

Πτυχιακή εργασία :

« Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής στην Ελλάδα »

Μην εκτιμάς το χρήμα ούτε περισσότερο ούτε λιγότερο απ' ό,τι του αξίζει. Είναι πολύ καλός υπηρέτης, αλλά πολύ κακός αφέντης.

Αλέξανδρος Δουμάς υιός, 1824-1895, Γάλλος συγγραφέας

Είναι παράδοξη αλήθεια ότι ενώ σήμερα οι φορολογικοί συντελεστές είναι πολύ υψηλοί, εντούτοις τα φορολογικά έσοδα είναι πολύ χαμηλά και ο μόνος σωστός τρόπος για να αυξήσουμε τα έσοδα είναι να μειώσουμε τους συντελεστές.

Τζον Φιτζέραλντ Κένεντι

Πίστευα πως όλοι πρέπει να πληρώνουμε τους φόρους μας με χαμόγελο.
Το προσπάθησα, αλλά εκείνοι επέμεναν να θέλουν μετρητά.

Ανώνυμος

Υπεύθυνη Καθηγήτρια : Νεονάκη Φιλία – Μαρία

Συντάκτριες Εργασίας : Πριναράκη Δέσποινα

Χατζητιμοθέου Αικατερίνη

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2018

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Με την ολοκλήρωση της παρούσας πτυχιακής εργασίας θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε πρωτίστως την επιβλέπουσα καθηγήτρια μας κ. Νεονάκη Φιλία – Μαρία. Έπειτα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους όσους απάντησαν στο ερωτηματολόγιο και μας βοήθησαν στην έρευνά μας. Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ στις οικογένειες μας που μας στήριξαν κατά την διεξαγωγή της παρούσας εργασίας, αλλά και καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα μελέτη που διεξήχθη μέσα στα πλαίσια της πτυχιακής εργασίας με θέμα “Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα”, περιλαμβάνει το φορολογικό σύστημα της Ελλάδας και τις αλλαγές που έχει υποστεί τα τελευταία χρόνια και κατά πόσο αυτό έχει επηρεάσει στην αύξηση των φαινομένων της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής.

Η οικονομική κρίση που υπάρχει στην χώρα μας τα τελευταία χρόνια έχει δημιουργήσει μεγάλα προβλήματα στους πολίτες, φυσικά – νομικά πρόσωπα, επιχειρήσεις ιδιωτικού και δημοσίου τομέα. Η ανεργία, οι περικοπές σε μισθούς και συντάξεις σε συνδυασμό με την αύξηση της φορολογίας, των άμεσων και έμμεσων φόρων, ΦΠΑ, έχει οδηγήσει σε όξυνση του φαινομένου της φτώχειας και κατ' επέκταση αύξηση των φαινομένων φοροδιαφυγής, φοροαποφυγής και παραοικονομίας.

Ο σκοπός της συγκεκριμένης μελέτης είναι να διερευνηθούν οι λόγοι που οδηγούνται οι πολίτες στην φοροδιαφυγή, δεν είναι στην κουλτούρα του Έλληνα αλλά ούτε και στις συνήθειες του, αποδεικνύεται ότι συντρέχουν σοβαροί λόγοι και αιτίες, στα πλαίσια της έρευνας για την πτυχιακή μας θελήσαμε να πάρουμε ένα μικρό αλλά ποιοτικό δείγμα ερωτοαπαντήσεων από ανθρώπους του νομού μας που αφορά το θέμα μας .

Το πεδίο μελέτης της έρευνας αποτελείται από εργαζομένους, ανέργους, δημόσιους υπαλλήλους αλλά και ελεύθερους επαγγελματίες διαφόρων ειδικοτήτων. Η μεθοδολογία της έρευνας που χρησιμοποιήσαμε είναι η ποιοτική και αποτελείται από δύο ερωτήσεις ανοιχτού τύπου.

Τα κυριότερα συμπεράσματα της έρευνας είναι ότι οι περισσότεροι απάντησαν ότι φοροδιαφεύγουν άμεσα και έμμεσα. Οι περιπτώσεις και οι λόγοι είναι σχεδόν όμοιοι σε όλους, και οι απαντήσεις τους στο ερώτημα για τις αλλαγές που θα πρέπει να γίνουν ώστε να μην φοροδιαφεύγουν είναι ποικίλες.

ABSTRACT

The present study conducted as part of the dissertation entitled « The effect of the tax evasion and tax avoidance in Greece » includes the tax system of Greece and the changes that has undergone the Last years , and whether this has affected the increase of the tax evasion effect and tax avoidance.

The existing economical crisis in our country the last years has caused major problems to the citizens, natural – legal persons, private sector public sector companies. The unemployment, the cuts in wages and pensions combined with the increase of the taxes . The direct and indirect taxes, VAT, has led to an intensification of an increase of the tax evasion or tax avoidance effects and shadow economy.

The purpose of this particular study is the exploration of the reasons that the citizens are led to tax evasion. It is neither in Greek’s culture nor in Greek’s habits, it is proved that there are serious grounds and causes. In the Framework of our survey for our dissertation we wanted to take a small but qualitative sample of Questions and Answers from people of our department that are deeply affected by our topic (subject)

The studying scope of the survey is consisted of employed , unemployed , civil servants as well as self – employed in (various) different disciplines. The methodology of the survey used to is the qualitative and it is composed of two open-end questions.

The main conclusions of the survey are that most respondents answered that they do not evade taxes directly or indirectly .

The cases and the reasons are quite similar to all and their answers to the question concerning the changes that have to be done in order not to evade are various.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ABSTRACT	4

Εισαγωγή	8
-----------------------	---

Α' ΜΕΡΟΣ : ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο : ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ – ΦΟΡΟΣ –

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ 10

1.1 Η έννοια της Φορολογίας.....	10
1.2 Η έννοια του Φόρου.....	10
1.3 Διακρίσεις του φόρου.....	10
1.4 Πλεονεκτήματα – Μειονεκτήματα άμεσων φόρων.....	11
1.4.1 Πλεονεκτήματα άμεσων φόρων.....	11
1.4.2 Μειονεκτήματα άμεσων φόρων.....	11
1.5 Πλεονεκτήματα – Μειονεκτήματα έμμεσων φόρων.....	11
1.5.1 Πλεονεκτήματα έμμεσων φόρων.....	11
1.5.2 Μειονεκτήματα έμμεσων φόρων.....	12
1.6 Αρχή ισότητας φόρου.....	12
1.7 Φορολογικό σύστημα της Ελλάδας τα τελευταία έτη.....	12
1.8 Φορολογικοί συντελεστές.....	13
1.8.1 Σύγκριση φορολογικών συντελεστών Ελλάδας – Ευρώπης.....	15
1.9 Υποκείμενο του φόρου.....	16
1.10 Αντικείμενο του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων (ΦΕΦΠ).....	16
1.11 Πραγματικό και τεκμαρτό εισόδημα.....	18
1.11.1 Πραγματικό εισόδημα.....	18
1.11.2 Τεκμαρτό εισόδημα.....	19
1.12 Εξαιρέσεις – Απαλλαγές 19	
1.13 ΦΠΑ.....	20
1.13.1 Εμφάνιση ΦΠΑ στην Ελλάδα.....	20
1.13.2 Πορεία συντελεστών ΦΠΑ στην Ελλάδα (εκτός ακριτικών περιοχών και Νήσων Αιγαίου).....	21
1.14 Φορολογικά έσοδα της Ελλάδας από το 2009 έως σήμερα και πως επηρεάζονται από τους φόρους.....	22
1.14.1 Φορολογικά έσοδα της Ελλάδος από το 2009 έως το 2015.....	22
1.14.2 Τα φορολογικά έσοδα της Ελλάδος το 2017 σε σύγκριση με το 2016.....	25

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ.....26

2.1 Η έννοια της Φοροδιαφυγής.....	26
2.2 Η διάκριση της φοροδιαφυγής μεταξύ φοροαποφυγής και παραοικονομίας.....	26
2.3 Είδη της φοροδιαφυγής.....	27
2.4 Παράγοντες φοροδιαφυγής.....	28

2.5	Αρνητικές και θετικές συνέπειες φοροδιαφυγής.....	30
2.5.1	Αρνητικές συνέπειες της φοροδιαφυγής.....	31
2.5.2	Θετικές συνέπειες της φοροδιαφυγής.....	32
2.6	Μέγεθος φοροδιαφυγής στην Ελλάδα ως ποσοστό του Α.Ε.Π.ετησίως.....	32
2.6.1	Έλεγχοι του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε.) κατά της φοροδιαφυγής.....	32
2.7	Λίστες για φοροδιαφυγή και η περίπτωση της Κρήτης.....	34
2.8	Μακροοικονομική προσέγγιση της φοροδιαφυγής.....	36
2.9	Μεγάλα σκάνδαλα της Ελλάδος.....	37
2.10	Μέτρα καταπολέμησης της φοροδιαφυγής.....	39
2.11	Οι διεθνείς πρακτικές αντιμετώπισης του φαινομένου της φοροδιαφυγής.....	42
2.12	Εκθέσεις απολογισμού για τα έτη 2015,2016 και 2017 από την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.).....	42
2.12.1	Έκθεση απολογισμού για το 2015.....	42
2.12.2	Έκθεση απολογισμού για το 2016.....	44
2.12.3	Έκθεση απολογισμού για το 2017.....	45
2.13	Το επιχειρησιακό σχέδιο της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) για το έτος 2018.....	47
2.14	Ποινικές κυρώσεις φοροδιαφυγής.....	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ.....		53
3.1	Η έννοια της Φοροαποφυγής.....	53
3.2	Παραδείγματα φοροαποφυγής.....	54
3.3	Ένας ακόμη λόγος που δεν μπορεί να παταχθεί η φοροαποφυγή.....	55
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....		57
4.1	Η έννοια της Παραοικονομίας.....	57
4.2	Αρνητικές και θετικές συνέπειες της παραοικονομίας.....	58
4.2.1	Αρνητικές συνέπειες της παραοικονομίας.....	58
4.2.2	Θετικές συνέπειες της παραοικονομίας.....	61
4.3	Προσδιοριστικοί παράγοντες της παραοικονομίας.....	63
4.4	Μέτρα καταπολέμησης της παραοικονομίας.....	66
4.4.1	Ομάδα Κρατών κατά της Διαφθοράς (Group of states Against Corruption – GRECO).....	68
4.5	Ποσοστά παραοικονομίας στην Ελλάδα και στην Ευρώπη των 28 από το 2003 έως το 2017.....	69
4.6	Ποσοστά αδήλωτης εργασίας.....	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ ΚΑΙ ΠΩΣ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΗΝ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ.....		74
5.1	Έλεγχος συνταγματικότητας των νόμων.....	74
5.2	Αντισυνταγματικοί νόμοι.....	74
5.3	Σχέση αντισυνταγματικότητας και φοροδιαφυγής.....	76
5.4	Κράτος Δικαίου.....	77

Β' ΜΕΡΟΣ : ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	79
6.1 Ορισμός έρευνας.....	79
6.2 Συλλογή δεδομένων και χαρακτηριστικοί τύποι ερωτήσεων.....	79
6.3 Σκοπός και στόχοι της έρευνας.....	81
6.4 Είδος της έρευνας – Ερευνητική στρατηγική.....	81
6.5 Διαδικασία και ορισμός του δείγματος – Δειγματοληψία.....	81
6.6 Ανάλυση και επεξεργασία αποτελεσμάτων.....	82
6.7 Δυσκολίες κατά τη διεξαγωγή της έρευνας – Αντιμετώπισή τους.....	82
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	84
7.1 Εισαγωγή.....	84
7.2 Απαντήσεις ερωτώμενων.....	84
7.3 Αποτελέσματα έρευνας.....	93
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	97
8.1 Συμπεράσματα.....	97
8.2 Προτάσεις.....	98
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	100

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά τα τελευταία έτη η Ελλάδα, βρίσκεται εν μέσω οικονομικής κρίσης. Η οικονομική κρίση κατέστησε την Ελλάδα σε ύφεση, η οποία διαρκώς οξύνεται. Το δημόσιο χρέος ήταν μη βιώσιμο και η κυβέρνηση δεν μπορούσε να δανειστεί παρά μόνο με υψηλά επιτόκια. Προέκυψε κίνδυνος να περάσει το κράτος σε καθεστώς χρεοκοπίας και στάσης πληρωμών. Η Ελλάδα ζήτησε βοήθεια από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ένα θεσμό που στηρίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Οπότε η Ελλάδα θα έπρεπε να προχωρήσει στη λήψη μέτρων για την δημοσιονομική εξυγίανση, κατόπιν κατέφυγε σε μέτρα λιτότητας, όπου και ξεκίνησαν αντιδράσεις έντονες αλλά και να κορυφώνεται το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, το φαινόμενο της παραοικονομίας και η φοροαποφυγή όπου αυτό είναι δυνατόν. Τέτοια φαινόμενα όμως υπήρχαν και από την αρχαία Ελλάδα.

Στην αρχαία Ελλάδα και ειδικότερα στην αρχαία Αθήνα ήταν γνωστοί τόσο οι άμεσοι φόροι όσο και οι έμμεσοι φόροι. Ωστόσο για τους Αθηναίους των κλασικών χρόνων η άμεση φορολογία, τουλάχιστον σε θεωρητικό επίπεδο, θεωρούνταν προσβλητική και τυραννική. Ωστόσο η κρατική μηχανή δεν μπορεί να λειτουργήσει σωστά χωρίς την επιβολή άμεσης φορολογίας. Έτσι και στην αρχαία Αθήνα οι άμεσοι φόροι δεν ήταν κάτι άγνωστο. Δυο τέτοιοι ήταν π.χ. το μετοίκιον και το ξενικών, οι οποίοι όμως δεν αφορούσαν τους Αθηναίους πολίτες. Τον πρώτο τον πλήρωναν οι μέτοικοι, οι ξένοι δηλαδή που έμεναν μόνιμα στην Αθήνα και απολάμβαναν αρκετά δικαιώματα που τους παρείχε η Αθηναϊκή Πολιτεία. Ο δεύτερος επιβαλλόταν στους ξένους που τύχαινε να παρεπιδημούν στην Αθηναϊκή επικράτεια. Οι Αρχαίοι Αθηναίοι κατά το δεύτερο μισό του 4ου π.Χ. αιώνα ανέπτυξαν έναν έμμεσο τρόπο φορολόγησης των πλουσίων, γνωστός ως «Λειτουργίες». Ο φόρος αυτόν απευθυνόταν κυρίως στους πιο οικονομικά ευκατάστατους/εύρωστους Αθηναίους της εποχής εκείνης. Τα φορολογικά βάρη λοιπόν στην Αθηναϊκή Δημοκρατία τα αισθάνονταν κυρίως οι «έχοντες και κατέχοντες».

Από την αρχαία Αθήνα δεν έλειπε και το κυνήγι των φοροφυγάδων, που συχνά έφθανε και σε ακρότητες. Οι φοροεισπράκτορες επιστράτευαν και μπράβους, που έμπαιναν με τη βία στα σπίτια και έψαχναν για χρήματα σε απίθανα σημεία.

Αυτό έρχεται σε έντονη αντίθεση με τη σημερινή κατάσταση, κατά την οποία η χώρα μας κατέχει πρωτιές φοροδιαφυγής στην Ευρωζώνη. Πέραν τούτου, οι Έλληνες πολίτες και οι επιχειρήσεις είναι κατά μέσο όρο οι πιο βαριά φορολογούμενοι ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ, ενώ οι δείκτες που δείχνουν τα φορολογικά οφέλη υπό μορφή παροχής δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών είναι από τους χαμηλότερους μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ. Την ίδια στιγμή, αυτά τα υψηλά ποσοστά φορολόγησης οδηγούν τόσο σε λιγότερες επενδύσεις όσο και στην άνθηση της παραοικονομίας.

Το φορολογικό σύστημα των αρχαίων φαίνεται πως ήταν δίκαιο, αλλά πολύ αυστηρό. Οι φτωχοί δεν πλήρωναν φόρους στην αρχαία Ελλάδα. Όσοι φοροδιέφευγαν, Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

τιμωρούνταν αυστηρά, ενώ οι φοροεισπράκτορες που δεν ήταν τίμιοι, έπιναν κώνειο σαν τιμωρία. Μπορεί όλα αυτά να ακούγονται σαν σενάριο επιστημονικής φαντασίας για τον σύγχρονο Έλληνα, οι αρχαίοι όμως τα τηρούσαν κατά γράμμα.

Τέλος το χαρατσι κρατά από τα χρόνια της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Ήταν ο περίφημος κεφαλικός φόρος, τον οποίο πλήρωναν μόνο οι χριστιανοί υπήκοοι, εκτός αν γίνονταν μουσουλμάνοι. Πολλοί άλλαζαν θρησκεία για να αποφύγουν αυτό τον φόρο. Ήταν μια ακραία μορφή φοροαποφυγής.

Α' ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο: ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ – ΦΟΡΟΙ – ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

1.1 Η έννοια της Φορολογίας

Η φορολογία είναι η επιβολή υποχρεωτικών φόρων υπέρ του κράτους. Τα κρατικά έσοδα μέσω των υποχρεωτικών φόρων των φυσικών προσώπων και νομικών προσώπων αποτελούν στη σύγχρονη οικονομία την σημαντικότερη πηγή των δημοσίων εσόδων. Ο αντικειμενικός σκοπός της φορολογίας είναι τριπλός: αφενός μεν η χρηματοδότηση των κρατικών δαπανών, κατά την δημοσιονομική πολιτική, αφετέρου η ενίσχυση ή σταθεροποίηση της οικονομικής ανάπτυξης, που αφορά την οικονομία γενικότερα, και τέλος η ανακατανομή του πλούτου που αφορά την κοινωνική οικονομία για άμβλυνση των ανισοτήτων.

1.2 Η έννοια του Φόρου

Οι φόροι έχουν δύο βασικά γνωρίσματα:

- 1.Αποτελούν αναγκαστικό μέσο μετάθεσης πόρων από τον ιδιωτικό στο δημόσιο τομέα.
- 2.Αποτελούν μονομερές μέσο, δηλαδή συνεπάγονται μόνο παροχή από τους ιδιωτικούς φορείς προς τους δημόσιους φορείς χωρίς αντίστοιχα ειδική αντιπαροχή των τελευταίων προς τους πρώτους.

1.3 Διακρίσεις του φόρου

Οι φόροι διακρίνονται σε άμεσους και έμμεσους.

Άμεσοι φόροι είναι το χρηματικό ποσό που καταβάλλει ο πολίτης στο κράτος που ζει σε αυτό ως ποσοστό του εισοδήματος του αλλά και ο φόρος που βάζει το κράτος στην περιουσία του. Ανάλογα με το εισόδημα υπάρχει και ο αντίστοιχος φορολογικός συντελεστής. Επομένως οι άμεσοι φόροι είναι : α) ο φόρος εισοδήματος και β) ο φόρος κεφαλαίου

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

Έμμεσοι φόροι είναι οι καταναλωτικοί φόροι, τα χρηματικά ποσά που ενσωματώνονται στην τιμή των εμπορευμάτων ή των παρεχομένων υπηρεσιών και που επίσης αποτελούν κρατικό έσοδο. Αυτά τα ποσά εμφανίζονται με τη μορφή του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ). Επομένως οι έμμεσοι φόροι είναι : α) οι δασμοί , β) οι φόροι κατανάλωσης και γ) ο ΦΠΑ.

1.4 Πλεονεκτήματα – Μειονεκτήματα άμεσων φόρων.

1.4.1 Πλεονεκτήματα άμεσων φόρων.

- α) Μικρό κόστος είσπραξης τους
- β) Δικαιότεροι
- γ) Σταθερότητα απόδοσης.
- δ) Ακριβής γνώση του ποσού του φόρου από τους φορολογούμενους

1.4.2 Μειονεκτήματα άμεσων φόρων.

- α) Δεν υπάρχει άμεση απόδοση.
- β) Γίνονται αντικείμενο πολιτικής εκμετάλλευσης.
- γ) Δυσκολότερη διαδικασία είσπραξης.
- δ) Ευνοούν την φοροδιαφυγή.

1.5 Πλεονεκτήματα – Μειονεκτήματα έμμεσων φόρων

1.5.1 Πλεονεκτήματα έμμεσων φόρων.

- α) Ευκολία είσπραξής τους.
- β) Χαμηλό κόστος είσπραξης.

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

- γ) Φορολόγηση ολόκληρου του πληθυσμού της χώρας αλλά και των επισκεπτών.
- δ) Δεν υπάρχει φοροδιαφυγή ή εάν υπάρχει είναι δυσκολότερη και μικρότερη σε σχέση με τους άμεσους φόρους.
- ε) Μεγαλύτερη απόδοση σε σχέση με τους άμεσους.
- στ) Το μέγεθος της φορολογικής επιβάρυνσης προς τους πολίτες δεν είναι εύκολα αντιληπτό.

1.5.2 Μειονεκτήματα έμμεσων φόρων.

- α) Πλήττον αδιακρίτως κάθε εισοδηματική τάξη.
- β) Αβέβαιη εισπραξη και αστάθεια σε περιόδους οικονομικής κρίσης.

1.6 Αρχή ισότητας φόρου.

Σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφο 5 του ελληνικού Συντάγματος “Οι Έλληνες πολίτες συνεισφέρουν χωρίς διακρίσεις στα δημόσια βάρη, ανάλογα με τις δυνάμεις τους”. Σύμφωνα με αυτό ο κάθε Έλληνας πολίτης πρέπει να φορολογείται ανάλογα με τα εισοδήματα που έχει.

1.7 Φορολογικό σύστημα της Ελλάδας τα τελευταία έτη

Σε αυτό το σημείο θα αναφερθούμε στο φορολογικό σύστημα της Ελλάδας κατά τα τελευταία έτη, διότι αυτό θα μας βοηθήσει να καταλάβουμε τους λόγους όπου τα φαινόμενα της φοροδιαφυγής, της παραοικονομίας και της φοροαποφυγής έχουν κορυφωθεί.

Γενικά θα λέγαμε πως οι φορολογικοί νόμοι εμφανίστηκαν από την απελευθέρωση της Ελλάδος, μέχρι και το 1919. Αναφορικά οι νόμοι αυτοί θα λέγαμε ότι ήταν:

- 1) ο νόμος ΧΚ/1877 “φόρος επί στοιχείων καθαρού εισοδήματος”.
- 2) ο νόμος ΓΤ3Γ [3393], ο οποίος εισήγαγε έναν προοδευτικό φόρο.

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

3) Άλλοι νόμοι , όπως ο φόρος επί του εισοδήματος.

Από το 1919, ξεκινά να ισχύει ο νόμος 1640/3.3.1919 “περί κώδικας φορολογίας των καθαρών προσόδων”. Οι νομοθέτες σκέφτηκαν την εναλλαγή από το σύστημα της αναλυτικής φορολογίας εισοδήματος , λόγω παρακμής του. Ένα νέο ενιαίο σύστημα φορολογίας εισοδήματος, έγινε οριστικό περίπου το 1955. Σύμφωνα με αυτό θα έπρεπε να επιβάλλεται ενιαίος φόρος, έπειτα από τον υπολογισμό του καθαρού εισοδήματος. Το 1958 οριστικοποιήθηκε το νομοσχέδιο 3843/58 που αφορούσε την φορολογία του εισοδήματος για τα νομικά πρόσωπα. Τα παραπάνω ίσχυσαν μέχρι και το 1989. Το 1989 δημιουργήθηκε ο “Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος”. Δεν επήλθαν σπουδαίες αλλαγές , παρά τις πολλές τροποποιήσεις μέχρι και την 31.12.2013. Το ιστορικό των νομοθετικών αλλαγών , σχετικά με την φορολογία εισοδημάτων , ολοκληρώθηκε με την θέσπιση του Ν 4172/2013.

1.8 Φορολογικοί συντελεστές

Φορολογικοί συντελεστές είναι το ποσοστό με το οποίο φορολογείται ο πολίτης ή η επιχείρηση ανάλογα με τα εισοδήματά τους. Όσο υψηλότερα τα εισοδήματα ορίζεται προσαύξηση του φορολογικού συντελεστή , για να είναι δικαιότερη η φορολογία.

Φορολογική κλίμακα φυσικών προσώπων, για εισόδημα από μισθωτή εργασία, συντάξεις, αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα.

Τα κέρδη από ατομική αγροτική επιχείρηση φορολογούνται αυτοτελώς με την κλίμακα του εισοδήματος από μισθωτή εργασία και συντάξεις. Ο φόρος που προκύπτει για το εισόδημα από ατομική αγροτική επιχείρηση μειώνεται κατά το ποσό που προβλέπεται στο άρθρο 16 του Κ.Φ.Ε. Η μείωση του φόρου εφαρμόζεται μόνο για τους κατ' επάγγελμα αγρότες, όπως αυτοί ορίζονται στην κείμενη νομοθεσία, εφόσον τουλάχιστον το 50% του εισοδήματος τους προέρχεται από αγροτική δραστηριότητα.

Κλιμάκιο εισοδήματος (ευρώ)	Φορολογικός συντελεστής %	Φόρος κλιμακίου (ευρώ)	Σύνολο	
			Εισοδήματος (ευρώ)	Φόρου (ευρώ)
20.000,00	22%	4.400,00	20.000,00	4400
10.000,00	29%	2.900,00	30.000,00	7300
10.000,00	37%	3.700,00	40.000,00	11.000,00
Υπερβάλλον	45%			

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

Συνοπτικά οι φορολογικοί συντελεστές και τα ποσοστά προκαταβολής φυσικών, νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων.

		Φορολογικό έτος 2017	
A/A	Φυσικά και νομικά πρόσωπα, νομικές οντότητες	Συντελεστής φόρου	Ποσοστό προκαταβολής
1	A.E., E.Π.E., I.K.E.	29%	100%
2	Τράπεζες	29%	100%
3	Προσωπικές εταιρείες (O.E., E.E.,)	29%	100%
4	Μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα νομικά πρόσωπα, σωματεία και ιδρύματα	29%	100%
5	Συνεταιρισμοί και ενώσεις αυτών	29%	100%
6	Κοινωνίες αστικού δικαίου, αστικές κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές εταιρείες, συμμετοχικές ή αφανείς	29%	100%
7	Κοινοπραξίες προσωπικών εταιρειών	29%	100%
8	Λοιπές κοινοπραξίες (στις οποίες δεν συμμετέχουν μόνο προσωπικές εταιρείες)	29%	100%
9	Επιχειρηματική δραστηριότητα φυσικών προσώπων	Κλίμακα 22 - 45%	100%
10	Αγροτική επιχειρηματική δραστηριότητα	Κλίμακα 22 - 45%	100%
11	Αγροτικοί συνεταιρισμοί, ομάδες παραγωγών	13%	100%
12	Λοιπές νομικές οντότητες που δεν συμπεριλαμβάνονται ανωτέρω	29%	100%

Εισφορά αλληλεγγύης

Η ειδική εισφορά αλληλεγγύης, που επιβάλλεται στο συνολικό καθαρό εισόδημα της παραγράφου 1 του άρθρου 43Α του Κ.Φ.Ε. υπολογίζεται με την ακόλουθη κλίμακα:

Εισόδημα (ευρώ)	Συντελεστής εισφοράς αλληλεγγύης
0,00 - 12.000,00	0%
12.000,01 - 20.000,00	2,2%
20.000,01 - 30.000,00	5,0%
30.000,01 - 40.000,00	6,5%
40.000,01 - 65.000,00	7,5%
65.000,01 - 220.000,00	9,0%
-220000,01	10,0%

Πηγή: Taxheaven © <https://www.taxheaven.gr/news/news/view/id/37612>

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

1.8.1 Σύγκριση φορολογικών συντελεστών Ελλάδας – Ευρώπη

Σύμφωνα με τον ΣΕΒ η υπερφορολόγηση δεν λύνει αλλά επιτείνει το κοινωνικό πρόβλημα όπου η Ελλάδα λόγω των αυξημένων φορολογικών συντελεστών είναι πρωταθλήτρια της Ευρώπης στην φοροδιαφυγή και την αδήλωτη εργασία.

Αναλυτικός πίνακας φορολογικών συντελεστών Ελλάδας – Μέσω όρο Ευρώπης:

ΕΙΔΟΣ ΦΟΡΟΥ	ΕΛΛΑΔΑ	Μ.Ο. ΕΥΡΩΠΗΣ
ΦΠΑ	24,00%	20,10%
Φόρο εισοδήματος Ν.Π.	29,00%	19,50%
Φόρο εισοδήματος Φ.Π. (ανώτατος οριακός συντελεστής)	45,00%	34,90%
Εισφορές κοινωνικής ασφάλισης :		
Εργαζόμενος	16,00%	12,80%
Εργοδότης	24,10%	21,70%

1.9 Υποκείμενο του φόρου

Στο φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων υποβάλλονται όλα τα φυσικά πρόσωπα που αποκτούν εισοδήματα τα οποία προκύπτουν στην Ελλάδα, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια και τον τόπο κατοικίας ή διαμονής τους, καθώς επίσης και όλα τα φυσικά πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στην Ελλάδα, ανεξάρτητα από την ιθαγένειά τους και τον τόπο που προκύπτει το εισόδημα. Τα φυσικά πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους στην Ελλάδα δηλαδή έχουν απεριόριστη φορολογική υποχρέωση, επειδή υποβάλλονται στο φόρο τόσο τα εισοδήματά τους που προκύπτουν στην Ελλάδα όσο και αυτά που προκύπτουν στο εξωτερικό, ενώ τα φυσικά πρόσωπα που δεν έχουν την κατοικία τους στην Ελλάδα έχουν περιορισμένη φορολογική υποχρέωση και φορολογούνται μόνο τα εισοδήματά τους που προκύπτουν στην Ελλάδα.

Σε φόρο υπόκειται επίσης, οι ομόρρυθμες και οι ετερόρρυθμες εταιρείες, οι κοινωνίες αστικού δικαίου, που ασκούν επιχείρηση ή επάγγελμα, οι αστικές κερδοσκοπικές ή μη εταιρείες, οι συμμετοχικές ή αφανείς, καθώς και οι κοινοπραξίες.

1.10 Αντικείμενο του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων (ΦΕΦΠ)

Φόρος επιβάλλεται στο συνολικό καθαρό εισόδημα που προκύπτει στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό από φυσικό πρόσωπο, με την προϋπόθεση να συντρέχουν οι παρακάτω λόγοι:

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

- Φορολογείται οποιοδήποτε εισόδημα προέκυψε στην Ελλάδα από φυσικό πρόσωπο, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια και τον τόπο κατοικίας ή διαμονής του φυσικού προσώπου.
- Το εισόδημα που αποκτήθηκε στο εξωτερικό από φυσικό πρόσωπο που κατοικεί στην Ελλάδα ανεξάρτητα από την ιθαγένεια του.

Το εισόδημα που αποκτάται λοιπόν στην Ελλάδα φορολογείται υποχρεωτικά, ενώ το εισόδημα που αποκτάται στην αλλοδαπή φορολογείται μόνο αν ο εισοδηματίας κατοικεί στην Ελλάδα

Φορολογητέο εισόδημα σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος είναι εκείνο που προκύπτει όταν αφαιρούνται από το ακαθάριστο εισόδημα κάθε πηγής οι δαπάνες που έγιναν για την απόκτηση του.

Αντικείμενο του Φόρου Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων ανάλογα με την πηγή της προέλευσής του διακρίνεται στις εξής κατηγορίες:

A) Εισόδημα από ακίνητα. εισόδημα από ακίνητη περιουσία είναι αυτό που προέρχεται από εκμίσθωση ή υπεκμίσθωση, καθώς επίσης και το τεκμαρτό εισόδημα από ιδιοχρησιμοποίηση ακινήτων ή από δωρεάν παραχώρηση της χρήσης ακινήτων σε τρίτους. Το εισόδημα αυτό μπορεί να αποκτάται και να δηλώνεται από κάθε φυσικό πρόσωπο στο οποίο έχει νόμιμα μεταβιβαστεί, με δικαστική απόφαση, με οριστικό συμβόλαιο ή χρησικτησία

B) Εισόδημα από κινητές αξίες. Κινητές αξίες είναι τα αξιόγραφα, δηλαδή τα έγγραφα τα οποία ενσωματώνουν ορισμένο ιδιωτικό δικαίωμα για την ενάσκηση του οποίου απαιτείται η κατοχή τους. Τα αξιόγραφα διακρίνονται σε αξιόγραφα με τη στενή έννοια, όπως είναι οι μετοχές κτλ., και σε πιστωτικούς τίτλους, όπως είναι τα χρηματούγραφα, δηλαδή η συναλλαγματική, το γραμμάτιο εις διαταγή, η επιταγή, τα έντοκα γραμμάτια του Δημοσίου και ακόμη οι ομολογίες, τα ασφαλιστήρια κτλ.

Γ) Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 28 του ΚΦΕ, εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις είναι το κέρδος που αποκτάται από ατομική ή εταιρική επιχείρηση, εμπορική, βιοτεχνική, βιομηχανική ή από την άσκηση οποιουδήποτε κερδοσκοπικού επαγγέλματος, το οποίο δεν υπάγεται στα ελευθέρια τα οποία περιοριστικά αναφέρονται στον Κώδικα Φορολογίας.

Δ) Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 21 του ν.4172/2013 και τη διευκρινιστική εγκύκλιο της ΓΓΔΕ, πολ. 1116/10.6.2015 Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

στα έσοδα από επιχειρηματικές συναλλαγές περιλαμβάνονται τα έσοδα από την παραγωγή γεωργικών, πτηνοτροφικών, κτηνοτροφικών, δασοκομικών, υλοτομικών και αλιευτικών προϊόντων. (σχ. βλ. πολ. 1041/4.2.2015).

Ε) Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες : Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες είναι το εισόδημα που προκύπτει κάθε ένα οικονομικό έτος από μισθούς, ημερομίσθια, επιχορηγήσεις, επιδόματα, συντάξεις και γενικά από κάθε παροχή που χορηγείται περιοδικά με οποιαδήποτε μορφή είτε σε χρήμα είτε σε είδος ή άλλες αξίες για παρούσα ή προηγούμενη υπηρεσία ή για οποιαδήποτε άλλη αιτία, το οποίο αποκτάται από μισθωτούς γενικά και συνταξιούχους

ΣΤ) Εισόδημα από υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών και από κάθε άλλη πηγή : Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 48 του Ν. 2238/1994, εισόδημα από υπηρεσίες ελευθέρων επαγγελματιών είναι οι αμοιβές από την άσκηση του ελευθέρου επαγγέλματος του ιατρού, ηλεκτρολόγου, αρχιτέκτονα, λογιστή κλπ.

1.11 Πραγματικό και τεκμαρτό εισόδημα

1.11.1 Πραγματικό εισόδημα

A. Εισόδημα από μισθωτή εργασία και συντάξεις Ο φόρος σύμφωνα με το νέο κώδικα φορολογίας εισοδήματος σ' ότι αφορά εισοδήματα από μισθωτή εργασία και συντάξεις.

B. Εισόδημα από επιχειρηματική δραστηριότητα και ελευθέρια επαγγέλματα Εισοδήματα από τη λειτουργία επιχείρησης συνιστούν κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα. Η ρύθμιση αυτή αφορά κυρίως εμπόρους / ατομικές επιχειρήσεις καθώς και ελεύθερους επαγγελματίες (δικηγόρους, μηχανικούς, λογιστές κλπ) που δεν τελούν σε εξαρτημένη σύμβαση εργασίας.

Γ. Εισόδημα από κεφάλαιο Μια περαιτέρω πηγή εισοδήματος είναι το εισόδημα από κεφάλαιο. Ως τέτοιο θεωρείται το εισόδημα φυσικών προσώπων που προέρχεται από μερίσματα, τόκους, άδειες χρήσης (royalties) και ακίνητα.

Δ. Εισόδημα από υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου Επιπλέον πηγή εισοδήματος συνιστά η υπεραξία από μεταβίβαση κεφαλαίου, η οποία φορολογείται με συντελεστή 15%. Στην πηγή αυτή υπάγεται η μεταβίβαση ακινήτου καθώς και η μεταβίβαση μετοχών και εταιρικών μεριδίων.

1.11.2 Τεκμαρτό εισόδημα

Το **τεκμαρτό εισόδημα** προκύπτει από υπολογισμούς που γίνονται βάσει δεδομένων, όπως είναι οι πραγματοποιηθείσες δαπάνες, η απόκτηση ενός περιουσιακού στοιχείου ή ακόμα και η κατοχή ενός περιουσιακού στοιχείου. Αντιδιαστέλλεται λοιπόν με το πραγματικό εισόδημα.

Με τα τεκμήρια το κράτος προσπαθεί να προσδιορίσει τα πραγματικά εισοδήματα του πολίτη. Τα τεκμήρια διακρίνονται σε:

•**τεκμήρια διαβίωσης :**

Αφορούν κατοχή περιουσιακού στοιχείου, και εφαρμόζονται όσο διαρκεί η κατοχή του περιουσιακού στοιχείου. Τέτοιου είδους τεκμήριο είναι η κατοχή ΕΙΧ ή μικτής χρήσης αυτοκινήτου, μοτοσυκλέτας, σκάφους αναψυχής, ελικοπτέρου, αεροσκάφους, δεξαμενής κολύμβησης (πισίνας), ή χρήση δευτερεύουσας κατοικίας και η διατήρηση οικιακού προσωπικού και πληρώματος σκαφών αναψυχής.

•**τεκμήρια που γεννιούνται από περιστασιακά γεγονότα:**

Τα υπόλοιπα τεκμήρια συνίστανται στην πραγματοποίηση μιας περιστασιακής πράξης, κατά την περίοδο για την οποία υπάρχει η υποχρέωση υποβολής δήλωσης, όπως είναι το ποσό που δαπανήθηκε για την αγορά ενός αυτοκινήτου, ενός ακινήτου, μιας επιχείρησης κτλ.

1.12 Εξαιρέσεις – Απαλλαγές

Σύμφωνα με το Άρθρο 03 του Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (ΚΦΑΣ)

1. Το Δημόσιο, το ημεδαπό ή αλλοδαπό νομικό πρόσωπο ή επιτροπή ή ένωση προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, το αλλοδαπό νομικό πρόσωπο που δεν έχει εγκατάσταση στην Ελλάδα και αποκτά κυριότητα ή άλλο εμπράγματο δικαίωμα επί ακινήτου στην ημεδαπή, οι ξένες αποστολές και οι διεθνείς οργανισμοί υποχρεούνται μόνο

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

στη λήψη, έκδοση, υποβολή και διαφύλαξη των στοιχείων που ορίζονται ρητά από τον παρόντα νόμο.

Τα πρόσωπα αυτά, εκτός από το Δημόσιο, όταν ενεργούν πράξεις παράδοσης αγαθών ή παροχής υπηρεσιών που υπάγονται στο φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) ή στο φόρο εισοδήματος θεωρούνται υπόχρεοι απεικόνισης συναλλαγών μόνο για τις δραστηριότητες αυτές και έχουν τις υποχρεώσεις των άρθρων 1 έως 10.

2. Δεν είναι υπόχρεοι απεικόνισης συναλλαγών τα φυσικά πρόσωπα, με εξαίρεση τους ελεύθερους επαγγελματίες, τα οποία, ευκαιριακά και ως παρεπόμενη απασχόληση, πωλούν προϊόντα ή παρέχουν υπηρεσίες για τις οποίες εκδίδονται στοιχεία από τον αντισυμβαλλόμενο.

3. Απαλλάσσεται από την υποχρέωση τήρησης βιβλίων και έκδοσης αποδείξεων λιανικής ο υπόχρεος απεικόνισης συναλλαγών φυσικό πρόσωπο, που πραγματοποίησε κατά την προηγούμενη ετήσια διαχειριστική περίοδο ακαθάριστα έσοδα μέχρι πέντε χιλιάδες (5.000) ευρώ από την πώληση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών, αθροιστικά ή διαζευκτικά.

Οι διατάξεις του προηγούμενου εδαφίου της παρ. αυτής δεν εφαρμόζονται επί ελευθέρων επαγγελματιών, επί υπόχρεων απεικόνισης συναλλαγών που πραγματοποιούν ακαθάριστα έσοδα από πωλήσεις κατά ποσοστό τουλάχιστον εξήντα τοις εκατό (60%) σε άλλο υπόχρεο απεικόνισης συναλλαγών και σε πρόσωπα της παρ. 1 του άρθρου 3 και αγρότες του ειδικού καθεστώτος ΦΠΑ ή εξαγωγές ανεξάρτητα από ποσοστό, επί των υπόχρεων στην τήρηση πληροφοριών του άρθρου 4, καθώς και επί προσώπων που επιλέγουν την ένταξή τους στο κανονικό καθεστώς ΦΠΑ ως και επί επιτηδευματιών που παρέχουν υπηρεσίες από επαγγελματική εγκατάσταση ή παρέχουν υπηρεσίες επισκευής ή συντήρησης τεχνικών έργων ή εγκαταστάσεων επιτηδευματιών ή μη.

4. Σε περιπτώσεις μετασχηματισμού επιχειρήσεων, η νέα εταιρεία έχει όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις για την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος νόμου, που είχε οποιαδήποτε από τις επιχειρήσεις ή κλάδους που μετασχηματίστηκαν.

5. Έξοδα πρώτης εγκατάστασης, αγορές και λοιπές συναλλαγές που πραγματοποιούνται από τον ιδρυτή, πριν τη σύσταση νομικού προσώπου ή υποκαταστήματος αλλοδαπού προσώπου ή κοινοπραξίας ή την έναρξη λειτουργίας ατομικής επιχείρησης και οποιασδήποτε επιχείρησης γενικά, καταχωρούνται στα βιβλία των προσώπων αυτών μετά τη σύστασή τους ή την υποβολή της δήλωσης έναρξης εργασιών, κατά περίπτωση.

1.13 ΦΠΑ

1.13.1 Εμφάνιση ΦΠΑ στην Ελλάδα

Η Γαλλία είναι η πρώτη χώρα όπου πρωτοεμφανίστηκε ο ΦΠΑ το 1965. Το παράδειγμα της οποίας ακολούθησαν οι περισσότερες δυτικοευρωπαϊκές χώρες όπως και η Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

Ελλάδα, όπου καθιερώθηκε το 1987.

Ο ΦΠΑ είναι ένα είδος έμμεσου φόρου όπου επιβάλλεται στις συναλλαγές σε όλη την Ελλάδα εκτός από την περιοχή του Αγίου Όρους.

Τον ΦΠΑ στην Ελλάδα έφερε ο τότε υπουργός Οικονομικών Δημήτρης Τσοβόλας.

1.13.2 Πορεία συντελεστών ΦΠΑ στην Ελλάδα (Εκτός ακριτικών περιοχών και Νήσων Αιγαίου)

Πίνακας για της περιοχές που καλύπτονται από Κανονικό Συντελεστή ΦΠΑ:

ΠΕΡΙΟΔΟΣ		ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ			
ΑΠΟ	ΕΩΣ	ΥΨΗΛΟΣ	ΚΑΝΟΝΙΚΟΣ	ΧΑΜΗΛΟΣ	ΜΕΙΩΜΕΝΟΣ
01/01/1987	31/12/1987	36,00%	18,00%	6,00%	3,00%
01/01/1988	27/04/1990	36,00%	16,00%	6,00%	3,00%
28/04/1990	07/08/1992	36,00%	18,00%	8,00%	4,00%
08/08/1992	31/03/2005	18,00%	18,00%	8,00%	4,00%
01/04/2005	14/03/2010	19,00%	19,00%	9,00%	4,50%
15/03/2010	30/06/2010	21,00%	21,00%	10,00%	5,00%
01/07/2010	31/12/2010	23,00%	23,00%	11,00%	5,50%
01/01/2011	31/08/2011	23,00%	23,00%	13,00%	6,50%
01/09/2011	31/07/2013	23,00%	23,00%	13% - 23%	6,50%
01/08/2013	31/05/2016	23,00%	23,00%	13% - 23%	6,50%
01/06/2016	31/05/2018	24,00%	24,00%	13% - 24%	6,00%

1.14 Φορολογικά έσοδα της Ελλάδας από το 2009 έως σήμερα και πως επηρεάζονται από τους φόρους.

1.14.1 Φορολογικά έσοδα της Ελλάδας από το 2009 – 2015.

Έτη	Άμεσοι φόροι	Έμμεσοι φόροι	Σύνολο φόρων	Φυσικά πρόσωπα (φόρος εισοδ.)	Νομικά πρόσωπα (φόρος εισοδ.)	Φόροι στην περιουσία	ΦΠΑ	Φόροι κατανάλωσης	Τέλη κυκλοφορίας
2009	21.431	28.293	49.724	10.841	3.813	526	16.582	9.569	1.046
2010	20.224	31.042	51.266	9.398	3.167	487	17.374	11.822	1.591
2011	20.318	28.632	48.951	8.285	2.760	1.172	16.887	10.131	1.117
2012	21.096	26.083	47.179	9.970	1.715	2.857	14.956	9.625	1.305
2013	20.058	24.556	44.614	7.971	1.681	2.991	13.856	8.995	1.183
2014	20.664	23.776	44.240	7.849	2.655	3.474	13.618	8.702	1.119
2015	19.103	24.059	43.162	7.900	2.668	2.849	13.899	8.878	1.068
Μεταβολή 2010/2015	-1.121	-6.983	-8.104	-1.498	-499	2.362	-3.475	-2.944	-523

Ποσά σε εκατομμύρια €

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

Αυξάνοντας τους φορολογικούς συντελεστές για να περιοριστεί το δημοσιονομικό έλλειμμα, φέρνει σαν αποτέλεσμα την μείωση της κατανάλωσης, αύξηση της φοροδιαφυγής, συρρίκνωση των εισοδημάτων και τέλος μείωση της φορολογητέας ύλης. Έτσι παρά τους αυξημένους συντελεστές τα φορολογικά έσοδα που εισπράττονται είναι τελικώς λιγότερα με αποτέλεσμα να δημιουργείται η ανάγκη και για νέα αύξηση των φορολογικών συντελεστών.

Οπότε βλέποντας τα παραπάνω κατανοούμε ότι σύμφωνα με την *Καμπύλη Laffer* θα πρέπει να αρχίσει να χτυπάει το καμπανάκι στο ελληνικό κράτος, διότι βασίζεται στην απλή λογική διαπίστωση ότι όταν ο φορολογικός συντελεστής είναι μηδέν τότε το κράτος δεν εισπράττει τίποτα όπως και αν είναι ίσος με 100% πάλι δεν εισπράττει το κράτος καθόλου έσοδα γιατί ο φορολογούμενος δεν έχει καμία διάθεση να εργαστεί αφού ξέρει ότι θα του τα πάρει όλα το κράτος. Πρέπει λοιπόν να βρεθεί ο σωστός αριθμός του φορολογικού συντελεστή προκειμένου να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα, δηλαδή να μεγιστοποιηθούν τα φορολογικά έσοδα του κράτους, στην περίπτωση που ο ισχύον φορολογικός συντελεστής είναι μεγαλύτερος από τον ιδανικό τότε τα φορολογικά έσοδα του κράτους θα μειωθούν.

Τα φορολογικά έσοδα θα μειωθούν το 2015 για πέμπτη συνεχόμενη χρονιά. Δεν υπάρχει καμία χρονιά από τότε που ξεκίνησαν τα μνημόνια που να μην έγινε αύξηση των φορολογικών συντελεστών, μείωση δηλωθέντων εισοδημάτων και φορολογητέας ύλης άρα μείωση φορολογικών εσόδων. Παρά του ότι το 2010 άλλαξαν όλοι οι φόροι από ΦΠΑ και ακίνητα μέχρι τέλη κυκλοφορίας, φόρο εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων τα φορολογικά έσοδα του 2015 θα είναι λιγότερα κατά 8,1 δις ευρώ σε σχέση με το 2010.

Ποια είναι η εικόνα μετά την άσκηση της φορολογικής πολιτικής την τελευταία 5ετία

- Η φορολογητέα ύλη έχει μειωθεί αρκετά το βλέπουμε στον παρακάτω πίνακα:

Δηλωθέντα εισοδήματα φυσικών και νομικών προσώπων

Έτος	Φυσικά πρόσωπα	Νομικά πρόσωπα
2009	100,3 δις. €	15,07 δις. €
2014	73 δις. €	10 δις. €

Δηλαδή μέσα στην πενταετία των μνημονίων χάθηκε φορολογητέα ύλη 32 δις. € μόνο από το εισόδημα.

- Το 2009 το σύνολο των φορολογικών εσόδων της χώρας ήταν 49,724 δις. €. Αυξήθηκε με το πρώτα πακέτο μέτρων στα 51,266 δις. € το 2010, πριν ο κόσμος συνειδητοποιήσει τι συμβαίνει και τα νέα δεδομένα, μετά ξεκίνησε η κατάρρευση. Η πτώση που ξεκίνησε από το 2010 και η οποία συνεχίζεται έχει φέρει τα έσοδα από φόρους στα 43,162 δις. € για το 2015.

- Η υπερφολόγηση διακρίνεται έντονα στην αναλογία του συνόλου των εσόδων από φόρους προς τα δηλωθέντα εισοδήματα. Το 2010 δηλώθηκαν συνολικά από φυσικά και νομικά πρόσωπα 115 δισ. € αντιπροσωπεύοντας το 44,5% των εισοδημάτων. Το 2014 τα συνολικά εισοδήματα που δηλώθηκαν ήταν 83 δισ. € με τα έσοδα από φόρους να διαμορφώνονται στα 44,24 δισ. €. Η αναλογία φτάνει το 53,3 %. Δηλαδή με τον έναν ή με τον άλλο τρόπο επιστρέφουν στο κράτος για κάθε 100 € εισόδημα τα 53,3€.
- Έχει αυξηθεί τρεις φορές ο συντελεστής του ΦΠΑ τα τελευταία 5 χρόνια με μια αύξηση του ανώτατου συντελεστή κατά 21% (από 19% στο 23%). Παρ' όλα αυτά τα έσοδα έχουν μειωθεί κατά 3,475 δισ. € από το 2010 έως το 2015 κατά 20%. Τον Ιούλιο του 2015 αυξήθηκαν οι συντελεστές ΦΠΑ σε εκατοντάδες προϊόντα και υπηρεσίες από 13% στο 23% προϋπολογίζοντας ότι θα γίνουν εισπράξεις επιπλέον 780 εκατ. € μέσα στο 2015. Εκτός από τους φορολογικούς συντελεστές έχουν αυξηθεί και οι εκτιμήσεις για το ποσό που χάνεται εξαιτίας της φοροδιαφυγής 6,5 δισ. € μόνο από τον ΦΠΑ.
- Στα τέλη κυκλοφορίας έχει παρατηρηθεί κατάρρευση εσόδων λόγω ακινησίας. Από το 2010 μέχρι και το 2015 τα έσοδα έχουν υποχωρήσει κατά 33%. Το 2015 εισπράξη 1,068δισ. € όταν τα έσοδα του 2010 ήταν 1,591 δισ. €.
- Ο μόνος φόρος που εμφανίζεται να έχει αποφέρει περισσότερα έσοδα στα ταμεία σε αυτή την 5ετία είναι ο φόρος ακινήτων. Αυτό βέβαια συμβαίνει διότι ο ιδιοκτήτης πρακτικά δεν έχει κανένα περιθώριο αντίδρασης ειδικά σε μια αγορά ακινήτων όπου ακόμη και η ρευστοποίηση δεν είναι δυνατή. Οι φόροι στην περιουσία είναι υπολογισμένο να αποδώσουν 2,85 δισ. € μέσα στο 2015 από περίπου μισό δισ. € που επιβαλλόταν στα ακίνητα μέχρι το 2009 και το 2010.

Η εμμονή στην αναζήτηση νέων πηγών αποκλειστικά από τη φορολογία μας έχει χαρίσει πολλές παγκόσμιες πρωτιές :

- Ο φόρος στη βενζίνη και στο πετρέλαιο θέρμανσης είναι από τους τρεις υψηλότερους στην Ευρώπη.
- Είμαστε πρωταθλητές ΟΟΣΑ στις κρατήσεις επί του μισθού, ειδικά στους υψηλόμισθους. Για έναν εργαζόμενο με δύο παιδιά οι κρατήσεις ξεπερνούν το 44 % χωρίς μάλιστα να έχει υπολογιστεί η πρόσφατη εισφορά αλληλεγγύης.
- Επιβάλλουμε φόρο στο φόρο. Αυτό συμβαίνει σε πολλά προϊόντα μεταξύ των οποίων στην κινητή τηλεφωνία (ΦΠΑ επί του ειδικού φόρου), στο πετρέλαιο θέρμανσης, στη βενζίνη , στο πετρέλαιο κίνησης, στα τσιγάρα αλλά και στο εισόδημα. Επιβάλλουμε φόρο ακόμη και στο μηδενικό εισόδημα όπως συμβαίνει με το τέλος επιτηδεύματος, τον ΕΝΦΙΑ ή ακόμη και τα τεκμήρια.
- Συντελεστής ίσος ή υψηλότερος του 29% στα κέρδη των επιχειρήσεων ισχύει πλέον μόνο σε 36 χώρες σε ολόκληρο τον πλανήτη από τις 137 χώρες στο σύνολο. Στην Ευρώπη μόνο τέσσερις είναι οι χώρες που φορολογούν τα κέρδη με συντελεστή υψηλότερο του 29%, ενώ παντού στον κόσμο η τάση στη φορολογία των κερδών είναι πτωτική.

1.14.2 Τα φορολογικά έσοδα της Ελλάδας το 2017 σε σύγκριση με το 2016.

Τον Μάιο πέρυσι το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους υπολόγιζε ότι θα προκύψει αύξηση εσόδων 2 δισ. € από την νέα κλίμακα φορολογίας εισοδήματος και την μείωση του αφορολογήτου για αγρότες και μισθοσυντήρητους, από τις αυξήσεις φόρων για τα εισοδήματα από ενοίκια και μερίσματα, από τις αυξήσεις συντελεστών ΕΝΦΙΑ για οικόπεδα καθώς και από την μονιμοποίηση της ειδικής εισφοράς αλληλεγγύης. Άλλα 1,481 δισ. € υπολόγιζε να προκύψουν για το κράτος και από τις αυξήσεις εμμέσων φόρων σε ΦΠΑ, καφέ, καπνό, ηλεκτρονικά τσιγάρα, κρασί, μύρα, internet, καύσιμα, συνδρομητική τηλεόραση κλπ που υπεβλήθησαν το 2017 (του πετρελαίου θέρμανσης η αύξηση είχε ξεκινήσει από τον Οκτώβριο του 2016).

Το αποτέλεσμα όλου αυτού ήταν ότι αντί να κερδίζει από την επιβολή φόρων, το κράτος έχασε το 2017 72 εκατ. € σε σχέση με το 2016. Τα στοιχεία του κρατικού προϋπολογισμού αποκαλύπτουν ότι το ενδεκάμηνο Ιανουαρίου – Νοεμβρίου 2017 το δημόσιο εισέπραξε μόλις 132 εκατ. € περισσότερα από το αντίστοιχο διάστημα του 2016, ενώ τα υπόλοιπα 3,3 δισ. € δεν προέκυψαν ποτέ για το δημόσιο. Και για το σύνολο της χρονιάς από τα μέτρα του 2017 το δημόσιο διαπιστώνεται πως χάνει 886 εκατ. € από άμεσους φόρους εισοδήματος και ΕΝΦΙΑ σε σχέση με πέρυσι, ενώ κερδίζει από έμμεσους φόρους 814 εκατ. €, δηλαδή βγαίνει ζημιωμένο κατά 72 εκατ. €.

Μείωση εσόδων από άμεσους φόρους εισοδήματος αφού το 2017 εισπράχθηκαν 12,97 δισ. € ενώ το 2016 είχαν εισπραχθεί 13,379 δισ. € απώλεια 409 εκατ. €.

Μείωση εσόδων από ΕΝΦΙΑ – φόροι στην περιουσία το 2017 εισπράχθηκαν 3,250 δισ. € ενώ το 2016 3,604 δισ. €, απώλεια 354 εκατ. €.

Αύξηση εσόδων κατά 1,32 δισ. €, με τις αυξήσεις ΦΠΑ όλων των έμμεσων φόρων εισέπραξε 26,94 δισ. € το 2017 έναντι 25,68 δισ. € το 2016. Σε κάποιες κατηγορίες έμμεσων φόρων τα έσοδα μειώθηκαν αντί να αυξηθούν λόγω των νέων φόρων, όπως στα εγχώρια προϊόντα καπνού όπου το 2017 ήταν 571,37 εκατ. € μειωμένα κατά 127,57 εκατ. € σε σχέση με το 2016.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο : ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

2.1 Η έννοια της Φοροδιαφυγής.

Ως φοροδιαφυγή νοείται κάθε παράνομη πράξη που έχει σκοπό την αποφυγή καταβολής του φόρου. Αποτελεί σοβαρό έγκλημα – απάτη κατά του κράτος, αλλά εκτός από ποινικό αδίκημα που μπορεί να σημειωθεί κατά παράβαση ή καταστρατήγηση του φορολογικού νομού, θεωρείται και έντονα αντικοινωνική συμπεριφορά δεδομένου ότι το συνολικό ποσό αυτής θα κληθεί τελικά να επωμισθεί, με πρόσθετα κυβερνητικά μέτρα, το σύνολο των φορολογουμένων.

Στην φοροδιαφυγή πρέπει να περιληφθεί και η εισφοροδιαφυγή, δηλαδή η μη καταβολή εισφορών στους ασφαλιστικούς οργανισμούς.

2.2 Η διάκριση της φοροδιαφυγής μεταξύ φοροαποφυγής και παραοικονομίας

Οι έννοιες της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής διαφέρουν μεταξύ τους τόσο εννοιολογικά όσο και πρακτικά. Ενώ η φοροδιαφυγή είναι παράβαση των φορολογικών διατάξεων, η φοροαποφυγή εκμεταλλεύεται νομοθετικά κενά και τη δυνατότητα διενέργειας τεχνητών διευθετήσεων, παραβαίνοντας όχι απαραίτητα το γράμμα, αλλά το πνεύμα του νόμου. Κατά την φοροαποφυγή ο φορολογούμενος στοχεύει στην αποφυγή της φορολογικής επιβάρυνσης που θα προέκυπτε για εκείνον αν δεν εκμεταλλευόταν τυχόν νομικά κενά ή τη δυνατότητα διενέργειας τεχνητών διευθετήσεων. Οδηγό για τη διάκριση μεταξύ της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής στο ελληνικό δίκαιο αποτελεί η γενική διάταξη κατά της φοροαποφυγής (Άρθρο 38 του Ν. 4174/2013). Το αποτέλεσμα τόσο της φοροδιαφυγής όσο και της φοροαποφυγής καταλήγει να είναι το ίδιο, δηλαδή η μη καταβολή φόρων, με κοινό στοιχείο τη στέρηση εσόδων από το Δημόσιο.

Υπάρχει η τάση να ταυτίζεται η παραοικονομία με τη φοροδιαφυγή. Τα δύο αυτά φαινόμενα είναι διαφορετικά και είναι δυνατόν να υπάρχει το ένα χωρίς να υπάρχει το άλλο. Η σύνδεση που υπάρχει μεταξύ παραοικονομίας και φοροδιαφυγής είναι ότι ένας από τους σημαντικότερους λόγους ύπαρξης της παραοικονομίας είναι η αποφυγή της πληρωμής φόρων. Η δραστηριοποίηση στο χώρο της παραοικονομίας που οφείλεται σε άλλους λόγους οδηγεί σχεδόν αυτόματα στην φοροδιαφυγή, ώστε να μην αποκαλυφθούν οι κρυφές δραστηριότητες. Έτσι σε μεγάλο βαθμό όταν υπάρχει το ένα από τα δύο φαινόμενα υπάρχει και το άλλο. Σε καμία περίπτωση όμως δεν ταυτίζονται.

Μέρος της παραοικονομίας παρά το γεγονός ότι δεν καταγράφεται επισήμως, καταλήγει στην καταβολή φόρων μέσω των μεταγενέστερων συναλλαγών με τη φανερή οικονομία. Η παραοικονομία καλύπτει την οικονομική δραστηριότητα η οποία δεν καταγράφεται στους εθνικούς λογαριασμούς. Η ερμηνεία αυτή αποτελεί μέρος του ευρύτερου ορισμού της παραοικονομίας/μαύρης οικονομίας, κατά την οποία εμπεριέχονται νόμιμες (π.χ. Αδήλωτη εργασία σε νόμιμες δραστηριότητες) αλλά και μη νόμιμες δραστηριότητες (π.χ. Λαθρεμπόριο, κλοπές).

Όσον αφορά τη φοροδιαφυγή και την παραοικονομία υπάρχουν οι εξής τρεις συνδυασμοί :

α) φοροδιαφυγή με παραοικονομία. Υπάρχει άμεση σχέση φοροδιαφυγής με παραοικονομία, γιατί υπάρχει οικονομική δραστηριότητα η οποία έχει αναπτυχθεί στην παραοικονομία, η οποία προφανώς δεν καταγράφεται στους Εθνικούς Λογαριασμούς και τα εισοδήματα που δημιουργούνται ή οι συναλλαγές που γίνονται δεν δηλώνονται στην Εφορία. Παράδειγμα, η απασχόληση ενός ατόμου που δηλώνει ότι είναι άνεργος για να εισπράττει επίδομα ανεργίας.

β) φοροδιαφυγή χωρίς παραοικονομία. Οικονομική δραστηριότητα της οποίας η προστιθέμενη αξία καταγράφεται στους Εθνικούς Λογαριασμούς αλλά τα αντίστοιχα εισοδήματα δεν δηλώνονται και οι άμεση φόροι δεν αποδίδονται στις φορολογικές αρχές. Παράδειγμα, οικοδομική δραστηριότητα, αγροτική παραγωγή).

γ) παραοικονομία χωρίς φοροδιαφυγή. Οικονομική δραστηριότητα που δεν καταγράφεται στους Εθνικούς Λογαριασμούς και ως εκ τούτου δεν αποτελεί μέρος της επίσημης οικονομίας, ενώ τα εισοδήματά από τις δραστηριότητες αυτές δηλώνονται και οι έμμεσοι φόροι αποδίδονται στις φορολογικές αρχές.

Αυτή ήταν μια γρήγορη εισαγωγή για την διάκριση των τριών εννοιών της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής και της παραοικονομίας. Σε αυτό το κεφάλαιο θα αναλύσουμε το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και σε επόμενα κεφάλαια θα αναλυθούν και οι άλλες δύο έννοιες.

2.3 Είδη της φοροδιαφυγής.

Η φοροδιαφυγή μπορεί να εμφανιστεί με πολλούς τρόπους και τεχνάσματα :

- Μισθωτές υπηρεσίες.

Στις περιπτώσεις αδήλωτης κύριας εργασίας με τη μορφή πρόσθετης αμοιβής (π.χ. bonus, αμοιβή σε είδος), στη δεύτερη παράλληλη αδήλωτη δραστηριότητα (π.χ. ιδιαίτερα μαθήματα κατ' οίκων από διορισμένους εκπαιδευτικούς)

- Ελεύθεροι επαγγελματίες.

Στις περιπτώσεις μη έκδοσης δελτίου παροχής υπηρεσιών, ή έκδοσης με αναγραφόμενο μικρότερο ποσό αμοιβής από το πραγματικό, ή έκδοσης από τρίτα πρόσωπα (αφανείς συνεργάτες, άσκηση ελεύθερου επαγγέλματος υπό τη μορφή μονοπρόσωπης ΕΠΕ κ.α.).

- Γεωργικές επιχειρήσεις.

Στις περιπτώσεις πώλησης αγροτικών προϊόντων χωρίς έκδοση φορολογικού παραστατικού (με υποχρέωση από το ΚΒΣ έκδοσης), ή στη διόγκωση δαπανών με λήψη εικονικών τιμολογίων προκειμένου να τύχουν επιστροφής ΦΠΑ.

- Εισόδημα από ενοίκια.

Στις περιπτώσεις μη κατάθεσης μισθωτηρίου συμβολαίου για απόκρυψη εισοδήματος ενοικίασης ακινήτου, ή δήλωσης ενοικίου μικρότερου από το πραγματικά εισπραττόμενο, ή μη δήλωσης δευτερευουσών κατοικιών ή λοιπών ιδιοχρησιμοποιούμενων ακινήτων (δηλώνονται ως κενές) ώστε να αποφεύγεται η τεκμαρτή τους φορολόγηση.

- Εισόδημα από εμπορικές επιχειρήσεις

Στις περιπτώσεις μη έκδοσης-ανακριβούς έκδοσης φορολογικών στοιχείων, ή λήψης ανακριβών φορολογικών στοιχείων αγορών, δαπανών και υπηρεσιών, ή έκδοσης-λήψης πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων, με συνέπεια την αποφυγή καταβολής άμεσων φόρων

Εκτός του φόρου εισοδήματος, αυξημένη φοροδιαφυγή εντοπίζεται στον Φ.Π.Α., σε Ειδικούς Φόρους Κατανάλωσης, δασμούς και τέλη:

- Ενεργειακά προϊόντα και ΕΦΚ. Εκτεταμένο λαθρεμπόριο και φοροδιαφυγή παρατηρείται:

-Στον τομέα υγρών καυσίμων, είτε με παράνομη εισαγωγή και διακίνηση καυσίμων είτε με νόθευση αυτών.

-Σε επιχειρήσεις διάθεσης αλκοολούχων ποτών (μπαρ, κέντρα διασκέδασης, καφετέριες, ταβέρνες κλπ) κυρίως μέσω λαθραίων και νοθευμένων αλκοολούχων ποτών

-Στα καπνοβιομηχανικά προϊόντα μέσω λαθραίας εισαγωγής, διακίνησης και διάθεσης προϊόντων καπνού.

- Φοροδιαφυγή στο φόρο προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.) Οι συνηθέστερες μέθοδοι φοροδιαφυγής στον ΦΠΑ έχουν ως εξής:

-Αγορές και πωλήσεις χωρίς έκδοση ή ανακριβή έκδοση παραστατικών

-Έκδοση και λήψη πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων και καταχώρηση αυτών στα τηρούμενα βιβλία.

-Καταχώρηση αυξημένων δαπανών με σκοπό την επιστροφή, την έκπτωση ή το συμψηφισμό του ΦΠΑ.

2.4 Παράγοντες φοροδιαφυγής.

Όλοι οι φορολογούμενοι δεν έχουν την ίδια τάση για φοροδιαφυγή. Οι σημαντικότεροι παράγοντες από τους οποίους εξαρτάται η τάση των φορολογουμένων για Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

φοροδιαφυγή είναι οι εξής:

- Ο τρόπος κατανομής του φορολογικού βάρους εξαιτίας νόμιμων φορολογικών απαλλαγών.

Επειδή υπάρχουν διάφορες νόμιμες εκπτώσεις ή απαλλαγές για κάποιους φορολογούμενους, τότε νιώθουν αδικημένοι οι άλλοι φορολογούμενοι και δημιουργείται η τάση να αποφύγουν με παράνομα μέσα την καταβολή του φόρου.

Επίσης τα ποσά που θα πλήρωναν όσοι έχουν τις νόμιμες εκπτώσεις ή απαλλαγές θα επιβαρύνουν τους υπόλοιπους. Αυτό είναι ιδιαίτερα αισθητό στην περίπτωση των επιχειρήσεων όπου αυτές που δικαιούνται αυτή την ελάφρυνση είναι σε πλεονεκτικότερη θέση από άποψη ανταγωνισμού σε σχέση με άλλες που δεν την δικαιούνται.

- Η άδικη και αυθαίρετη μεταχείριση των φορολογουμένων από το κράτος

Τα υψηλά επιτόκια επιβάρυνσης των φορολογουμένων στην περίπτωση που οφείλουν αλλά όχι όταν τους οφείλει το κράτος.

- Η σωστή διαχείριση των εσόδων από το κράτος.

Όταν οι φορολογούμενοι γνωρίζουν ότι γίνεται σωστή διαχείριση των χρημάτων τους από το κράτος, τότε δημιουργείται μια σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο και ελαττώνεται η τάση για φοροδιαφυγή.

Όταν όμως γίνεται κατασπατάληση των χρημάτων και κακή διαχείριση τους από το κράτος, οι φορολογούμενοι νιώθουν ότι τους εκμεταλλεύεται. Οπότε ο φορολογούμενος για να δείξει την αγανάκτησή του, ένας τρόπος είναι να αποκρύψει εισοδήματα και να μην αποδώσει τον αντίστοιχο φόρο στο κράτος.

- Η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος.

Το είδος των φόρων που περιέχονται στο φορολογικό σύστημα μιας χώρας προσδιορίζουν σε μεγάλο ποσοστό την έκταση της φοροδιαφυγής. Εάν το φορολογικό σύστημα κυριαρχείται από άμεσους φόρους, όπως είναι ο φόρος εισοδήματος τότε η τάση για φοροδιαφυγή είναι μεγαλύτερη. Αυτό συμβαίνει γιατί οι ελεύθεροι επαγγελματίες, τα νοικοκυριά, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις έχουν την ευκαιρία να αποκρύψουν εισοδήματα δηλώνοντας μικρότερο από το πραγματικό.

- Η οργάνωση, το μορφωτικό επίπεδο και η όρεξη για εργασία των φοροτεχνικών οργάνων να βεβαιώσουν, να εισπράξουν τους φόρους και να διασταυρώσουν τα φορολογικά στοιχεία.

Όταν οι υπεύθυνοι των φοροτεχνικών υπηρεσιών (εφορία, ΣΔΟΕ κτλ.) είναι μορφωμένοι και ικανοί μπορούν να φτιάξουν ένα φορολογικό σύστημα που να περιορίζει την τάση για φοροδιαφυγή, θα πρέπει να είναι σωστά σχεδιασμένο αυτό το σύστημα και να περιέχει τον κατάλληλο μηχανολογικό εξοπλισμό, σωστά καταρτισμένο προσωπικό και με Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

διάθεση να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες ώστε να πραγματοποιηθεί το βέλτιστο αποτέλεσμα(δηλ. Να γίνονται επιτόπιοι έλεγχοι, να βεβαιώνονται τα πρόστιμα από ευσυνείδητους υπαλλήλους της δημόσιας διοίκησης). Οπότε εάν οι υπηρεσίες και τα συστήματα δεν πληγούν τις παραπάνω προϋποθέσεις είναι λογικό να υπάρχει εκτεταμένη φοροδιαφυγή.

- Ποινές που επιβάλλονται.

Το ύψος των ποινών εάν είναι μεγάλο θα μπορεί να λειτουργήσει αποτρεπτικά προς τον φορολογούμενο ώστε να μην φοροδιαφύγει.

- Η συχνή αλλαγή των φορολογικών διατάξεων.

Όταν γίνονται πολύ συχνά αλλαγές στους φορολογικούς συντελεστές για τα εισοδήματα και το ΦΠΑ δημιουργείται μια ανασφάλεια στους φορολογούμενους. Αυτό έχει σαν συνέπεια να αποκρύπτουν εισοδήματα και οι ιδιώτες αλλά και οι ελεύθεροι επαγγελματίες ώστε να μην λιγοστέψουν τα καθαρά τους έσοδα και χάνεται η εμπιστοσύνη τους προς το κράτος λόγω των συνεχών μεταβολών.

Επιπλέον έχει και πολύ σοβαρή επίπτωση στις τυχόν επενδύσεις που θα θελήσουν να κάνουν κάποιοι είτε ξένοι είτε Έλληνες επιχειρηματίες.

- Έλλειψη οργάνωσης της φορολογική διοίκησης και η ύπαρξη έντονης γραφειοκρατίας.

Η νομοθεσία πρέπει να γίνει πιο ευλύγιστη ώστε να μην είναι μια χρονοβόρα διαδικασία πχ για την σύσταση μιας εταιρείας να μειωθεί ο χρόνος μέσω ηλεκτρονικής αίτησης και να λαμβάνονται τα στοιχεία μέσω μιας ενιαίας ηλεκτρονικής πλατφόρμας. Να υπάρχει αλυσίδα αξίας μεταξύ των δημόσιων λειτουργών με την κεντρική διοίκηση, πχ καθημερινή ενημέρωση μέσω email, εφαρμογή άμεσα των νόμων – τροποποιήσεων – κανόνων, και ενημέρωση των αρμόδιων υπαλλήλων για εφαρμογή των εκάστοτε θεσμοθετημάτων.

- Ευσυνειδησία – κουλτούρα των πολιτών.

Υποχρεώσεις που απορρέουν από τους Έλληνες πολίτες, να είναι τυπικοί στις υποχρεώσεις τους και στις συναλλαγές με το κράτος. Να εξαλειφθεί η νοοτροπία του γνωστού, του μέσου, το φακελάκι, κλπ, για να μπορέσει να κάνει τη δουλειά του είτε πιο γρήγορα είτε πιο οικονομικά. Έτσι ώστε να αποφύγει τις ποινές που ορίζονται από τη νομοθεσία.

2.5 Αρνητικές και θετικές συνέπειες φοροδιαφυγής.

Το γεγονός ότι υπάρχει φοροδιαφυγή είναι φυσικό να δημιουργήσει κάποιες συνέπειες, είτε αυτές είναι αρνητικές ,είτε είναι θετικές. Θα ξεκινήσουμε στην επόμενη

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

παράγραφο με τις αρνητικές και έπειτα με τις θετικές.

2.5.1 Αρνητικές συνέπειες της φοροδιαφυγής.

Αρνητικές συνέπειες της φοροδιαφυγής είναι οι εξής :

- ◆ Πρώτον και κύριων αποτελεί σοβαρή αιτία ύπαρξης του δημόσιου ελλείμματος επειδή προκαλεί έλλειψη οικονομικών πηγών για το κράτος , έχοντας ως αποτέλεσμα το κράτος να μην δύναται να καλύψει τα έξοδα του. Αναγκάζοντας τις κυβερνήσεις να προβούν σε αυξημένο εσωτερικό δανεισμό, το οποίο έχει σαν αποτέλεσμα αύξηση των επιτοκίων, ώστε να προσελκυσθούν ιδιωτικά κεφάλαια για την κάλυψη του ελλείμματος. Ταυτόχρονα οδηγεί και σε εξωτερικό δανεισμό, σε αυτή την περίπτωση έχουμε λιγότερη ανεξαρτησία και ελευθερία οικονομικών και συνάμα αύξηση δημοσίου χρέους , εξαιτίας των υψηλών επιτοκίων του εξωτερικού δανεισμού.
- ◆ Δημιουργούνται ανισότητες μεταξύ των πολιτών, διότι κάποια επαγγέλματα μπορούν να φοροδιαφεύγουν ενώ κάποια όχι. Αυτό έχει σαν επακόλουθο να αυξάνονται οι φόροι γι' αυτούς που δεν φοροδιαφεύγουν, λόγω έλλειψης δημοσίων εσόδων. Λόγω αυτού υπάρχει η πιθανότητα να επηρεασθεί η φορολογική συνείδηση των φορολογουμένων οι οποίοι μέχρι τότε ήταν συνεπής στις υποχρεώσεις τους, και να διευρυνθεί το φαινόμενο της φοροδιαφυγής.
- ◆ Επίσης η φοροδιαφυγή οδηγεί σε κακό καταμερισμό των πηγών του πλούτου , επειδή οι πολίτες συχνά επιλέγουν να κάνουν διάφορες οικονομικές δραστηριότητες, έχοντας ως κριτήριο το επίπεδο ευκολίας της φοροδιαφυγής και όχι αυτό της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας.
- ◆ Λόγω της παραπάνω συνέπειας κάποιες επιχειρήσεις με οριακή κερδοφορία χρησιμοποιούν την φοροδιαφυγή σαν πλεονέκτημα, προκειμένου να μειώσουν το κόστος τους, κάτι το οποίο απέχει πολύ από τον τέλειο ανταγωνισμό. Με αυτόν τον τρόπο αποθαρρύνονται οι επιχειρήσεις στο να στραφούν σε νέες επενδύσεις και σε ανάληψη ρίσκων για αύξηση της κερδοφορίας τους, αφού αυτό μπορούν να το πετύχουν με την φοροδιαφυγή.
- ◆ Για την κυβέρνηση η αύξηση της φοροδιαφυγής σημαίνει υψηλά κόστη συναλλαγών και διοικήσεως εφόσον πρέπει να δημιουργήσει και να καταστήσει αποτελεσματικό και λειτουργικό όλων εκείνων τον ελεγκτικό μηχανισμό που είναι απαραίτητος, για να κάνει την φοροδιαφυγή δυσκολότερη. Θα πρέπει ακόμα να θεσπίζει νόμους όσο το δυνατόν αποτελεσματικότερους κατά της φοροδιαφυγής και αυτό σημαίνει επιπλέον κόστος συναλλαγής.
- ◆ Επιπρόσθετα μια σημαντική συνέπεια της φοροδιαφυγής είναι ότι πολλά ιδιωτικά εισοδήματα δεν συμπεριλαμβάνονται στις επίσημες έρευνες και στατιστικές όπως είναι αυτή του Α.Ε.Π. Με το να συμβαίνει αυτό η κυβέρνηση αδυνατεί να έχει πραγματική εικόνα της κατάστασης και μπορεί να φέρει λάθος αποτέλεσμα σε σχέση με την οικονομία, συνάμα υπάρχει κίνδυνος να φέρει αντίθετα αποτελέσματα από

αυτά που επιδιώκει. Δηλαδή να δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα από αυτά που θέλει να επιλύσει.

- ◆ Επιπλέον, αν λάβουμε ως δεδομένο ότι οι δραστηριότητες των φοροφυγάδων πληρώνονται πάντοτε τοις μετρητοίς, η φοροδιαφυγή μειώνει την ελαστικότητα της ζήτησης ρευστού στις αλλαγές των κρατικών επιτοκίων που σημαίνει μεγαλύτερες δυσκολίες στην εφαρμογή νομισματικής πολιτικής.

2.5.2 Θετικές συνέπειες της φοροδιαφυγής.

Εκτός από τις αρνητικές συνέπειες που έχει η φοροδιαφυγή, κάποιοι πιστεύουν ότι υπάρχουν και κάποιες θετικές επιδράσεις τόσο στην οικονομία, όσο και στην οικονομική συμπεριφορά των ατόμων. Αυτές είναι:

- ◆ Αρχικά για τον φορολογούμενο και τις επιχειρήσεις, αφού θεωρείται ότι είναι το μόνο μέσο που έχουν στη διάθεσή τους το οποίο τους δίνει τη δυνατότητα αποταμίευσης. Έτσι επιτυγχάνεται η και οικονομική ανάπτυξη.
- ◆ Ως θετικό μπορεί να θεωρηθεί και το γεγονός ότι δίδεται η δυνατότητα για πραγματοποίηση οικονομικών δραστηριοτήτων, οι οποίες δεν θα υπήρχαν καθόλου λόγω της φορολογίας.
- ◆ Επίσης, οι δαπάνες είναι ανάλογες με τα φορολογικά έσοδα άρα δεν υφίσταται μεταφορά του φορολογικού βάρους σε άλλους φορολογούμενους.
- ◆ Τέλος επειδή οι δημόσιες δαπάνες έχουν λιγότερο όφελος απ' ότι οι ιδιωτικές αυξάνεται και το κοινωνικό όφελος.

2.6 Μέγεθος φοροδιαφυγής στην Ελλάδα ως ποσοστό του ΑΕΠ ετησίως.

Τα διαφυγόντα έσοδα από τη Φοροδιαφυγή φυσικών προσώπων κυμαίνεται από 1,9% έως 4,7% του ΑΕΠ ετησίως. Φοροδιαφυγή ΦΠΑ περίπου 3,5% του ΑΕΠ. Λαθρεμπόριο ποτών , τσιγάρων , καυσίμων 0,5% του ΑΕΠ. Νομικά πρόσωπα φοροαποφυγή και φοροδιαφυγή επιχειρήσεων 0,15% του ΑΕΠ.

Κατά συνέπεια το μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα μπορεί να προσδιοριστεί από 6% έως 9% του ΑΕΠ δηλαδή περίπου σε 11 και 16 δισ. € το χρόνο.

2.6.1 Έλεγχοι του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (ΣΔΟΕ) κατά της φοροδιαφυγής.

Έτος 2013

Το ΣΔΟΕ στο πλαίσιο του προγράμματος “Θέρος 2013” για την πάταξη της φοροδιαφυγής, του λαθρεμπορίου ποτών και του παραεμπορίου πραγματοποίησε από 6 έως 8 Αυγούστου 2013, 1.256 ελέγχους σε ελληνικά νησιά και τουριστικούς προορισμούς της

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

υπόλοιπης Ελλάδας. Διαπιστώθηκε ότι 586 επιχειρήσεις ήταν παραβάτες και καταλογίστηκαν 5.668 παραβάσεις, κυρίως για μη έκδοση αποδείξεων και λειτουργία παράνομων ταμειακών μηχανών.

Μέση παραβατικότητα 46,65%

Δέκα περιοχές με την υψηλότερη παραβατικότητα είναι:

Αμοργός – Παξοί – Σύμη	100%
Σαντορίνη	96,43%
Εύβοια	85%
Ρόδος	81%
Μύκονος – Άνδρος	80%
Πάρος – Αντίπαρος	77,80%
Κρήτη	62,90%
Τήνος	60%
Αττική	54%
Χαλκιδική	34%

Έτος 2014

Το 1ο επτάμηνο του 2014, το ΣΔΟΕ διενήργησε 2.639 έρευνες σε επιλεγμένες επιχειρήσεις έναντι 2.295 προγραμματισμένων. Διαπιστώθηκαν 390.028 παραβάσεις σε 1.872 παραβάτες. Μέσο ποσοστό παραβατικότητας 54%.

Έτος 2015 (έγγραφο του αναπληρωτή υπουργού οικονομικών Τρύφωνα Αλεξιάδη, το οποίο διαβιβάστηκε στη Βουλή).

Κατά το έτος 2015 η Υπηρεσία Ερευνών και Διασφάλισης Δημοσίων Εσόδων (ΥΕΔΔΕ) διενήργησε 11.359 προληπτικούς ελέγχους. Σε 3.159 επιχειρήσεις διαπιστώθηκαν παραβάσεις με διαφορές προς καταλογισμό 5.738.764,06 ευρώ, 149 έρευνες φοροδιαφυγής με συνολικά διαφυγόντα έσοδα 76.600.689,36 ευρώ. Από το σύνολο των ερευνών 77 αφορούν σε υποθέσεις απάτης στο ΦΠΑ με συνολικά διαφυγόντα έσοδα 71.714.390,85 ευρώ.

Το ΣΔΟΕ διενήργησε συνολικά 24.273 ελέγχους. Βρέθηκαν συνολικά 10.496 παραβάτες και διαπιστώθηκαν 421.029 παραβάσεις. Μέσο ποσοστό παραβατικότητας 43,24%

Σύμφωνα με τα στοιχεία που τηρούνται στο πληροφοριακό σύστημα ELENXIS το πλήθος των καταλογιστικών πράξεων που εκδόθηκαν το 2015 ανήλθαν σε 32.693 με ποσό βεβαίωσης 3.964.676.296,51 ευρώ. Οι αντίστοιχες εισπράξεις για το 2015 ανήλθαν σε 15.727 με ποσό είσπραξης 386.701.407,82 ευρώ.

Μια λίστα με 1.207.047 ονόματα φορολογουμένων που περιλαμβάνονται σε όλες τις

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

λίστες φοροδιαφυγής, από τη λίστα Λαγκάρντ έως αυτή με τους διοικητές και τους υποδιοικητές του ΕΣΥ που ελέγχονται έχει συντάξει η ειδική γραμματεία του ΣΔΟΕ.

Ο συγκεκριμένος κατάλογος περιλαμβάνει μεταξύ άλλων :

- το αρχείο καταθετών από όλα τα ημεδαπά πιστωτικά ιδρύματα με ύψος συναλλαγών ή εμβασμάτων στο εξωτερικό, τουλάχιστον σε μια χρήση, άνω των 300.000 ή 100.000 € για χρονικό διάστημα από 2000 έως 2012.
- τη λίστα από Έλληνες φορολογούμενους στην Ελλάδα, που διατηρούν τραπεζικούς λογαριασμούς στο Λουξεμβούργο
- τη λίστα που αφορά 2.062 φυσικά και νομικά πρόσωπα που διατηρούν ή διατηρούσαν λογαριασμούς στην Τράπεζα HSBC στη Γενεύη
- τη λίστα που αφορά διοικητές και υποδιοικητές που υπηρέτησαν στο Ε.Σ.Υ. κ.α.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που περιλαμβάνονται στον απολογισμό δράσης του ΣΔΟΕ, το έτος 2013 ολοκληρώθηκε ο έλεγχος σε 3 πρόσωπα της λίστας Λαγκάρντ, καθώς και σε 1 πρόσωπο συσχετιζόμενο, το 2014 ολοκληρώθηκε ο έλεγχος σε 49 πρόσωπα της λίστας και σε 4 συσχετιζόμενα και το 2015 ολοκληρώθηκε ο έλεγχος σε 116 πρόσωπα της λίστας και 3 πρόσωπα συσχετιζόμενα. Έτσι, κατά τα έτη 2014-2015 οι έλεγχοι που ολοκληρώθηκαν ήταν 2,2 φορές περισσότεροι συγκριτικά με το 2014. Ως αποτέλεσμα των ελέγχων αυτών, το έτος 2014 βεβαιώθηκαν από τη Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων 26.620.923,80 ευρώ ενώ το έτος 2015 178.313.978,08 ευρώ.

2.7 Λίστες για φοροδιαφυγή και η περίπτωση της Κρήτης.

Το Υπουργείο Οικονομικών κατέθεσε στη Βουλή μαζί με τον προϋπολογισμό του 2018 στοιχεία για υποθέσεις φοροδιαφυγής και λαθρεμπορίου. Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι το οκτάμηνο Ιανουάριος – Αύγουστος 2017 από τα ελεγκτικά κέντρα και τις ΔΟΥ διενεργήθηκαν 16.640 έλεγχοι και βεβαιώθηκαν φόροι , πρόστιμα και προσαυξήσεις ύψους 2,568 δισ. Ευρώ. Παρακάτω στον πίνακα θα δούμε το οκτάμηνο του 2017 αλλά και το έτος 2016.

Ιανουάριος – Αύγουστος 2017	ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ	Βεβαιωμένοι φόροι, πρόστιμα και προσυζητήσεις
Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.	287	627,030 εκατ. Ευρώ
Κ.Ε.Φ.Ο.Μ.Ε.Π	269	146,371 εκατ. Ευρώ
ΔΟΥ Ανώνυμων Εταιρειών	1464	713,217 εκατ. Ευρώ
ΔΟΥ υπόλοιπες	13105	988,823 εκατ. Ευρώ
ΔΟΥ (έλεγχοι φορολογίας κεφαλαίου)	1515	92,652 εκατ. Ευρώ
ΕΤΟΣ 2016		
Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.	306	591,280 εκατ. Ευρώ
Κ.Ε.Φ.Ο.Μ.Ε.Π	252	472,644 εκατ. Ευρώ
ΔΟΥ (ΦΑΕ Αθηνών, Πειραιά, Θεσσαλονίκης)	2358	350,977 εκατ. Ευρώ
ΔΟΥ υπόλοιπες	20569	1,627 δισ. Ευρώ
ΔΟΥ (έλεγχοι φορολογίας κεφαλαίου)	3724	58,130 εκατ. Ευρώ

Στη συνέχεια στον παρακάτω πίνακα θα δούμε την εικόνα των εσόδων στην Κρήτη αναλυτικά για τον κάθε νομό για τα έτη 2015 – 2016 σύμφωνα με τα στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών.

Έτος	ΔΟΥ Ηρακλείου	ΔΟΥ Αγίου Νικολάου	ΔΟΥ Ρέθυμνου	ΔΟΥ Χανίων
Έτος 2015				
Βεβαιωθέντα έσοδα (μείον διαγραφέντα)	313.999.804,38	222.772.518,92	256.355.281,19	823.183.608,20
Εισπραχθέντα (προ μείωσης επιστροφών)	93.656.842,42	113.630.583,93	120.742.670,38	376.603.680,72
Εισπρακτέα υπόλοιπα	220.342.961,96	109.141.934,99	135.612.610,81	446.579.927,48
Έτος 2016				
Βεβαιωθέντα έσοδα (μείον διαγραφέντα)	1.700.626.082,85	256.032.604,05	292.376.859,79	829.040.463,72
Εισπραχθέντα (προ μείωσης επιστροφών)	775.416.812,81	136.048.751,55	144.226.787,66	426.606.241,06
Εισπρακτέα υπόλοιπα	925.209.270,04	119.983.852,50	148.150.072,13	465.434.222,66

2.8 Μακροοικονομική προσέγγιση της φοροδιαφυγής.

Όταν αναφέρεται η φοροδιαφυγή σε επίπεδο μακροοικονομίας, προσδιορίζεται ως η μη απόδοση από την οικονομική μονάδα των άμεσων και των έμμεσων φόρων δεδομένου ότι η δυο άλλες μορφές φοροδιαφυγής (φοροαποφυγής και φοροαπαλλαγής) είναι αδύνατο να είναι μετρήσιμες.

Ένας αξιόπιστος δείκτης μέτρησης της φοροδιαφυγής είναι και η υστέρηση των φορολογικών εσόδων, έναντι της φορολογικής αύξησης του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.) όπου ορίζεται το σύνολο των αγαθών και των υπηρεσιών που παράγονται σε μία χώρα κατά την διάρκεια ενός ημερολογιακού έτους. Οι εκάστοτε κυβερνήσεις ρίχνουν κάθε χρόνο ως στόχο αύξησης των εσόδων κάποιο ποσοστό επί τοις εκατό % το οποίο όμως είναι μεγαλύτερο από την ονομαστική αξία του Α.Ε.Π. Εάν δεν τεθεί από την νομοθεσία συγκεκριμένος λόγος αύξησης των εσόδων, τότε η αύξηση των

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

εσόδων ξεπερνάει σε δέκατα την ονομαστική αξία του Α.Ε.Π., και πάντοτε έχοντας υπόψη την σωστή λειτουργία του φοροεισπρακτικού μηχανισμού.

Για την μέτρηση του φαινομένου της φοροδιαφυγής ισχύει η ακόλουθη ανισότητα :

$$p \times f > g$$

όπου p: η πιθανότητα ανακάλυψης της φοροδιαφυγής από τις φορολογικές αρχές

f: η επιβαλλόμενη ποινή για φοροδιαφυγή (π.χ., χρηματικό ποσό προσαύξηση ή ποινική και διοικητική κύρωση)

g: το οικονομικό ή οποιοδήποτε όφελος από την φοροδιαφυγή.

Γίνεται αντιληπτό από την παραπάνω σχέση ότι όσο μικρότερες είναι οι τιμές των p και f τόσο μεγαλύτερη θα είναι η τάση για φοροδιαφυγή αφού λειτουργούν ως αντίθετα ποσά πράγμα που σημαίνει πως οποιοσδήποτε στόχος αύξησης των φορολογικών εσόδων από την κυβέρνηση θα λειτουργήσει αντίθετα από την πιθανότητα εξεύρεσης της φοροδιαφυγής.

2.9 Μεγάλα σκάνδαλα της Ελλάδος

Οι σοβαρότερες υποθέσεις σκανδάλων φοροδιαφυγής και διαφθοράς της Ελληνικής Οικονομίας από το 1980 έως σήμερα είναι:

Σκάνδαλο Κοσκωτά: Αφορά υπεξαίρεση πολλών δισεκατομμυρίων δραχμών την δεκαετία '80 – '90. Κεντρικό πρόσωπο του σκανδάλου ήταν ο τραπεζίτης Κοσκωτάς ο οποίος υπεξαίρεσε από την τράπεζα Κρήτης το ποσό των 33,5 δισ. Δραχμών. Με αυτά αγόρασε όλες τις επιχειρήσεις του και δωροδοκούσε πολιτικούς – επιχειρηματίες – δημόσια πρόσωπα. Παραπέμφθηκαν σε δίκη 11 Μαρτίου 1991 εκτός από τον Γιώργο Κοσκωτά και ο Ανδρέας Παπανδρέου, Μένιος Κουτσόγιωργας, Δημήτρης Τσοβόλας, Γιώργος Πέτσος κ.α. Κρίθηκαν ένοχοι για παράβαση του νόμου περί ευθύνης υπουργών ο Δημήτρης Τσοβόλας με ποινή 2,5 χρόνια εξαγοράσιμα και ο Γιώργος Πέτσος με 10 μήνες με αναστολή, αφαίρεση πολιτικών δικαιωμάτων με τρία και δύο χρόνια αντίστοιχα. Ο Γεώργιος Κοσκωτάς αποφυλακίστηκε 16 Μαρτίου 2001 αφού είχε εκτίσει τα τρία πέμπτα της ποινής του.

Σκάνδαλο Μονής Βατοπεδίου : Το σκάνδαλο αυτό αφορούσε ανταλλαγές ακινήτων, οικοπέδων μεταξύ του Δημοσίου και της Μονής Βατοπεδίου. Η όλη διαδικασία γίνονταν με υπεράκτιες εταιρείες (offshore) εμπλεκόμενοι φορείς ήταν υπουργοί, ιερείς, επιχειρηματίες. Η υπόθεση ξεκίνησε το 2008 από το δημοσιογράφο Κώστα Βαξεβάνη και αφού είχαν αντιδράσει οι κάτοικοι της περιοχής γιατί θίγονταν τα συμφέροντα τους και είχε απαγορευτεί η αλιεία.

Για την εξέταση του σκανδάλου συστήθηκαν τρεις εξεταστικές επιτροπές στη Βουλή το έτος 2008, 2010 και αρχές του 2011. Φυλακίστηκε ο ηγούμενος Εφραίμ και αποφυλακίστηκε 29 Μαρτίου 2012 χωρίς να γίνει δίκη. Η δίκη τελείωσε 21 Μαρτίου 2017 και αθώωθηκαν οι 14 εμπλεκόμενοι. Οι ενδεχόμενες ποινικές ευθύνες υπουργών θεωρήθηκαν παραγραμμένες.

Σκάνδαλο siemens : Ένα από τα πιο σημαντικά σκάνδαλα φοροδιαφυγής και δωροδοκίας που απασχόλησαν την Ελλάδα και τις κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ και της ΝΕΑΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ . Έγινε γνωστό ότι η siemens έδωσε 1,3 δις ευρώ σε δωροδοκίες Ελλήνων πολιτικών και στελεχών δημόσιων οργανισμών όπως ο Ο.Τ.Ε για να εξασφαλίζει μεγάλα συμβόλαια. Οι ισχυρισμοί των στελεχών της Γερμανικής εταιρείας είναι , ότι το ποσό των 130 εκατ. μάρκων είχε δοθεί σε Έλληνες επιχ/τιες μέσω υπεράκτιων off shore εταιρειών . Το σκάνδαλο αυτό αποκαλύφθηκε το 2008 , η δίκη ξεκίνησε το Φεβρουάριο του 2017. Καλέστηκαν πολύ μάρτυρες στην εξεταστική επιτροπή , από τους οποίους μόνο ο Τάσος Μαντέλης παραδέχτηκε ότι πήρε το 1998 και το 2000 το ποσό των 200000 και 250000 μάρκων αντίστοιχα, και ο Θεόδωρος Τσουκάτος το 1999 πήρε 1 εκατ. Μάρκα σε δόσεις .

Διαγωνισμός – Σκάνδαλο στην περιφέρεια Κρήτης (15 Μαΐου 2018): Η περιφέρεια προκήρυξε διεθνή διαγωνισμό για την καταπολέμηση των κουνουπιών, και για τον οποίο ήδη ξεκίνησε εισαγγελική έρευνα (αποκάλυψη από το Candiadoc) υπάρχει επίσης και μια καραμπινάτη φοροδιαφυγή, που ξεπερνά τα 2 εκατομμύρια ευρώ, σύμφωνα με τα στοιχεία της Οικονομικής Αστυνομίας Βόρειας Ελλάδας. Με τη διακήρυξη όμως να φωτογραφίζει συγκεκριμένη εταιρεία με έδρα τη Θεσσαλονίκη, πρόκειται για τη εταιρεία Οικοανάπτυξη ΑΕ. Με τη διακήρυξη το ετήσιο κόστος καταπολέμησης αυξήθηκε από 165.000€ στα 500.000€. Ο διαγωνισμός προέβλεπε ότι όποιος τον κέρδιζε θα έπαιρνε για δύο χρόνια, με αμοιβή δηλαδή 1 εκατομμυρίου.

Η συγκεκριμένη εταιρεία για την οποία στην ουσία έγινε “φωτογραφικός” διαγωνισμός, τον κέρδισε με έκπτωση 1%, και μετά την έκδοση του αποτελέσματος η περιφέρεια μετέτρεψε τα δύο χρόνια σε τέσσερα με την ανάλογη οικονομική αναπροσαρμογή. Χωρίς καμιά διαγωνιστική διαδικασία. Πλέον η υπόθεση είναι στην εισαγγελία Ηρακλείου, στην οικονομική εισαγγελία και στους ελεγκτές δημόσιας διοίκησης

Η συγκεκριμένη εταιρεία είναι πιθανό να μην είχε καν το δικαίωμα να συμμετάσχει στη διαδικασία καθώς σύμφωνα πρωταγωνίστησε σε μεγάλη υπόθεση φοροδιαφυγής, που ξεπερνούσε τα 2 εκατομμύρια ευρώ. Οι σχετικές αναφορές, επώνυμες, ουδέποτε διαψεύστηκαν από εκπρόσωπο της εταιρείας. Η υπόθεση είχε έρθει στο φως της δημοσιότητας στις 19 Ιουλίου 2017, όταν η υποδιεύθυνση της Οικονομικής Αστυνομίας Βορείου Ελλάδος ανακοίνωσε ότι σε έλεγχο για τα χρόνια από το 2011 – 2014 δεν είχε δηλωθεί τζίρος 2.120.925 €, για την υπόθεση αυτή σχηματίστηκε δικογραφία σε βάρος του νόμιμου εκπροσώπου της εταιρείας για μη απόδοση ΦΠΑ συνολικής αξίας 124.121 €.

Το σκάνδαλο του αιώνα “Panama Papers” : Panama papers αφορούν τις παράνομες συναλλαγές και τη φοροδιαφυγή μεγάλων εταιρειών, αλλά και πολιτικών μέσα από την εμπλεκόμενη off shore εταιρεία του δικηγορικού γραφείου Μοσάκ Φονσέκα στον Παναμά. Πάνω από 11,5 εκατ. Έγγραφα, και πάνω από 2,6 terabytes πληροφοριών βρέθηκαν μέσω της ιστοσελίδας στα χέρια της διεθνούς κοινοπραξίας ερευνητών δημοσιογράφων (International Consortium of Investigative Journalists), τη γερμανική εφημερίδα Suddeutsche Zeitung και άλλους 107 δημοσιογραφικούς ομίλους, οι οποίοι επιδόθηκαν αμέσως στο έργο της κωδικοποίησης, ταυτοποίησης και δημοσίευσης τούτου του πολύτιμου υλικού, που πολλοί το έχουν χαρακτηρίσει “σκάνδαλο του αιώνα”. Ο τίτλος δεν θα μπορούσε να είναι διαφορετικός αφού σύμφωνα με τα στοιχεία, 12 νυν και πρώην παγκόσμιοι ηγέτες (Ρώσος πρόεδρος Βλαντιμίρ Πούτιν, ο Ισλανδός πρωθυπουργός

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

Σιγκμούντουρ Νταβίντ Γκουνλαουγκσον, του προέδρου του Πακιστάν, αλλά και του Ουκρανού προέδρου Πέτρο Πορόσενκο και του Αργεντίνου ομολόγου Μαουρίσιο Μακρι), άλλοι 128 σημαίνοντες πολιτικοί , ή συγγενικά τους πρόσωπα ('όπως ο πατέρας του Βρετανού πρωθυπουργού Ντέιβιντ Κάμερον ,ή της οικογένειας του Κινέζου προέδρου Ζι Τζινπίνγκ, Αραβες εμίρηδες κλπ) Ξεπέρασαν της 15.500 εταιρείες προκειμένου να αποφύγουν φορολογικούς ελέγχους , όπως η USB , HSBC, COMMERZBANK , HSH Nordbank. Συνολικά 214.000 εταιρείες και off shore παραρτήματα εμφανίζονταν στα στοιχεία που απεκάλυψε η WikiLeaks.

Ανατριχιαστικές είναι οι πληροφορίες για τους πολιτικούς που καρπωθήκαν και κατασπατάλησαν κρατικές υπηρεσίες και δημόσιο πλούτο για πάρα πολλά χρόνια από το 1977 έως το 2015 αυτές είναι πληροφορίες που περιέχονται στα Panama Papers. Μεγάλα ποσά μέσα από εικονικά – πλασματικά έγγραφα , μεταχρονολογημένες διαταγές μη εγγυημένων δανείων (πολλές φορές με έδρα την Κύπρο) προκειμένου να αποκτήσουν τον έλεγχο των μέσων ενημέρωσης και των μεγάλων επιχειρήσεων της χώρας.

Σκάνδαλο με πρωταγωνιστές παράγοντες του Ποδοσφαίρου :Εμπλεκόμενοι είναι 2 Έλληνες αθλητικοί παράγοντες στον χώρο του ποδοσφαίρου, το σκάνδαλο αποκαλύφθηκε το 2017 από Αμερικανικές και Ελβετικές αρχές . Εξετάζονται 28 εμβάσματα από τα οποία δεν διαφαίνεται η πηγή προέλευσής τους. Παρέμβαση και έρευνα της υπόθεσης αυτής έκανε ο εισαγγελέας κ. Καρακωνσταντής και κ. Παρασκευάς Αδάμης της Eurojust Ευρωπαϊκής Εισαγγελίας. Το ποσό των εμβασμάτων ανέρχεται στα 3 εκατ. Ευρώ το ξέπλυμα μαύρου χρήματος μπορεί να ξεπερνάει το ποσό αυτό , εμβάσματα ύποπτα αξίας 1 εκατ. Ευρώ ερευνώνται και σε Έλληνα επιχειρηματία που κλήθηκε από τις ελβετικές αρχές να καταθέσει , προς τον πρώην Γενικό Γραμματέα της FIFA Ζερόμ Βάλκε .Τα χρήματα αυτά εκτιμάται πως δοθήκαν ως αντάλλαγμα (μίζα) για την παραχώρηση των τηλεοπτικών δικαιωμάτων των Μουντιάλ 2018 – 2022. Η υπόθεση συνεχίζεται παράλληλα έγινε άρση του απορρήτου για στοιχεία του Έλληνα επιχειρηματία , κατασχέθηκαν κινητά τηλέφωνα , υπολογιστές , και διάφορα έγγραφα , έτσι ώστε η Διεύθυνση Εγκληματολογικών Ερευνών να μας δώσει απαντήσεις στο θέμα της πλαστογραφίας – δωροδοκίας – απάτης και πάταξη της φοροδιαφυγής.

2.10 Μέτρα καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής.

Για να ελαχιστοποιηθεί η τάση των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή, θα πρέπει το κράτος να έχει τη δυνατότητα να οργανώσει τις φοροτεχνικές υπηρεσίες και την ποιότητα των φοροτεχνικών οργάνων, το σύστημα που χρησιμοποιείται για τη βεβαίωση και είσπραξη των φόρων, τη διάρθρωση του φορολογικού συστήματος και τέλος τον βαθμό λογιστικής οργάνωσης των οικονομικών μονάδων. Είναι φανερό ότι εάν οι φορολογούμενοι αισθάνονται ότι το κράτος είναι σε θέση να εντοπίσει την φοροδιαφυγή, η τάση για μια τέτοια ενέργεια θα ήταν περιορισμένη.

Λόγω του ότι η φοροδιαφυγή έχει βαθιές ρίζες στην ελληνική κοινωνία αλλά και σε όλες τις χώρες του εξωτερικού, δεν μπορεί να εξαλειφθεί, αλλά μπορούν να υπάρξουν κάποια μέτρα για την αντιμετώπιση της. Κάποια από αυτά θα τα δούμε παρακάτω:

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

◆ Τακτικοί έλεγχοι σε πρόσωπα και επιχειρήσεις.

Οι έλεγχοι αυτοί θα πρέπει να γίνονται με βάση το προφίλ των φοροφυγάδων. Ο έλεγχος αυτός θα στοχεύει σε πρόσωπα και επιχειρήσεις όπου έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να φοροδιαφύγουν. Καθώς βέβαια και με τυχαία επιλογή. Οι έλεγχοι αυτοί θα γίνονται σε πρόσωπα και επιχειρήσεις που δεν ανήκουν στην παραπάνω κατηγορία. Έτσι θα διαπιστώνονται τα επίπεδα φοροδιαφυγής και θα λαμβάνονται τα κατάλληλα μέτρα.

◆ Η διασταύρωση των αποδείξεων και των παραστατικών να πραγματοποιείται αυτόματα.

Για την βελτίωση των φορολογικών εσόδων θα μπορούσε να αυξηθεί η έκπτωση φόρου για συγκεκριμένες δαπάνες, ακόμα και αν αυτό είναι σε βάρος κάποιων φορολογικών εσόδων. Και ίσως με αυτόν τον τρόπο υπάρξει μια αλλαγή στη νοοτροπία των φορολογουμένων και θα θεωρείται πλέον αυτονόητο το να εκδίδει κάποιος αποδείξεις.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση για την αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού και την προστασία των κρατών – μελών καθιέρωσε από το 1993 το σύστημα VIES – όπου είναι ένα σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών σχετικά με τον ΦΠΑ. Δηλαδή τα συνεργαζόμενα κράτη – μέλη ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με τους υποκείμενους στον φόρο που δραστηριοποιούνται στην ΕΕ και την εγγραφή τους στα μητρώα ΦΠΑ προκειμένου, κατά τις μεταξύ τους συναλλαγές να διαπιστώνεται ποιος από τους δύο υπόκειται σε φόρο. Από την 1η Ιανουαρίου 2010 οι επαγγελματίες που παρέχουν υπηρεσίες σε εταιρείες χωρών μελών της ΕΕ υποχρεούνται πλέον να υποβάλλουν μηνιαίο ανακεφαλαιωτικό πίνακα στην εφορία. Μέχρι πρότινος αυτή την υποχρέωση είχαν όσοι ασκούσαν ενδοκοινοτικές παραδόσεις αγαθών. Έτσι λοιπόν έχει δημιουργηθεί μια πλατφόρμα όπου μπορεί να επαληθευτεί η εγκυρότητα του ΑΦΜ και του ΦΠΑ που χορηγείται από οποιοδήποτε κράτος – μέλος.

Σε κάθε περίπτωση συναλλαγής ελέγχεται ο τρόπος εξόφλησης καθενός τιμολογίου, αν δηλαδή υπάρχει παραστατικό τράπεζας για την είσπραξη ή πληρωμή του σχετικού ποσού. Όταν δεν υπάρχουν τέτοια παραστατικά και η επιχείρηση ισχυρίζεται ότι η συναλλαγή έγινε με μετρητά και χωρίς τη μεσολάβηση κάποιας τράπεζας, τότε η υπόθεση θεωρείται ύποπτη και διενεργείται έρευνα εις βάθος.

◆ Επαγγελματικοί λογαριασμοί.

Από 01/01/2011 έχει αποφασιστεί ότι όλες οι συναλλαγές μεταξύ των επιχειρήσεων κάθε κατηγορίας και οι μισθοδοσίες πρέπει να γίνονται υποχρεωτικά μέσω τραπεζικών επαγγελματικών λογαριασμών.

◆ Ηλεκτρονική τιμολόγηση και πιστοποίηση ηλεκτρονικής υπογραφής.

Σε συνδυασμό με τον επαγγελματικό λογαριασμό έχουμε και την ηλεκτρονική τιμολόγηση και πιστοποίηση ηλεκτρονικής υπογραφής, όπου η εφαρμογή τους θα γίνεται μεταξύ των επιχειρήσεων και μεταξύ επιχειρήσεων και δημοσίου. Ήδη από 01/01/2011 έχει

αποφασιστεί ότι τα τιμολόγια για συναλλαγές άνω των 3000€ γίνονται δεκτά μόνο μέσω ηλεκτρονικής υποβολής.

◆ Αναδιοργάνωση φορολογικών υπηρεσιών.

Θα πρέπει να δημιουργηθεί μια εξειδικευμένη υπηρεσία, η οποία θα ελέγχει τους ιδιώτες με μεγάλα εισοδήματα, αξιοποιώντας στοιχεία και πληροφορίες τα οποία θα συλλέγοντε από διάφορους τομείς. Αυτή η εξειδικευμένη υπηρεσία με αποστολή τη διερεύνηση, την μεθοδολογία, τον έλεγχο και τον εντοπισμό της φοροδιαφυγής σε τομείς του παραεμπορίου, καθώς και την αντιμετώπιση του σε συνεργασία με άλλους φορείς.

◆ Παιδεία

Η αναδιαμόρφωση στο χώρο της παιδείας είναι κάτι απαραίτητο που πρέπει να γίνει σε όλες τις βαθμίδες από το Δημοτικό μέχρι το Πανεπιστήμιο. Είναι σημαντικό να διδάσκονται οι μαθητές – φοιτητές από τα πρώτα χρόνια τους τις σωστές ηθικές αρχές, για το πως θα πρέπει να συμπεριφέροντε στο μάλλον όταν θα έχουν τις δικές τους επιχειρήσεις ή όταν θα είναι μισθωτοί, ώστε να έχουν αυξημένη φορολογική συνείδηση σε όλους τους τομείς της οικονομίας.

◆ Ενεργοί πολίτες.

Κάθε πολίτης κρίνεται αναγκαίο να είναι ενεργός, αλλά ταυτόχρονα να τροποποιηθεί και η νομοθεσία της χώρας και να αναβαθμιστεί η δημόσια διοίκηση.

◆ Απλοποίηση νομοθεσίας.

Καλείται το κράτος να απλοποιήσει την νομοθεσία, ώστε να είναι κατανοητή από όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτου ηλικίας, μορφωτικού επιπέδου, κλπ. Συγχρόνως να υπάρξει ενίσχυση σε πληροφοριακά συστήματα, όπως είναι το TAXIS, ώστε να πραγματοποιούνται συνεχείς έλεγχοι και διασταυρώσεις φορολογικών στοιχείων.

◆ Ενίσχυση της διαφάνειας.

Θα πρέπει να υπάρχει σωστή και αποτελεσματική διαχείριση και κατανομή των φόρων, που καταβάλλονται από τους πολίτες στο κράτος και οχευμένη δημοσιονομική πολιτική στην μείωση των κρατικών δαπανών. Καταφέροντας αυτό, θα μπορέσει να περιοριστεί η φοροδιαφυγή όπου με αυτόν τρόπο θα ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των πολιτών προς το κράτος. Καταβάλλοντας οι πολίτες τους φόρους που αντιστοιχούν στον καθένα και βλέποντας ότι τα χρήματα αυτά που δίνουν στο κράτος αξιοποιούνται σωστά καλύπτοντας ανάγκες όπως π.χ. υγεία, παιδεία, κ.τ.λ., τότε και μόνο οι φορολογούμενοι μπορούν να εμπιστευθούν το κράτος, διότι βλέπουν την κοινωνία στην οποία ζουν να αναπτύσσεται. Αποτελεί λοιπόν σημαντικό κίνητρο για τους πολίτες και έτσι έχουμε μείωση της φοροδιαφυγής.

2.11 Οι διεθνείς πρακτικές αντιμετώπισης του φαινομένου της φοροδιαφυγής.

Διάφορες χώρες έχουν προσπαθήσει να αντιμετωπίσουν την φοροδιαφυγή, έχουν πολύ καλά αποτελέσματα με διαφορετικούς τρόπους αντιμετώπισης η κάθε μία ξεχωριστά. Ορισμένα από τα μέτρα που έχουν εφαρμόσει οι χώρες αυτές είναι :

- ◆ **Απλό και σύγχρονο φορολογικό καθεστώς και μείωση των φορολογικών συντελεστών.** (Ηνωμένο Βασίλειο, Λιθουανία, Λετονία, Ρωσία, Σλοβακία, Ουκρανία, Γεωργία, Ρουμανία και Εσθονία).
- ◆ **Ηλεκτρονική τιμολόγηση** (Δανία, Νορβηγία, Ιταλία, Τουρκία, Βραζιλία, Μεξικό, Χιλή).
- ◆ **Χρήση πλαστικού χρήματος, επιβολή υποχρεωτικής διενέργειας ηλεκτρονικών συναλλαγών και απαγόρευση χρήσης μετρητών για συγκεκριμένες συναλλαγές.** (Νότια Κορέα, Ουρουγουάη, Αργεντινή, Ολλανδία, Σουηδία, Βουλγαρία, Γερμανία, Ισπανία, Ιταλία).
- ◆ **Κίνητρα για τη χρήση του πλαστικού χρήματος**(Νότια Κορέα, Ουρουγουάη, Αργεντινή, Κίνα, Αρμενία, Ινδονησία, Βολιβία, Φιλιππίνες, Αλβανία, ΠΓΔΜ, Σλοβακία, Ρουμανία, Πορτογαλία, Σλοβακία).
- ◆ **Εντατικοποίηση ελέγχων**(Ηνωμένο Βασίλειο).
- ◆ **Αναδιάρθρωση φορολογικής διοίκησης** (Βουλγαρία, Γεωργία, ΠΓΔΜ).
- ◆ **Εκσυγχρονισμός Φορολογικής διοίκησης από τεχνολογικής/ηλεκτρονικής πλευράς** (Ουγγαρία, Βουλγαρία, Βραζιλία, Σιγκαπούρη).
- ◆ **Απλοποίηση φορολογικής πολιτικής** (Χιλή, Κολομβία) **δημιουργία σταθερού και ευνοϊκού επενδυτικού περιβάλλοντος** (Ολλανδία).
- ◆ **Δημιουργία φορολογικής συνείδησης μέσω δημόσιας προβολής – πρακτικών μάρκετινγκ – διαφημιστικού υλικού** (Ισραήλ, Ινδία, Μεξικό).
- ◆ **Διοργάνωση επιμορφωτικών σεμιναρίων** για την επεξήγηση της φορολογικής νομοθεσίας και τις συνέπειες της μη φορολογικής συμμόρφωσης (Αργεντινή, Αυστραλία, Καναδάς, Ιρλανδία, Μεξικό, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ).
- ◆ **Ενημέρωση πολιτών για την αξιοποίηση των φορολογικών εσόδων και την αναδιανομή τους με την μορφή παροχών** (Εσθονία).
- ◆ **Σύσταση Ανεξάρτητης Αρχής κατά της διαφθοράς** (Χονγκ Κονγκ).

2.12 Εκθέσεις απολογισμού για τα έτη 2015, 2016 και 2017 από την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ).

2.12.1 Έκθεση απολογισμού για το 2015.

Για το έτος 2015 όλες οι ελεγκτικές υπηρεσίες της ΑΑΔΕ (Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ., Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π., Υ.Ε.Δ.Δ.Ε και Δ.Ο.Υ.) εντατικοποιούν τις προσπάθειες τους ώστε να διενεργηθούν οι απαραίτητοι έλεγχοι για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής.

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

Τα αποτελέσματα για το έτος αυτό είναι τα εξής:

- ◆ Αύξηση των εισπράξεων από τη διενέργεια πλήρων και μερικών ελέγχων του Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ. Κατά 14,87% σε σχέση με το 2014 (εισπράξεις 2015 ύψους 344,61 εκ. €, έναντι εισπράξεων 300 εκ. € το 2014)
- ◆ Διενέργεια 488 ελέγχων από το Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π.
- ◆ Διενέργεια 24.317 ελέγχων από τις Δ.Ο.Υ. (πλήρων και μερικών) με αντίστοιχη βεβαίωση 2,6 δις €.
- ◆ Διενέργεια 62.238 μερικών επιτόπιων (προληπτικών) ελέγχων από τις Δ.Ο.Υ.
- ◆ Ολοκλήρωση 149 ερευνών για φορολογική απάτη και διενέργεια 2.078 μερικών επιτόπιων (προληπτικών) ελέγχων από την Υ.Ε.Δ.Δ.Ε., με την αντίστοιχη ωφέλεια του Δημοσίου να ανέρχεται στα 82 εκ. €.
- ◆ Εντοπισμός παραβατικότητας 28,5% στους ελέγχους της Υ.Ε.Δ.Δ.Ε. το 2015, έναντι 16% το 2014.
- ◆ Σύσταση δύο νέων τμημάτων ελέγχου στο Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π., με αρμοδιότητα διενέργειας φορολογικών ελέγχων σε πρόσωπα σε όλη την επικράτεια, κατόπιν παραγγελίας του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος.

Μερικοί επιτόπιοι έλεγχοι που διενεργήθηκαν από τις Δ.Ο.Υ.το 2015				
Μήνες	Πλήθος ελέγχων	Έλεγχοι με παράβαση	Πλήθος παραβάσεων	Παραβατικότητα %
Ιανουάριος	1.177	125	185	10,62%
Φεβρουάριος	1.558	189	304	12,13%
Μάρτιος	1.862	251	416	13,48%
Απρίλιος	2.363	285	515	12,06%
Μάιος	2.112	325	505	15,39%
Ιούνιος	3.794	544	958	14,34%
Ιούλιος	5.771	857	2.499	14,85%
Αύγουστος	16.629	2.117	4.094	12,73%
Σεπτέμβριος	7.547	1.282	488.233	16,99%
Οκτώβριος	7.695	957	32.679	12,44%
Νοέμβριος	5.912	458	25.250	7,75%
Δεκέμβριος	5.818	275	563	4,73%
Σύνολο	62.238	7.665	556.201	12,32%

Όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα μερικοί επιτόπιοι έλεγχοι διενεργήθηκαν με εντατικό ρυθμό από το μήνα Ιούλιο έως το μήνα Οκτώβριο, κυρίως κατά την διάρκεια της τουριστικής περιόδου, με το 26,7% του συνόλου των ελέγχων να διενεργείται τον Αύγουστο (16.629 έλεγχοι). Η υψηλότερη παραβατικότητα σε επιχειρήσεις διαπιστώθηκε το Σεπτέμβριο με 16,99% και η μικρότερη τον Δεκέμβριο με 4,73%.

2.12.2 Έκθεση απολογισμού για το 2016.

Στον παρακάτω πίνακα απεικονίζονται τα αποτελέσματα διενέργειας μερικών επιτόπιων ελέγχων των Δ.Ο.Υ. Ανά μήνα για το έτος 2016. Συνολικά το 2016 έγιναν 74.272 μερικοί επιτόπιοι έλεγχοι, έναντι 62.238 το έτος 2015.

Αποτελέσματα μερικών επιτόπιων ελέγχων Δ.Ο.Υ. Έτος 2016				
Μήνες	Πλήθος ελέγχων	Έλεγχοι με παράβαση	Πλήθος παραβάσεων	Παραβατικότητα %
Ιανουάριος	2.171	135	400	6,22%
Φεβρουάριος	1.614	120	348	7,43%
Μάρτιος	2.090	176	644	8,42%
Απρίλιος	9.497	341	980	3,59%
Μάιος	5.297	265	900	5,00%
Ιούνιος	4.889	350	3.746	7,16%
Ιούλιος	12.491	1.212	4.228	9,70%
Αύγουστος	12.436	2.251	7.800	18,10%
Σεπτέμβριος	11.444	1.951	6.662	17,05%
Οκτώβριος	3.729	737	1.688	19,76%
Νοέμβριος	2.683	568	1.141	21,17%
Δεκέμβριος	5.931	737	1.884	12,43%
Σύνολο	74.272	8.843	30.421	11,91%

Πιο εντατικοί έλεγχοι έγιναν τον μήνα Απρίλιο και τους μήνες από Ιούλιο έως Σεπτέμβριο, όπου κατά τους μήνες τους καλοκαιρινούς διαπιστώθηκε μεγάλο ποσοστό παραβατικότητας, αλλά το μεγαλύτερο ποσοστό εμφανίζεται τον μήνα Νοέμβριο με 21,17% και το μικρότερο τον μήνα Απρίλιο με 3,59%.

Συγκριτικά με το έτος 2015 οι μήνες Νοέμβριος και Δεκέμβριος είχαν τα μικρότερα ποσοστά παραβατικότητας 7,75% και 4,73% αντίστοιχα, ενώ το 2016 ο Νοέμβριος ήταν ο

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

μήνας με το μεγαλύτερο ποσοστό (21,17%), και ο Δεκέμβριος(12,43%) είχε μεγάλη αύξηση περίπου 8%.

Οι Δ.Ο.Υ. με την υψηλότερη και χαμηλότερη απόδοση ως προς την εντοπισθείς παραβατικότητα από τη διενέργεια μερικών επιτόπιων ελέγχων το 2016			
A/A	Δ.Ο.Υ.	Πλήθος ελέγχων 2016	Παραβατικότητα 2016
Οι 5 Δ.Ο.Υ. Με τα υψηλότερα % εντοπισθείς παραβατικότητας από τη διενέργεια μερικών επιτόπιων ελέγχων το 2016 (άνω του 30%)			
1	ΚΑΛΑΜΑΡΙΑΣ	122	49,18%
2	ΚΕΡΚΥΡΑΣ	596	41,11%
3	ΑΡΓΟΣΤΟΛΙΟΥ	991	40,16%
4	Γ' ΠΑΤΡΩΝ	524	38,17%
5	Β' ΛΑΡΙΣΑΣ	174	34,48%
Οι 5 Δ.Ο.Υ. Με τα χαμηλότερα % εντοπισθείς παραβατικότητας από τη διενέργεια μερικών επιτόπιων ελέγχων το 2016 (κάτω του 2%)			
1	ΠΤΟΛΕΜΑΪΔΑ	655	1,68%
2	Η' ΘΕΣ/ΚΗΣ	473	1,27%
3	ΑΙΓΙΟΥ	378	0,79%
4	ΝΑΞΟΥ	80	0,00%
5	ΣΤ' ΑΘΗΝΩΝ	31	0,00%

2.12.3 Έκθεση απολογισμού για το 2017.

Η διενέργεια φορολογικών ελέγχων και η ενίσχυση των μέσων και μηχανισμών ελέγχου, εντάσσονται στις προληπτικές και κατασταλτικές δράσεις της φορολογικής διοίκησης για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Στο πλαίσιο αυτό το 2017 οι ελεγκτικές υπηρεσίες της Α.Α.Δ.Ε. (Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ., Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π., Δ.Ο.Υ. και Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.) συνέχισαν και εντατικοποίησαν τις προσπάθειες, ώστε να βελτιωθεί περαιτέρω η απόδοση των διενεργηθέντων ελέγχων.

Τα αποτελέσματα των ελέγχων του 2017 είναι :

- ◆ Διενέργεια 26.779 φορολογικών ελέγχων έναντι στόχου 23.300, με αντίστοιχη βεβαίωση 3,75 δισ. € και εισπράξεις 342,5εκ. €.
- ◆ Διενέργεια 407 ελέγχων από το Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.το 2017 (αύξηση κατά 33,0% σε σχέση με το προηγούμενο έτος), με αντίστοιχη βεβαίωση 788,4 εκ. €.
- ◆ Διενέργεια 953 ελέγχων από το Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π. το 2017 (αύξηση κατά 278,2% σε σχέση με το 2016), με τα βεβαιωθέντα ποσά να ανέρχονται σε 473,3 εκ. €.
- ◆ Διενέργεια 25.419 ελέγχων από τις Δ.Ο.Υ. Και Φ.Α.Ε. το 2017, με αντίστοιχη

βεβαίωση 2,49 δισ. €.

- ◆ Διενέργεια συνολικά 103.389 μερικών επιτόπιων ελέγχων από τις Δ.Ο.Υ. και τις Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.
- ◆ Ολοκλήρωση 819 ερευνών φοροδιαφυγής και λαθρεμπορίου από τις Υ.Ε.Δ.Δ.Ε., έναντι ετήσιου στόχου 430.

Οι Δ.Ο.Υ., διενεργούν πλήρεις, μερικούς και μερικούς επιτόπιους ελέγχους. Σύμφωνα με τον Πίνακα ολοκλήρωσαν συνολικά 3.605 πλήρεις ελέγχους το 2017, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 17,7% σε σχέση με το 2016 και 19.349 μερικούς ελέγχους το 2017, παρουσιάζοντας αύξηση της τάξεως του 10,5% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Αποτελέσματα ελεγκτικού έργου των Δ.Ο.Υ. (2016 – 2017)			
	Στόχος 2017	Αποτέλεσμα 2017	Αποτέλεσμα 2016
Πλήρεις έλεγχοι			
Πλήθος	2.700	3.605	3.062
Βεβαίωση (εκ. €)	1.000,0	1.312,1	1.234,6
Εισπράξεις (εκ. €)	0,0	29,0	39,2
Μερικοί έλεγχοι			
Πλήθος	17.090	19.349	17.507
Βεβαίωση (εκ. €)	700,0	365,9	393,0
Εισπράξεις (εκ. €)	-	34,4	35,6
Σύνολο ελέγχων			
Πλήθος	19.790	22.954	20.569
Βεβαίωση (εκ. €)	1.700,0	1.678,1	1.627,7
Εισπράξεις (εκ. €)	-	63,4	74,8
Εισπραξιμότητα	12,00%	3,78%	4,60%

Η βεβαίωση από ελέγχους των Δ.Ο.Υ., διαμορφώθηκε σε 1,68 δισ. € το 2017 και εμφάνισε μικρή αύξηση της τάξεως του 3,1% σε σχέση με το 2016. Η βεβαίωση από πλήρεις ελέγχους ανήλθε σε 1,31 δισ. €, υπερκαλύπτοντας τον ετήσιο στόχο ενώ η βεβαίωση από μερικούς ελέγχους ανήλθε σε 365,95 εκ. € και υπολείπεται κατά 47,7% του ετήσιου στόχου και κατά 6,9% του αποτελέσματος 2016.

Από τους 22.954 ελέγχους έτους 2017, οι 6.499 έλεγχοι, δηλαδή το 28,3% του συνόλου των ελέγχων, αφορούν διενεργηθέντες ελέγχους επιστροφών με αντίστοιχη βεβαίωση 9,53 εκ. €.

Οι συνολικές ετήσιες εισπράξεις από ελέγχους των Δ.Ο.Υ., διαμορφώθηκαν σε 63,4 Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

εκ. € για το έτος 2017, μειωμένες κατά 15,2% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, με την εισπραξιμότητα να είναι και αυτή μειωμένη το 2017 κατά 0,82% σε σχέση με το 2016.

2.13 Το επιχειρησιακό σχέδιο της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) για το έτος 2018.

Σε επίπεδο φορολογικών ελέγχων σχεδιάζεται η διενέργεια τουλάχιστον 24.750 από τις ελεγκτικές Υπηρεσίες με βεβαίωση τουλάχιστον 3,25 δισ. ευρώ και εισπράξεις τουλάχιστον 672,5 εκ. Ευρώ. Θα γίνουν τουλάχιστον 70.000 μερικοί επιτόπιοι έλεγχοι από τις Δ.Ο.Υ. με εντοπισμό παραβατικότητας τουλάχιστον στο 20% αυτών καθώς και 4.000 στοχευμένοι έλεγχοι από τις Υ.Ε.Δ.Δ.Ε. (Υπηρεσία Ερευνών & Διασφάλισης Δημοσίων Εσόδων). Οι τελευταίες θα αναλάβουν τουλάχιστον 110 υποθέσεων έρευνας, οι οποίες αφορούν απάτη στον Φ.Π.Α., με εντοπισμό παραβατικότητας τουλάχιστον στο 45% αυτών και τουλάχιστον 110 λοιπόν υποθέσεων έρευνας φοροδιαφυγής και λαθρεμπορίου.

Αναλυτικά, αναφορικά με την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής σχεδιάζεται:

- ◆ Διενέργεια τουλάχιστον 450 ελέγχων από το Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ. Βεβαίωση τουλάχιστον 700 εκ. €. Εισπραξιμότητα άνω του 40% από ελέγχους του Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.
- ◆ Βεβαίωση τουλάχιστον 17 εκ. € από τη διενέργεια ελέγχων τιμών ενδοκοινοτικών συναλλαγών, με χρήση της βάσης AMADEUS.
- ◆ Διενέργεια τουλάχιστον 550 ελέγχων από το Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π. Βεβαίωση τουλάχιστον 500 εκ. €. Εισπραξιμότητα άνω του 20% από ελέγχους του Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π.
- ◆ Διενέργεια τουλάχιστον 1.250 ελέγχων από τις Φ.Α.Ε. Βεβαίωση τουλάχιστον 550 εκ. € από ελέγχους των Φ.Α.Ε.
- ◆ Διενέργεια τουλάχιστον 1.100 ελέγχων επιστροφής φόρων από τις Φ.Α.Ε.
- ◆ Εισπραξιμότητα άνω του 15% από ελέγχους των Φ.Α.Ε.
- ◆ Διενέργεια τουλάχιστον 15.500 ελέγχων από τις Δ.Ο.Υ.
- ◆ Βεβαίωση τουλάχιστον 1,5 δισ. € από ελέγχους των Δ.Ο.Υ.
- ◆ Διενέργεια τουλάχιστον 5.900 ελέγχων επιστροφής φόρων από τις Δ.Ο.Υ.
- ◆ Εισπραξιμότητα άνω του 14% από ελέγχους των Δ.Ο.Υ.
- ◆ Διενέργεια 1.070 ελέγχων κατόπιν εισαγγελικών παραγγελιών1.
- ◆ Διενέργεια πλήρων και μερικών ελέγχων επί "φρέσκων" υποθέσεων, σε ποσοστό τουλάχιστον 70% επί του συνόλου των πλήρων και μερικών ελέγχων.
- ◆ Διενέργεια τουλάχιστον 3.000 ελέγχων για τη διαπίστωση της ορθής εκπλήρωσης των μη ετήσιων υποχρεώσεων των φορολογικών κεφαλαίου.
- ◆ Διενέργεια τουλάχιστον 100 ελέγχων για τη διαπίστωση της ορθής εφαρμογής από τους συμβολαιογράφους ή/και από τους υποθηκοφύλακες του άρθρου 54 Α του Ν.4174/2013.

- ◆ Συμμετοχή στη διενέργεια 5 πολυμερών ελέγχων.
- ◆ Διενέργεια τουλάχιστον 70.000 μερικών επιτόπιων ελέγχων από τις Δ.Ο.Υ.
- ◆ Εντοπισμός παραβατικότητας τουλάχιστον στο 20% των διενεργηθέντων μερικών επιτόπιων ελέγχων των Δ.Ο.Υ.
- ◆ Διενέργεια τουλάχιστον 500 μερικών επιτόπιων ελέγχων για διασφάλιση της είσπραξης του φόρου διαμονής.
- ◆ Έκδοση Πράξεων Επιβολής Προστίμων (Π.Ε.Π.), το αργότερο εντός 3 μηνών από τη διαπίστωση των παραβάσεων κατά τη διενέργεια ελέγχων πρόληψης, για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και της λαθρεμπορίας.
- ◆ Διενέργεια τουλάχιστον 8.000 ελέγχων διακίνησης από τις Υ.Ε.Δ.Δ.Ε., με εντοπισμό παραβατικότητας τουλάχιστον στο 47% αυτών.
- ◆ Διενέργεια τουλάχιστον 4.000 στοχευμένων μερικών επιτόπιων ελέγχων από τις Υ.Ε.Δ.Δ.Ε., με εντοπισμό παραβατικότητας τουλάχιστον στο 47% αυτών.
- ◆ Διενέργεια τουλάχιστον 200 ειδικών στοχευμένων μερικών επιτόπιων ελέγχων από τις Υ.Ε.Δ.Δ.Ε. σε ξενοδοχειακές επιχειρήσεις/καταλύματα, τουριστικά σκάφη αναψυχής, ελαιοτριβεία, πρατήρια υγρών καυσίμων, επιχειρήσεις που σχετίζονται με έναρξη δραστηριότητας σε γειτονικές χώρες, επιχειρήσεις που σχετίζονται με εντοπισμό παράνομου λογισμικού ως προς την έκδοση φορολογικών στοιχείων, με εντοπισμό παραβατικότητας τουλάχιστον στο 30% αυτών.
- ◆ Διενέργεια τουλάχιστον 110 υποθέσεων έρευνας, οι οποίες αφορούν απάτη στον Φ.Π.Α. από τις Υ.Ε.Δ.Δ.Ε., με εντοπισμό παραβατικότητας τουλάχιστον στο 45% αυτών.
- ◆ Απενεργοποίηση τουλάχιστον 50 Α.Φ.Μ. εξαφανισμένων εμπόρων (φυσικών προσώπων, εταιρειών).
- ◆ Ταχύτερος εντοπισμός των εξαφανισμένων εμπόρων, ώστε τα συνολικά διαφυγόντα έσοδα που εντοπίζονται να μην ξεπερνούν τα 30 εκ. €.
- ◆ Ολοκλήρωση έρευνας σε τουλάχιστον 230 Α.Φ.Μ. κατόπιν εισαγγελικών παραγγελιών.

2.14 Ποινικές κυρώσεις φοροδιαφυγής.

Κοινοποίηση ορισμένων διατάξεων του νέου Κεφαλαίου Δωδέκατου «ΕΓΚΛΗΜΑΤΑ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ - ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΚΥΡΩΣΕΙΣ» (άρθρα 66-71) του Ν.4174/2013 (Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας - ΚΦΔ), όπως αυτό προστέθηκε στον ΚΦΔ, με το άρθρο 8 του Ν.4337/2015 (ΦΕΚ 129/Α'/17.10.2015) ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΙΤΣΙΑΗΣ

Εγκλήματα φοροδιαφυγής (άρθρο 66 του ΚΦΔ)

A. Εγκλήματα φοροδιαφυγής στους φόρους, τέλη και εισφορές

i. Σύμφωνα με τις διατάξεις της περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 66 του ΚΦΔ, έγκλημα φοροδιαφυγής στο φόρο εισοδήματος, στον Ενιαίο Φόρο Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ) ή στον Ειδικό Φόρο Ακινήτων (ΕΦΑ), διαπράττει όποιος με πρόθεση, προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή των παραπάνω φόρων, αποκρύπτει από τα όργανα της Φορολογικής Διοίκησης, φορολογητέα εισοδήματα από οποιαδήποτε πηγή ή περιουσιακά στοιχεία, ιδίως παραλείποντας να υποβάλει δήλωση ή υποβάλλοντας ανακριβή δήλωση ή καταχωρίζοντας στα λογιστικά αρχεία εικονικές (ολικά ή μερικά) δαπάνες ή επικαλούμενος στη φορολογική δήλωση τέτοιες δαπάνες, ώστε να μην εμφανίζεται φορολογητέα ύλη ή να εμφανίζεται αυτή μειωμένη.

Τα ως άνω εγκλήματα φοροδιαφυγής τιμωρούνται, ανά είδος φόρου, ως εξής:
- με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο (2) ετών, εφόσον ο φόρος που αναλογεί στα φορολογητέα εισοδήματα ή στα περιουσιακά στοιχεία που έχουν αποκρύψει, υπερβαίνει, ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος, τις 100.000 ευρώ (περ. α' της παρ. 3 του άρθρου 66 του ΚΦΔ) και με ποινή κάθειρξης, εφόσον, κατά τα ως άνω, το ποσό του φόρου υπερβαίνει, τις 150.000 ευρώ (παρ. 4 του ως άνω άρθρου).

ii. Σύμφωνα με τις διατάξεις της περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 66 του ΚΦΔ, έγκλημα φοροδιαφυγής στον ΦΠΑ, στον φόρο κύκλου εργασιών, στον φόρο ασφαλιστρών και στους παρακρατούμενους και επιρριπτόμενους φόρους, τέλη ή εισφορές διαπράττει όποιος με πρόθεση, προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή αυτών, δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς ή συμψηφίζει ή εκπίπτει ανακριβώς τους παραπάνω φόρους, τέλη ή εισφορές, καθώς και όποιος παραπλανά τη Φορολογική Διοίκηση με την παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών ή με την αθέμιτη παρασιώπηση ή απόκρυψη αληθινών γεγονότων και δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς ή συμψηφίζει ή εκπίπτει ανακριβώς αυτούς ή λαμβάνει επιστροφή, καθώς και όποιος διακρατεί τέτοιους φόρους, τέλη ή εισφορές. Συγκεκριμένα, το έγκλημα φοροδιαφυγής στον ΦΠΑ, τιμωρείται:

- με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο (2) ετών, αν το προς απόδοση ποσό του κύριου φόρου που δεν αποδόθηκε ή αποδόθηκε ανακριβώς ή επεστράφη ή συμψηφίστηκε ή εξέπεσε ή διακρατείται, υπερβαίνει ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος τις 50.000 ευρώ (υπερ. αα' της περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 66 του ΚΦΔ) και
- με ποινή κάθειρξης, εφόσον κατά τις ως άνω ίδιες προϋποθέσεις, το ποσό του φόρου υπερβαίνει τις 100.000 ευρώ (παρ. 4 του άρθρου 66 του ΚΦΔ).

Περαιτέρω, τα εγκλήματα φοροδιαφυγής στον φόρο κύκλου εργασιών, στον φόρο ασφαλιστρών και στους παρακρατούμενους και επιρριπτόμενους φόρους, τέλη ή εισφορές, τιμωρούνται, ανά είδος φόρου, ως εξής:

- με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο (2) ετών, εφόσον το προς απόδοση ποσό του κύριου φόρου, τέλους ή εισφοράς, σύμφωνα με τα ανωτέρω και κατά περίπτωση, ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος υπερβαίνει τις 100.000 ευρώ (υποπερ. ββ' της περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 66 του ΚΦΔ) και

- με ποινή κάθειρξης εφόσον, κατά τις ανωτέρω ίδιες προϋποθέσεις, το ποσό του φόρου, τέλους ή εισφοράς, υπερβαίνει τις 150.000 ευρώ (παρ. 4 του άρθρου 66 του ΚΦΔ).

iii. Σύμφωνα με τις διατάξεις της περ. γ' της παρ. 1 του άρθρου 66 του ΚΦΔ, έγκλημα φοροδιαφυγής στο φόρο πλοίων, διαπράττει όποιος με πρόθεση προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή φόρου πλοίων δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς στο Δημόσιο φόρο πλοίων και τιμωρείται:

- με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον δύο (2) ετών, εφόσον, κατά τις ως άνω προϋποθέσεις, το εν λόγω ποσό φόρου υπερβαίνει, ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος, τις 100.000 ευρώ, (υποπερ. ββ' της περ. β' της παρ. 3 του άρθρου 66 του ΚΦΔ) και
- με ποινή κάθειρξης, εφόσον, κατά τις ίδιες ως άνω προϋποθέσεις, το εν λόγω ποσό φόρου υπερβαίνει, ανά φορολογικό ή διαχειριστικό έτος, τις 150.000 ευρώ (παρ. 4 του ίδιου ως άνω άρθρου).

Εγκλήματα φοροδιαφυγής για περιπτώσεις έκδοσης, αποδοχής, φορολογικών στοιχείων και για τη νόθευση φορολογικών στοιχείων

i. Σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παρ. 5 του άρθρου 66 του ΚΦΔ, έγκλημα φοροδιαφυγής διαπράττει όποιος εκδίδει πλαστά ή εικονικά φορολογικά στοιχεία και όποιος αποδέχεται εικονικά φορολογικά στοιχεία ή νοθεύει τέτοια στοιχεία, ανεξάρτητα από το εάν διαφεύγει ή μη την πληρωμή φόρου.

Τα ως άνω εγκλήματα τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον τριών (3) μηνών (ανεξαρτήτως της αναγραφόμενης αξίας συναλλαγής).

ii. Ειδικά, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της παρ. 5 του άρθρου 66 του ΚΦΔ έγκλημα φοροδιαφυγής διαπράττει όποιος εκδίδει ή αποδέχεται εικονικά φορολογικά στοιχεία για ανύπαρκτη συναλλαγή στο σύνολό της ή για μέρος αυτής.

Τα παραπάνω εγκλήματα τιμωρούνται:

- με ποινή φυλάκισης τουλάχιστον ενός (1) έτους, εφόσον η συνολική αξία των εικονικών φορολογικών στοιχείων υπερβαίνει το ποσό των 75.000 ευρώ, (περ. α' του εδαφίου β' της παρ. 5 του άρθρου 66 του ΚΦΔ) και
- με ποινή κάθειρξης έως δέκα (10) έτη, εφόσον το ως άνω ποσό υπερβαίνει τις 200.000 ευρώ (περ. β' του εδαφίου β' της παρ. 5 του άρθρου 66 του ΚΦΔ).

Αναφορικά με τις παραπάνω περιπτώσεις, επισημαίνεται ότι, η έκδοση πλαστών ή εικονικών φορολογικών στοιχείων, η αποδοχή εικονικών φορολογικών στοιχείων ή η νόθευση τέτοιων στοιχείων, τιμωρείται σύμφωνα με τις ανωτέρω διακρίσεις και ανεξάρτητα από την διαφυγή ή μη της πληρωμής φόρου, εκτός εάν τα στοιχεία αυτά χρησιμοποιήθηκαν για τη διάπραξη ή την υποστήριξη κάποιας από τις πράξεις των παρ. 1 έως 4 του άρθρου 66 του ΚΦΔ, με αποτέλεσμα στις περιπτώσεις αυτές, ο δράστης να τιμωρείται μόνο για την τέλεση εγκλήματος φοροδιαφυγής των περ. 1 έως 4 ως αυτουργός ή συμμετοχος (σχετ. το πρώτο εδάφιο της παρ. 5 του άρθρου 66 του ΚΦΔ και το τρίτο εδάφιο της παρ. 5 του ίδιου άρθρου).

Εν προκειμένω και όσον αφορά τις περιπτώσεις της παρ. 5 του άρθρου 66 του ΚΦΔ, σημειώνεται ότι η τέλεση του εγκλήματος φοροδιαφυγής τιμωρείται με κριτήριο την συμπλήρωση ή μη του οριζόμενου, για κάθε φορολογικό ή διαχειριστικό έτος, ορίου ως προς τους κατά περίπτωση καταλογιζόμενους φόρους, τέλη ή εισφορές, συνεπεία των προαναφερόμενων πράξεων (δηλαδή της κατά τα ως άνω έκδοσης ή λήψης κ.λπ., φορολογικών στοιχείων).

Επισημαίνεται ότι, στα επόμενα εδάφια της παρ. 5 του άρθρου 66 του ΚΦΔ, δίδονται οι ορισμοί του πλαστού, εικονικού και ανακριβούς φορολογικού στοιχείου (όπως και ειδικές περιπτώσεις εξαίρεσης από την έννοια του εικονικού), ενώ με το προτελευταίο εδάφιο της ως άνω παραγράφου, ορίζεται ότι δε θεωρείται εικονικό για τον λήπτη το φορολογικό στοιχείο το οποίο αφορά πραγματική συναλλαγή, αν το πρόσωπο του εκδότη είναι διαφορετικό από αυτό που αναγράφεται στο στοιχείο.

Τέλος, με την παρ. 6 του άρθρου 66 του ΚΦΔ, ορίζεται ότι οι ως άνω ποινές εξαρτώνται από το ύψος του φόρου που αποκρύφτηκε ή δεν αποδόθηκε, καθώς και από τη

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

διάρκεια της απόκρυψης ή μη απόδοσης ή ανακριβούς απόδοσης ή διακράτησης και επίσης ότι συνιστά επιβαρυντική περίπτωση για τον δράστη η μεταχείριση ιδιαίτερων τεχνασμάτων.

Αυτουργοί, συνεργοί, συμμετοχοί (άρθρο 67 του ΚΦΔ)

Με τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 67 του ΚΦΔ προσδιορίζονται τα πρόσωπα που θεωρούνται αυτουργοί των εγκλημάτων φοροδιαφυγής στα νομικά πρόσωπα ή στις νομικές οντότητες, ανάλογα με τη νομική μορφή αυτών, κατά περίπτωση και με βάση την ιδιότητα που αυτοί κατείχαν, εφόσον με οποιαδήποτε πράξη ή παράλειψη συντέλεσαν στην τέλεση των εν λόγω εγκλημάτων.

Περαιτέρω, με την παρ. 3 του άρθρου αυτού θεμελιώνεται η ποινική ευθύνη του άμεσου συνεργού για τον εν γνώσει υπογράφοντα ανακριβή φορολογική δήλωση ως πληρεξούσιος, ή για όποιον με οποιονδήποτε άλλο τρόπο εν γνώσει συμπράττει ή προσφέρει άμεση συνδρομή στην τέλεση των παραπάνω εγκλημάτων, ενώ με την παρ. 4, ορίζεται ότι ως αυτουργοί ή συμμετοχοί των εγκλημάτων φοροδιαφυγής θεωρούνται σε κάθε περίπτωση και όσοι ασκούν εν τοις πράγμασι τις εξουσίες και αρμοδιότητες που αντιστοιχούν στις ιδιότητες και θέσεις της παρ. 1.

Ποινική δίωξη, παραγραφή, αρμόδιο δικαστήριο, παράσταση πολιτικής αγωγής, μάρτυρες, υποχρεώσεις των οργάνων της Φορολογικής Διοίκησης (άρθρο 68 του ΚΦΔ).

Με την παρ. 1 του άρθρου 68 του ΚΦΔ, ορίζεται, μεταξύ άλλων, ότι εάν συντρέχει περίπτωση τέλεσης ή απόπειρας τέλεσης εγκλήματος φοροδιαφυγής υποβάλλεται μηνυτήρια αναφορά αμελλητί, η δε ποινική δίωξη ασκείται αυτεπάγγελτος.

Εν προκειμένο, επισημαίνεται ότι, με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 55Α του ΚΦΔ, όπως αυτό προστέθηκε στον ΚΦΔ με την παρ. 5 του άρθρου 3 του Ν.4337/2015, μεταξύ άλλων, προβλέπεται ότι η διαπίστωση της συνδρομής του εγκλήματος φοροδιαφυγής, γίνεται με βάση την οριστική πράξη του διορθωτικού προσδιορισμού φόρου.

Επίσης, με την παρ. 2 του άρθρου 68 του ΚΦΔ, προσδιορίζεται ως χρόνος έναρξης παραγραφής των εγκλημάτων φοροδιαφυγής, η τελεσιδικία της απόφασης επί της προσφυγής που ασκήθηκε ή σε περίπτωση μη άσκησης προσφυγής, η οριστικοποίηση της φορολογικής εγγραφής λόγω παρόδου της προθεσμίας άσκησης της.

Με την παρ. 3 του άρθρου 68 του ΚΦΔ τίθεται ρητή πρόβλεψη για τον μη επηρεασμό της ποινικής διαδικασίας από την άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής και την άσκηση προσφυγής στο αρμόδιο δικαστήριο, ενώ περαιτέρω, καθορίζεται το πλαίσιο επίδρασης της διοικητικής στην ποινική δίκη, η οποία, δυνητικά, μπορεί να αναστέλλεται μέχρι την τελεσίδικη κρίση του διοικητικού δικαστηρίου.

Συνεπώς, η μηνυτήρια αναφορά από τα όργανα της Φορολογικής Διοίκησης υποβάλλεται ανεξάρτητα από την άσκηση της ενδικοφανούς προσφυγής του άρθρου 63 του ΚΦΔ ή από την άσκηση προσφυγής ενώπιον του Διοικητικού Δικαστηρίου ή από την καταβολή εκ μέρους του φορολογούμενου μέρους ή του συνόλου της οικείας οφειλής. Με την παρ. 4 του ως άνω άρθρου καθορίζεται το αρμόδιο δικαστήριο για την εκδίκαση των εγκλημάτων της φοροδιαφυγής, με κριτήριο την έδρα της αρμόδιας για τη φορολόγηση ΔΟΥ (ΔΟΥ υποβολής της δήλωσης).

Με την παρ. 5 του ως άνω άρθρου ορίζεται ότι το Δημόσιο μπορεί να παρίσταται ως πολιτικός ενάγων ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων για τις αξιώσεις του που απορρέουν από τα εγκλήματα του παρόντος νόμου και ότι η διάταξη του άρθρου 5 του Ν.Δ.2711/1953

(ΦΕΚ 323/Α') εφαρμόζεται και στην περίπτωση αυτή. Επίσης, σε περίπτωση που η δίωξη ασκείται σε βαθμό πλημμελήματος το Δημόσιο μπορεί να εκπροσωπείται στην ποινική δίκη και από τον προϊστάμενο της αρμόδιας φορολογικής αρχής ή τον οριζόμενο από αυτόν υπάλληλο.

Σε εφαρμογή των ανωτέρω, για τη διασφάλιση του Δημοσίου συμφέροντος σε υποθέσεις φοροδιαφυγής στις οποίες τα τελούμενα εγκλήματα τιμωρούνται ως πλημμελήματα (ήτοι με ποινή φυλάκισης) και κρίνονται ως σοβαρές με βάση, μεταξύ άλλων και το ύψος της διαφοράς, επιβάλλεται η προβολή των αξιώσεων του Δημοσίου από τον προϊστάμενο της αρμόδιας φορολογικής αρχής ή από τον αρμόδιο υπάλληλο κατόπιν εντολής του προϊσταμένου της αρμόδιας Αρχής προκειμένου να εκπροσωπηθεί το Δημόσιο σε παράσταση πολιτικής αγωγής.

Στις περιπτώσεις αυτές θα ζητείται από το δικαστήριο να επιδικάζεται σε βάρος του δράστη και υπέρ του Δημοσίου, ένα εύλογο ποσό ως χρηματική ικανοποίηση από την ηθική βλάβη που υπέστη το Δημόσιο (ενδεικτικώς, η αξίωση χρηματικής ικανοποίησης του Δημοσίου μπορεί να εκκινεί από το 1/10 του ύψους της φορολογικής διαφοράς, ανάλογα με την περίπτωση), λόγω της προσβολής του κύρους του από τη συμπεριφορά του φορολογουμένου (σχετ. και το υπ' αριθ. ΔΝΥΑ1168770/ΕΞ2012/6.12.2012 έγγραφο).

Περαιτέρω, σε περίπτωση που διαπιστώνονται από τον ίδιο φορολογικό έλεγχο εγκλήματα φοροδιαφυγής κακουργηματικής φύσης (τιμωρούμενα με ποινή κάθειρξης), η μηνυτήρια αναφορά θα υποβάλλεται χωριστά για κάθε ένα από αυτά, ενώ στις περιπτώσεις διαπίστωσης εγκλημάτων φοροδιαφυγής πλημμεληματικής φύσης, αρκεί η υποβολή μίας μηνυτήριας αναφοράς για όλα τα διαπιστωθέντα πλημμελήματα, ανά είδος φόρου, τέλους, εισφοράς, ή προστίμου, ή με βάση τις διαπιστούμενες από τον φορολογικό έλεγχο πράξεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο : ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ

3.1 Η έννοια της Φοροαποφυγής

Φοροαποφυγή είναι η, με νόμιμες ενέργειες, προσπάθεια φορολογουμένων, εκμεταλλευόμενοι κενά του νόμου, να μειώσουν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις ή να αποφύγουν την καταβολή των οφειλόμενων φόρων.

Οι φορολογούμενοι συμπεριφέροντε έτσι ώστε να εμπίπτουν στις περιπτώσεις που ήθελε να καλύψει ο νομοθέτης, αλλά δεν το πέτυχε λόγω αδυναμιών στην διατύπωση των νόμων, ύπαρξης νομοθετικών κενών κ.λπ. Στην έννοια της φοροαποφυγής πρέπει να περιληφθούν μόνο οι ενέργειες που αποσκοπούν στη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης σε επίπεδο χαμηλότερο από αυτό που έχει πρόθεση να επιβάλλει ο νομοθέτης. Το κριτήριο διάκρισης όμως αυτό έχει το μειονέκτημα ότι δεν είναι πάντα εύκολο να διαπιστωθεί ποια ήταν πράγματι η πρόθεση του νομοθέτη (Καραφάς, 2013).

Ένα άλλο κριτήριο διάκρισης των ενεργειών που πρέπει να περιληφθούν στον όρο “φοροαποφυγή” είναι να υπάρχει από τον ενδιαφερόμενο πρόθεση για φοροδιαφυγή. Συγκεκριμένα ένας άλλος ορισμός της φοροαποφυγής είναι ότι αποτελεί κάθε συναλλαγή ή ενέργεια που γίνεται αποκλειστικά ή κατά κύριο λόγο με σκοπό την αποφυγή του φόρου. Αλλά από πρακτικής πλευράς και ο ορισμός αυτός δεν είναι ιδιαίτερα χρήσιμος, γιατί στην πράξη οι περισσότερες οικονομικές ενέργειες προκύπτουν ως αποτέλεσμα ενός πλέγματος κινήτρων και είναι εξαιρετικά δύσκολο να φανεί αν το βασικό κίνητρο κάθε συναλλαγής ήταν η αποφυγή του φόρου. Έτσι ενώ από θεωρητική άποψη ο ορισμός φαίνεται χρήσιμος, βασίζεται σε υποκειμενικές εκτιμήσεις, αφήνει μεγάλα περιθώρια αμφισβητήσεων και κατά συνέπεια δεν μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμος στην πράξη.

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι ο ακριβής ορισμός της φοροαποφυγής είναι δύσκολος και ότι καλύπτεται κάτω από τον όρο “φοροαποφυγή” μπορεί να αλλάζει διαχρονικά και ποικίλλει από χώρα σε χώρα. Θα μπορούσε να δεχθεί κανείς ότι, παρά τις δυσκολίες που υπάρχουν στον ακριβή ορισμό της έννοιας και του περιεχομένου της φοροαποφυγής, μια ενέργεια για να θεωρηθεί ως ενέργεια φοροαποφυγής θα πρέπει τυπικά να έχει τρία χαρακτηριστικά:

Πρώτον, σχεδόν πάντοτε υπάρχει ένα στοιχείο ανειλικρίνειας, εικονικότητας ή πλαστότητας. Δηλαδή, κατά κανόνα οι σχετικές ενέργειες και διευθετήσεις δεν έχουν πρωταρχικό κίνητρο την επίτευξη κάποιου οικονομικού ή επιχειρηματικού στόχου, αλλά την αποφυγή του φόρου.

Δεύτερον, συχνά οι ενέργειες που έχουν στόχο τη φοροαποφυγή εκμεταλλεύονται τις αδυναμίες (κενά, ασάφειες, κακή διατύπωση κ.λπ.) της φορολογικής νομοθεσίας ή εκμεταλλεύονται δυνατότητες που παρέχει η φορολογική νομοθεσία, οι οποίες δεν ήταν στην πρόθεση του νομοθέτη (π.χ. Η απαλλαγή στην Ελλάδα από τα τεκμήρια των

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

επαγγελματικών σκαφών αναψυχής, κάτι που έχει ως αποτέλεσμα να δηλώνονται από του ιδιοκτήτες τους ως επαγγελματικά και σκάφη που δεν έχουν στην πραγματικότητα αυτή την ιδιότητα) (Σταματόπουλος & Καρβοκύρης, 2012).

Τρίτο χαρακτηριστικό της φοροαποφυγής είναι η μυστικότητα που τη διακρίνει. Γιατί, αυτοί που φοροαποφεύγουν έχουν κάθε λόγο οι φορολογικές αρχές, αλλά και γενικά η κοινή γνώμη να μην γνωρίζουν ή να πληροφορηθούν όσο το δυνατό αργότερα τα νέα μέσα φοροαποφυγής, αφού η γνωστοποίηση των μέσων αυτών θα οδηγήσει αργά ή γρήγορα στη λήψη σχετικών μέτρων.

Λόγω των χαρακτηριστικών της αυτών ο περιορισμός της φοροαποφυγής, όπως και ο περιορισμός της φοροδιαφυγής, αποτελεί σε όλες σχεδόν τις χώρες βασική επιδίωξη της κυβερνητικής πολιτικής. Οι ομοιότητες δε που έχει όσον αφορά τις οικονομικές και άλλες επιπτώσεις της με τη φοροδιαφυγή κάνουν πολλούς επιστήμονες να μην διαφοροποιούν στις αναλύσεις τους τα διά αυτά φαινόμενα, αλλά να εξετάζουν γενικά τη “φορολογική απάτη” (tax fraud) ή να αναφέρονται και στα δύο φαινόμενα υπό τον ίδιο όρο (π.χ. “tax avoidance”, Institute of Economic Affairs)(Καραφάς, 2013).

Σύμφωνα όμως με το άρθρο 38 του Ν. 4174/2013 όπου γίνεται αναφορά στην φοροαποφυγή, δεν προβλέπεται καμίας μορφής ποινή ή άλλη κύρωση, εκτός από το γεγονός ότι η φορολογική διοίκηση δύναται να αγνοεί κάθε τεχνητή διευθέτηση ή σειρά διευθετήσεων και αποβλέπει σε αποφυγή της φορολόγησης και οδηγεί σε φορολογικό πλεονέκτημα.

3.2 Παραδείγματα φοροαποφυγής.

Παράδειγμα Α: Αν κάποιος έχει ένα ακίνητο και πληρώνει φόρο 700€, στην περίπτωση που αποφασίσει να το μεταβιβάσει στον αδερφό του ή κάποιο άλλο συγγενικό πρόσωπο και αυτό το άτομο λόγω της οικονομικής του κατάστασης ο φόρος για το ίδιο ακίνητο είναι 400€. Τότε έχει κερδίσει 300€ χωρίς να έχει κάνει κάτι παράνομο.

Παράδειγμα Β: Μπορεί κάποιος να ανοίξει μια εταιρεία στη Βουλγαρία ενώ συνεχίζει κανονικά τη δραστηριότητα του εδώ, πάλι ουσιαστικά φοροαποφεύγει μια και θα έπρεπε κανονικά να φορολογείται στην Ελλάδα.

Παράδειγμα Γ : Τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα από τους φορολογούμενους πολίτες του ελληνικού κράτους βρίσκονται σε άνθιση τα εικονικά διαζευκτήρια, όπου με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνουν κατά πολύ μείωση εισοδήματος και απώλεια φόρων απέναντι στο Ελληνικό Δημόσιο. Όπως και οι εισπράξεις διαφόρων επιδομάτων όπου δεν θα ήταν δικαιούχοι πριν.

Παράδειγμα Δ : Εκμεταλλευόμενοι οι πολίτες τα κενά του νόμου αλλάζουν κατά έτος με νόμιμη διαδικασία τις φορολογικές τους δηλώσεις, για να λάβουν τα εκάστοτε

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

επιδόματα.

3.3 Ένας ακόμη λόγος που δεν μπορεί να παταχθεί η φοροαποφυγή.

Στο άρθρο που ακολουθεί αναφέρεται μια τεράστια διαπλοκή κατά της φοροαποφυγής σε παγκόσμιο επίπεδο. 4 εταιρείες κολοσσοί ορκωτών λογιστών του κόσμου αποτελούν τους παίκτες κλειδί στην παγκόσμια βιομηχανία φοροαποφυγής. (Εφημερίδα συντακτών, συντάκτης Μπάμπης Μιχάλης, 11/07/18, 18:20).

Παρά τα συνεχόμενα σκάνδαλα φοροαποφυγής των μεγάλων επιχειρήσεων που αποκαλύφθηκαν τα τελευταία χρόνια, τα μέτρα που υιοθέτησαν οι χώρες και ειδικά η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν ήταν αρκετά για να σταματήσουν την κλοπή.

Φορολογικά έσοδα εκατοντάδων δισεκατομμυρίων ευρώ εξακολουθούν να χάνονται κάθε χρόνο και καθοριστικό ρόλο σε αυτήν την εξέλιξη διαδραματίζουν οι KPMG, PwC, Deloitte, EY, οι 4 μεγαλύτερες εταιρείες ορκωτών λογιστών του κόσμου.

Όπως αποκαλύπτει η μελέτη «Accounting for Influence» του βελγικού ομίλου ερευνών και εκστρατειών Corporation Europe Observatory, που είδε χθες το φως τη δημοσιότητας, παρότι και οι 4 εν λόγω κολοσσοί αποτελούν παίκτες-κλειδί στην παγκόσμια βιομηχανία φοροαποφυγής, η Ε.Ε. και οι κυβερνήσεις των χωρών-μελών συνεχίζουν να τις θεωρούν νόμιμες και να τις προσλαμβάνουν ως ουδέτερους συμβούλους στη διαμόρφωση της φορολογικής τους πολιτικής.

Οι «4» είναι απανταχού παρούσες στις διαδικασίες διαμόρφωσης του ευρωπαϊκού κανονιστικού πλαισίου κατά της φοροαποφυγής και εργάζονται προκειμένου να το

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

επηρεάσουν μέσω διαφορετικών καναλιών:

1. ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ: Οι «4 Μεγάλες» εισπράττουν δεκάδες εκατ. ευρώ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή κάθε χρόνο για συμβάσεις παροχής μελετών, αξιολογήσεις και αποτιμήσεις επιπτώσεων. Μόνο το 2016 εισέπραξαν όλες μαζί περί τα 105 εκατ. ευρώ. Τον Ιανουάριο του 2018 η Γενική Διεύθυνση Φορολογίας και Τελωνείων (DG TAXUD) πλήρωσε στις KPMG, PwC και Deloitte 10,5 εκατ. ευρώ για μελέτες επί «ζητημάτων φορολογίας και τελωνείων». Προσέλαβε δηλαδή τους «στρατηγούς της φοροαποφυγής» να τη συμβουλευσουν στη διαμόρφωση νόμων κατά της φοροαποφυγής.

2. ΟΜΙΛΟΙ ΛΟΜΠΗ: Οι «4 Μεγάλες» κατέχουν τη θέση του οδηγού σε διάφορους ομίλους άσκησης πίεσης για την προώθηση των επιχειρηματικών συμφερόντων στις Βρυξέλλες που προσπαθούν να διαμορφώσουν την ευρωπαϊκή νομοθεσία κατά της φοροαποφυγής όπως: α. EBIT - Πρωτοβουλία Ευρωπαϊκών Επιχειρήσεων για τη Φορολογία, με μέλη όπως οι BP, Pfizer, Airbus, της οποία ηγείται η PwC, β. ECG - Ομιλος Ευρωπαϊκών Επαφών, μια ανεπίσημη ομάδα των «4» και δύο ακόμη μεγάλων εταιρειών λογιστών, γ. Accountancy Europe - Η Συνομοσπονδία Ευρωπαίων Λογιστών, το Δ.Σ. της οποίας είναι γεμάτο από ανθρώπους των «4», δ. AmCham EU - Αμερικανικό Εμπορικό Επιμελητήριο στην Ε.Ε. με μέλη-κολοσσούς όπως οι Exxon Mobil, Facebook και Monsanto.

3. ΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ της Ε.Ε. που έχουν ως αντικείμενο την παροχή συμβουλών για το πώς θα σταματήσει η φοροαποφυγή, όπως οι Joint Transfer Pricing Forum και Platform for Tax Good Governance, κατακλύζονται από ανθρώπους των «4 Μεγάλων», των μεγάλων τραπεζών και των χρηματοπιστωτικών εταιρειών.

«ΠΕΡΙΣΤΡΕΦΟΜΕΝΗ ΠΟΡΤΑ»: Χρόνια τώρα αξιωματούχοι της Ε.Ε. με αντικείμενο τη φορολογική πολιτική δουλεύουν στη συνέχεια σε κάποια από τις «4 Μεγάλες» και το αντίστροφο.

Αξιοσημείωτο παράδειγμα για το πώς οι «4 Μεγάλες» επηρεάζουν την ευρωπαϊκή πολιτική κατά της φοροαποφυγής ήταν η σκληρή πίεση που άσκησαν ενάντια στην «ανά χώρα δημοσιοποίηση των κερδών από τις επιχειρήσεις», δηλαδή εκεί που αυτές τα πραγματοποιούν.

Όταν απέτυχε λόγω συγκυριών η χαλάρωση της σχετικής πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στράφηκαν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο όπου μέσω των πιέσεών τους κατάφεραν να περάσουν ρήτρα που επιτρέπει στις επιχειρήσεις να κρατούν «ευαίσθητα εμπορικά» στοιχεία τους μυστικά.

Πρόκειται για καραμπινάτο «νέρωμα» της πρότασης, που παρατείνει την αδιαφάνεια. Τόσο οι «4» όσο και οι υπόλοιπες παραπάνω ομάδες πίεσης στις οποίες συμμετέχουν έδωσαν τα ρέστα τους προκειμένου να περάσει αυτή η ρήτρα.

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο : ΠΑΡΑΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

4.1 Η έννοια της Παραοικονομίας.

Παραοικονομία είναι η οικονομική δραστηριότητα που κάνουν κάποιοι με παράνομο τρόπο. Η παραοικονομία περιλαμβάνει τη δημιουργία, την πώληση, την εμπορία, κλπ. προϊόντων και υπηρεσιών χωρίς αυτά να ελέγχονται και να φορολογούνται από το κράτος. Είναι μία οικονομία χωρίς τη συμμετοχή του κράτους και χωρίς αυτό να λαμβάνει τους νόμιμους φόρους.

Το τμήμα αυτό της οικονομικής δραστηριότητας, ενώ θα έπρεπε να περιλαμβάνεται στο επίσημο εθνικό προϊόν αφού δημιουργεί προστιθέμενη αξία, δεν είναι δυνατόν να μετρηθεί και να καταγραφεί από τις επίσημες στατιστικές υπηρεσίες, οπότε αποκαλύπτεται όταν οι καταναλωτικές δαπάνες εμφανίζονται υπερβολικά υψηλότερες από τα καταγεγραμμένα επισήμως συνολικά εισοδήματα.

Κάποια παραδείγματα είναι : πλανόδιοι πωλητές που πουλάνε π.χ. CD, λουλούδια κλπ από άτομο σε άτομο και δεν κόβουν απόδειξη. Ένα άλλο παράδειγμα είναι οι μικροπωλητές που έχουν πάγκους χωρίς άδεια και τους μεταφέρουν από μέρος σε μέρος. Επίσης αυτοί που κάνουν ιδιαίτερα μαθήματα και δεν κόβουν αποδείξεις ή κόβουν μικρότερο ποσό από το πραγματικό που παίρνουν.

Συγκεκριμένα στην Ελλάδα η παραοικονομία φτάνει στα 40 δισεκατομμύρια ευρώ με το 75% αυτής να οφείλεται σε μαύρη και αδήλωτη εργασία. Μάλιστα σύμφωνα με την μελέτη της διαΝΕΟσις η χρήση των μετρητών αποτελεί την νούμερο ένα αιτία ενίσχυσης της παραοικονομίας η οποία φαίνεται να περιορίστηκε λίγο μετά την εισαγωγή του πλαστικού χρήματος στην καθημερινότητα των Ελλήνων που έφεραν τα capital controls. Ωστόσο η παραοικονομία δεν είναι μόνο ελληνική παθογένεια και αυτό διότι σε πανευρωπαϊκό επίπεδο η παραοικονομία υπολογίζεται στα 2,1 τρισεκατομμύρια ευρώ.

Είναι ενδεικτικό ότι για τη χρονική περίοδο 1999 – 2000 , η παραοικονομία στην Ελλάδα άγγιζε το 27% του ΑΕΠ ενώ το μέγεθος της το 2015 υπολογίζεται ότι ανήλθε περίπου στο 22,4% του ΑΕΠ. Ωστόσο ακόμα και σήμερα παραοικονομία συνεχίζει να ενισχύεται κυρίως από τη χρήση των μετρητών στις συναλλαγές, την αδιαφάνεια των συναλλαγών αλλά και την αντίσταση κατά των ηλεκτρονικών πληρωμών από μερίδα επιχειρηματιών αλλά και καταναλωτών.

4.2 Αρνητικές και θετικές συνέπειες της παραοικονομίας

4.2.1 Αρνητικές συνέπειες της παραοικονομίας.

Οι αρνητικές συνέπειες της παραοικονομίας είναι πολλές, όπως η επίδρασή της στην αξιοπιστία των επίσημων στατιστικών στοιχείων με βάση τα οποία σχεδιάζεται και ασκείται σε μια χώρα η οικονομική πολιτική, στην αποτελεσματικότητα της δημοσιονομικής και της νομισματικής πολιτικής, στη διανεμητική πολιτική της κυβέρνησης, κ.λπ. Ειδικότερα, η παραοικονομία επηρεάζει αρνητικά την:

1) Αξιοπιστία των επίσημων στατιστικών σειρών

Είναι προφανές ότι όσο μεγαλύτερο είναι το μέγεθος της παραοικονομίας σε μια χώρα, τόσο πιο αναξιόπιστα γίνονται τα επίσημα στατιστικά στοιχεία για το ύψος των διαφόρων οικονομικών μεγεθών, αφού τα στοιχεία αυτά καλύπτουν πλέον τμήμα μόνο της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας. Έτσι, σημαντικά μακροοικονομικά μεγέθη το ύψος των οποίων είναι κρίσιμο για το σχεδιασμό της κατάλληλης οικονομικής πολιτικής, όπως είναι το Α.Ε.Π., οι αποταμιεύσεις, το επίπεδο των τιμών, η απασχόληση, οι επενδύσεις κ.λπ., εμφανίζονται στις επίσημες στατιστικές σειρές σε επίπεδα διαφορετικά από αυτά στα οποία βρίσκονται στην πραγματικότητα με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η επιλογή των μέσων και η αποτελεσματικότητα της οικονομικής πολιτικής. Μάλιστα, αν ληφθεί υπόψη ότι σε πολλές χώρες η παραοικονομία φαίνεται να αυξάνει με ρυθμούς ταχύτερους από την επίσημη οικονομία, η αναξιόπιστία των στοιχείων δεν περιορίζεται μόνο στα απόλυτά τους μεγέθη, αλλά και στην εκτίμηση του ρυθμού μεταβολής αυτών (Καραφάς, 2013).

Για παράδειγμα, οι δραστηριοποιούμενοι στον τομέα της παραοικονομίας έχουν η δυνατότητα, λόγω της μη καταβολής φόρων και ασφαλιστικών εισφορών, αλλά και της αποφυγής άλλων κρατικών ρυθμίσεων που επιδρούν θετικά στο κόστος των παραγομένων προϊόντων, να προσφέρουν τα προϊόντα τους σε τιμές χαμηλότερες αυτών στις οποίες πωλούνται τα αντίστοιχα προϊόντα στην επίσημη οικονομία. Στο βαθμό λοιπόν που συμβαίνει αυτό και αν το μέγεθος της παραοικονομίας δεν είναι αμελητέο στη χώρα, είναι λογικό να υποθέσει κανείς ότι τα επίσημα στοιχεία θα εμφανίζουν υπερτιμημένη την πραγματική πορεία του γενικού επιπέδου των τιμών. Για τον ίδιο λόγο, το πραγματικό ποσοστό ανεργίας θα είναι χαμηλότερο αυτού των επίσημων στατιστικών σειρών, ο πραγματικός ρυθμός οικονομικής μεγέθυνσης υψηλότερος από αυτόν που δείχνουν τα επίσημα στατιστικά στοιχεία κ.ο.κ. Μια οικονομική πολιτική όμως που βασίζεται σε στοιχεία όπως αυτά μπορεί να έχει αποτελέσματα αντίθετα από τα επιδιωκόμενα και σε κάθε περίπτωση δε μπορεί να είναι επιτυχής (Φλώρος, 2005).

Η ύπαρξη λοιπόν αναξιόπιστων στοιχείων ασκεί σημαντικότερες επιδράσεις στη

διαδικασία λήψης των αποφάσεων και στη χάραξη οικονομικού προγραμματισμού, γιατί παραπλανεί τους αρμόδιους για την άσκηση της οικονομικής πολιτικής, όσον αφορά την εκτίμηση της υφιστάμενης κατάστασης και την πρόβλεψη των τάσεων της οικονομίας με αποτέλεσμα την επιλογή μέσων οικονομικής πολιτικής που δεν ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες της οικονομίας. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο ορισμένοι υποστηρίζουν ότι οι παρατηρούμενες αποτυχίες ή ανακρίβειες των μακροοικονομικών προβλέψεων δεν οφείλονται τόσο σε αδυναμίες της οικονομικής θεωρίας, αλλά στη χειροτέρευση, λόγω κυρίως της παραοικονομίας, της ποιότητας των επίσημων στατιστικών σειρών. Μάλιστα, η αναποτελεσματικότητα που έχουν τα οικονομικά προγράμματα που βασίζονται σε λανθασμένα στοιχεία μπορεί να ενθαρρύνουν ακόμη περισσότερο την ανάπτυξη της παραοικονομίας, με συνέπεια τον ακόμη μεγαλύτερο περιορισμό της αξιοπιστίας των στατιστικών στοιχείων και τη δημιουργία ενός φαύλου κύκλου (Γκίνογλου, 2004).

2) Αποτελεσματικότητα της δημοσιονομικής πολιτικής

Η παραοικονομία επηρεάζει την αποτελεσματικότητα της δημοσιονομικής πολιτικής γιατί επιδρά στα έσοδα και δια μέσου αυτών στις δημόσιες δαπάνες. Συγκεκριμένα, η ύπαρξη παραοικονομίας προκαλεί μείωση των φορολογικών εσόδων, η οποία με τη σειρά της περιορίζει τις δυνατότητες του κράτους για την πραγματοποίηση δημοσίων δαπανών. Έτσι όμως περιορίζονται και οι δυνατότητες του κράτους για την άσκηση αποτελεσματικής δημοσιονομικής πολιτικής, αφού όσο μικρότερα είναι τα έσοδα και οι δαπάνες ως ποσοστό του Α.Ε.Π., τόσο μικρότερη είναι και η δυνατότητα επηρεασμού του Α.Ε.Π. καθώς και των άλλων μακροοικονομικών μεγεθών με τη χρήση μέσων δημοσιονομικής πολιτικής (Τσιατούρας, 2013).

Ταυτόχρονα, η μείωση των φορολογικών εσόδων που προκαλείται από την αύξηση της παραοικονομίας προκαλεί αύξηση του σχετικού φορολογικού βάρους της επίσημης οικονομίας, γεγονός που προκαλεί αύξηση της ροπής των φορολογούμενων για φοροδιαφυγή και περαιτέρω αύξηση της παραοικονομίας. Αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής είναι και πάλι οι φορείς άσκησης οικονομικής πολιτικής να εμπλακούν σε ένα φαύλο κύκλο. Όπως αναφέρθηκε επίσης παραπάνω, η αποτελεσματικότητα της δημοσιονομικής πολιτικής επηρεάζεται τέλος και από το γεγονός της μη αξιοπιστίας των επίσημων στατιστικών σειρών (Φινοκαλιώτης, 2001).

3) Αποτελεσματικότητα της νομισματοπιστωτικής πολιτικής

Όπως και στην περίπτωση της δημοσιονομικής πολιτικής, η αποτελεσματικότητα της νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής επηρεάζεται από την επίδραση που ασκεί η παραοικονομία στην ακρίβεια των επίσημων στατιστικών στοιχείων. Επιπλέον, η ύπαρξη της παραοικονομίας και ιδιαίτερα η αύξηση της σε σχέση με τη επίσημη οικονομία επηρεάζει την αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής, γιατί στο βαθμό που οι συναλλαγές στον τομέα της παραοικονομίας πραγματοποιούνται κυρίως σε μετρητά,

προκαλείται μείωση της ελαστικότητας ζήτησης του χρήματος σε σχέση με το επιτόκιο. Η μείωση όμως της ελαστικότητας αυτής έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της αποτελεσματικότητας της νομισματικής πολιτικής για τη σταθεροποίηση της οικονομίας (Φινοκαλιώτης, 2001).

Ταυτόχρονα, η ύπαρξη και η ανάπτυξη της παραοικονομίας επηρεάζει το νομισματοπιστωτικό σύστημα, γιατί παράλληλα με την παρά-αγορά προϊόντων και υπηρεσιών αναπτύσσεται και παρά-αγορά χρήματος όπου ευδοκιμούν φαινόμενα όπως η τοκογλυφία, οι παράνομες πωλήσεις συναλλάγματος, το «σπάσιμο» μεταχρονολογημένων επιταγών, η κυκλοφορία πλαστών χαρτονομισμάτων κ.λπ. Είναι λοιπόν προφανές ότι η λειτουργία της ανεπίσημης αυτής αγοράς χρήματος περιορίζει την αποτελεσματικότητα της νομισματοπιστωτικής πολιτικής. Αυτό όμως που είναι ίσως ακόμη χειρότερο είναι ότι η λειτουργία της ανεπίσημης αυτής αγοράς χρήματος συντηρεί και αναπαράγει την ανεπίσημη αγορά προϊόντων, δεδομένου ότι αυτοί που δραστηριοποιούνται κυρίως στο χώρο της παραοικονομίας δεν έχουν συνήθως εύκολη πρόσβαση στο επίσημο πιστωτικό σύστημα (Φινοκαλιώτης, 2001).

4) Πολιτική διανομής του εισοδήματος

Από όσα αναφέρθηκαν παραπάνω προκύπτει ότι όταν υπάρχει παραοικονομία η κατανομή του εισοδήματος που εμφανίζουν τα επίσημα στατιστικά στοιχεία απέχει πολύ από την πραγματική. Και αυτό συμβαίνει, όχι μόνο γιατί η παραοικονομία επιδρά με διαφορετικό τρόπο στους μισθωτούς, στους εργοδότες και στους αυτοαπασχολούμενους, αλλά γιατί δίνει στρεβλή εικόνα της κατανομής του εισοδήματος και μέσα στην ίδια επαγγελματική τάξη, χωρίς να μπορεί με βεβαιότητα να προβλέψει κανείς τον ακριβή τρόπο μ τον οποίο επενεργεί. Για παράδειγμα, ενώ λογικά θα περίμενε πως η παραοικονομία και η ανάπτυξη της ανεπίσημης αγοράς εργασίας διευκολύνουν την απόκτηση εργασίας και κατ' επέκταση βελτιώνουν την εισοδηματική κατάσταση αυτών που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση, όσον αφορά τις δυνατότητες απασχόλησης στην επίσημη αγορά εργασίας, κάτι τέτοιο δεν πρέπει να θεωρείται βέβαιο. Συγκεκριμένα, μελέτες έχουν δείξει ότι μεγαλύτερες δυνατότητες απασχόλησης στην ανεπίσημη αγορά εργασίας έχουν αυτοί που έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιούν εισοδήματα και στην επίσημη αγορά εργασίας. Ειδικότερα, οι μελέτες αυτές υποστηρίζουν ότι οι άνεργοι, και ιδιαίτερα οι μακροχρόνια άνεργοι, έχουν σχετικά χαμηλά επίπεδα δεξιοτήτων, εξειδίκευσης, αλλά και κοινωνικών σχέσεων, παράγοντες που περιορίζουν σημαντικά τα δυνατότητες απασχόλησης στην ανεπίσημη αγορά εργασίας. Έτσι, οι ανισότητες στην επίσημη απασχόληση αναπαράγονται στην ανεπίσημη απασχόληση και η επιτυχία στην επίσημη αγορά εργασίας δημιουργεί ευκαιρίες απασχόλησης και στην παραοικονομία. Ανεξάρτητα, όμως, από το ποιος ευνοείται ή δεν ευνοείται από την παραοικονομία, αυτό που είναι βέβαιο είναι ότι η παραοικονομία μειώνει και εδώ την αξιοπιστία των επίσημων στατιστικών στοιχείων. Έτσι, οι φορείς της

οικονομικής πολιτικής βασίζονται σε παραπονημένα στοιχεία, τα οποία δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα και κατ' επέκταση, οι πολιτικές βελτίωσης της διανομής του εισοδήματος που ακολουθούν είναι διαφορετικές από αυτές που πραγματικά χρειάζεται η κοινωνία (Καβαλάκης, 2008).

5) Πολιτική της απασχόλησης

Με την ύπαρξη της παραοικονομίας η ανεργία υπερεκτιμάται. Αυτό συμβαίνει γιατί ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων που εμφανίζονται και καταγράφονται ως άνεργοι, στην πραγματικότητα απασχολούνται στον τομέα της παραοικονομίας. Το ίδιο συμβαίνει και με άτομα, τα οποία εκτός από την επίσημη απασχόληση τους, «διπλοαπασχολούνται» και στον τομέα της παραοικονομίας. Τα δύο αυτά φαινόμενα συμβάλουν στο να εμφανίζεται η ανεργία διογκωμένη, οδηγώντας κατ' αυτόν τον τρόπο τους φορείς της οικονομικής πολιτικής στην επιλογή στρατηγικών απασχόλησης, που δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες της πραγματικότητας (Φλώρος, 2005).

6) Κλαδική πολιτική

Η παραοικονομία δεν εκδηλώνεται στον ίδιο βαθμό σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Επιπλέον, οι κλάδοι της οικονομίας στους οποίους αναπτύσσεται κυρίως η παραοικονομία σε μια χώρα δεν παραμένουν διαχρονικά οι ίδιοι και μπορεί να διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των διαφόρων χωρών. Έτσι, η ύπαρξη της παραοικονομίας επηρεάζει μεταξύ άλλων τις εκτιμήσεις του όγκου και της διάρθρωσης της παραγωγής και κατ' επέκταση τους κλαδικούς δείκτες παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας. Στο βαθμό λοιπόν που οι επίσημες εκτιμήσεις για τη διάρθρωση της παραγωγής και τους δείκτες παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας δίνουν λανθασμένη εικόνα της πραγματικότητας, είναι δυνατόν να οδηγήσουν σε επιλογές κλαδικής πολιτικής που δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες (Φλώρος, 2005).

4.2.2 Θετικές συνέπειες της παραοικονομίας

Στην προηγούμενη ενότητα παρουσιάστηκαν συνοπτικά οι αρνητικές επιπτώσεις της παραοικονομίας, οι οποίες είναι πολλές και σημαντικές. Ωστόσο, πολλές φορές η παραοικονομία γίνεται ανεκτή ή ακόμα μπορεί και να ενθαρρύνεται από την κρατική πολιτική, είτε γιατί εξυπηρετεί τα συμφέροντα συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων, είτε γιατί θεωρείται ότι συμβάλλει, βραχυχρόνια τουλάχιστον, στην εξυπηρέτηση στόχων της κυβερνητικής πολιτικής. Συγκεκριμένα, υποστηρίζεται ότι (Δανελάτος, 2000):

1) Η παραοικονομία δημιουργεί πρόσθετη ευημερία

Όπως προαναφέρθηκε, λόγω της παραοικονομίας τα πραγματικά οικονομικά μεγέθη

είναι μεγαλύτερα από αυτά που καταγράφονται στις επίσημες στατιστικές σειρές. Μάλιστα, όσο μεγαλύτερο είναι το φαινόμενο της παραοικονομίας, τόσο μεγαλύτερη είναι η διαφορά μεταξύ της επίσημης και της ανεπίσημης οικονομίας. Η θετική συμβολή της παραοικονομίας εντοπίζεται εδώ στο γεγονός ότι δημιουργείται μια πρόσθετη ευημερία, η οποία δεν θα υπήρχε στην επίσημη οικονομία και η οποία μπορεί να δημιουργηθεί μόνο στα πλαίσια της παραοικονομίας.

2) Η παραοικονομία απορροφά εργατικό δυναμικό

Η εκτεταμένη παραοικονομία απορροφά ένα σημαντικό ποσοστό του εργατικού δυναμικού. Οι παραοικονομικές δραστηριότητες δημιουργούν νέες θέσεις απασχόλησης, συνήθως μερικής. Έτσι η παραοικονομία συντελεί στο να απασχοληθεί ένας πρόσθετος αριθμός ατόμων, που διαφορετικά θα ήταν άνεργοι.

3) Η παραοικονομία ενισχύει την ανταγωνιστικότητα

Η παραοικονομία πολλές φορές λειτουργεί ως «σωσίβιο» για τις επιχειρήσεις. Στα πλαίσια της επίσημης οικονομίας, η αύξηση του κόστους της εργασίας και η αύξηση του φορολογικού βάρους δημιουργούν πολύ συχνά προβλήματα ανταγωνιστικότητας τόσο στη διεθνή, όσο και στην εσωτερική αγορά και ωθούν τις επιχειρήσεις στην παραοικονομική δραστηριότητα, για να αποφύγουν τα κρατικά εμπόδια και να αποκτήσουν κάποιο ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Με αυτό τον τρόπο αυξάνεται η ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και ενισχύονται οι εξαγωγές τους.

4) Αποκέντρωση της οικονομικής δραστηριότητας

Κάτω από ορισμένες συνθήκες, η παραοικονομία διευκολύνει την αποκέντρωση των οικονομικών δραστηριοτήτων. Το φαινόμενο αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι στην παραοικονομία ευδοκμούν κυρίως μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες μπορούν να αναπτυχθούν εκτός των μεγάλων μητροπολιτικών κέντρων.

5) Η παραοικονομία ως «βαλβίδα ασφαλείας»

Ορισμένοι υποστηρίζουν ότι η παραοικονομία λειτουργεί ως «βαλβίδα ασφαλείας» στις οικονομικές διαταραχές που δημιουργεί η επέκταση του δημόσιου τομέα. Μάλιστα, υποστηρίζεται ότι όσο περισσότερο δύσκαμπτες είναι οι δομές της επίσημης οικονομίας, τόσο περισσότερο σημαντικός είναι ο ρόλος της παραοικονομίας. Έτσι, ιδιαίτερα σε περιόδους προσαρμογών και λόγω μεταβολών που επιτελούνται στις συνθήκες της οικονομίας, δε μπορεί να αγνοηθεί η ρυθμιστική λειτουργία της παραοικονομίας.

Όλα τα παραπάνω, δίνουν μια θετική εικόνα της παραοικονομίας, που ίσως οδηγήσει ορισμένους στο συμπέρασμα ότι δεν πρέπει να γίνεται μεγάλη προσπάθεια πάταξής της, ιδιαίτερα σε περιόδους ύφεσης και αυξανόμενης ανεργίας. Όμως, τα όποια οφέλη της Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

παραοικονομίας είναι αμφίβολα και πάντα εξαιρετικά βραχυχρόνια. Επιπλέον, υπονομεύουν το μακροχρόνιο σχεδιασμό και την εφαρμογή στρατηγικών που αποσκοπούν στην, πάνω σε υγιείς βάσεις, ανάπτυξη της οικονομίας. Για αυτό το λόγο κυρίως είναι απαραίτητη η ύπαρξη και η εφαρμογή μιας μακροχρόνιας και αυστηρής πολιτικής για την καταπολέμηση της παραοικονομίας (Δανελάτος, 2000).

4.3 Προσδιοριστικοί παράγοντες της παραοικονομίας.

Όπως προαναφέρθηκε, η παραοικονομία αποτελεί μέρος της συνολικής οικονομικής δραστηριότητας. Κατά συνέπεια, η παραοικονομία επηρεάζεται από τους ίδιους παράγοντες που επηρεάζουν την υπόλοιπη οικονομική δραστηριότητα, οι οποίοι είναι κατά κύριο λόγο οικονομικοί. Εκτός όμως από τους οικονομικούς παράγοντες το φαινόμενο της παραοικονομίας οφείλεται και σε άλλους παράγοντες, όπως κοινωνικούς, διοικητικούς, ψυχολογικούς κ.λπ.

Τα αίτια βέβαια της παραοικονομίας και η σημασία καθενός από αυτούς τους παράγοντες διαφέρουν από χώρα σε χώρα και από εποχή σε εποχή. Ωστόσο, θα μπορούσε γενικά να υποστηριχθεί ότι για να υπάρχει παραοικονομία, πρέπει να ικανοποιούνται δύο προϋποθέσεις (Σταματόπουλος & Καραβοκύρης, 2009):

1) Πρέπει οι δραστηριοποιούμενοι στην παραοικονομία να έχουν κίνητρα για να αποφασίσουν να δραστηριοποιηθούν στον τομέα αυτό. Με άλλα λόγια, πρέπει τα οφέλη που αναμένουν από τη δραστηριοποίησή τους στον τομέα της παραοικονομίας να είναι μεγαλύτερα από το πιθανολογούμενο κόστος της αποκάλυψής τους, και

2) Πρέπει να παρέχονται οι κατάλληλες δυνατότητες. Δηλαδή, πρέπει να υπάρχουν ευκαιρίες απασχόλησης στην παραοικονομία.

Στη συνέχεια παρατίθενται συνοπτικά οι σημαντικότεροι από τους παράγοντες που οδηγούν τα άτομα να δραστηριοποιηθούν στον τομέα της παραοικονομίας.

1) Το επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης

Το επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης και οι υψηλοί οριακοί φορολογικοί συντελεστές θεωρούνται από πολλούς ότι εξηγούν σε μεγάλο βαθμό την ύπαρξη και την ανάπτυξη της παραοικονομίας. Γιατί, τα άτομα και οι επιχειρήσεις με το να κρατούν κρυφό ένα μέρος της οικονομικής τους δραστηριότητας πετυχαίνουν χαμηλότερη φορολογική επιβάρυνση από αυτή που θα είχαν αν εμφάνιζαν όλη τους τη δραστηριότητα και το αντίστοιχο εισόδημα. Μάλιστα σε αρκετές περιπτώσεις, και ιδιαίτερα στην περίπτωση των

έμμεσων φόρων, με την απόκρυψη κάποιας συναλλαγής υπάρχουν οφέλη όλων των εμπλεκόμενων μερών (π.χ. αγοραστών-πωλητών, μισθωτών-εκμισθωτών, κ.λπ.) με αποτέλεσμα το αμοιβαίο συμφέρον που υπάρχει να οδηγεί σε συνεργασία μεταξύ τους για την απόκρυψη του συνόλου ή μέρους της συναλλαγής (Τότσης, 2013).

2) Ο βαθμός αποδοχής της κρατικής εξουσίας

Ο βαθμός στον οποίο ένα άτομο είναι πρόθυμο να δραστηριοποιηθεί στο χώρο της παραοικονομίας εξαρτάται μεταξύ άλλων και από τη γενικότερη στάση του απέναντι στο κράτος και τους φορείς άσκησης κρατικής πολιτικής. Έτσι, ένα άτομο θα είναι περισσότερο πρόθυμο να αναπτύξει δραστηριότητες στα πλαίσια της παραοικονομίας αν θεωρεί το κράτος ως μια εξουσία που επιδιώκει αδικαιολόγητα να του περιορίσει τους καρπούς των κόπων του από ένα άτομο που θεωρεί ότι ο ρόλος του κράτους αυξάνει την ευημερία του και προάγει το κοινό καλό. Η ψυχολογική αυτή στάση των ατόμων απέναντι στο κράτος είναι συνάρτηση πολλών παραγόντων και εκφράζεται συνήθως με τον όρο «φορολογική συνείδηση» ή «φορολογική ηθική» (Τότσης, 2013).

3) Το επίπεδο της ανεργίας

Το επίπεδο ανεργίας θεωρείται ότι επηρεάζει σημαντικά τα κίνητρα για αναζήτηση εργασίας στην ανεπίσημη αγορά εργασίας. Τα κίνητρα αυτά γίνονται βέβαια ισχυρότερα, όταν παρέχονται στους άνεργους επιδόματα ανεργίας. Γιατί όταν οι άνεργοι με το επίδομα ανεργίας έχουν εξασφαλίσει ένα συγκεκριμένο εισόδημα, είναι περισσότερο πρόθυμοι να δεχθούν προτάσεις για προσφορά των υπηρεσιών τους στην παραοικονομία με χαμηλότερο επίπεδο αμοιβής. Εκτός όμως από το επίπεδο της ανεργίας, η παραοικονομία επηρεάζεται και από τους θεσμικούς περιορισμούς που υπάρχουν στην αγορά εργασίας. Γιατί οι περιορισμοί αυτοί κατά κανόνα συνεπάγονται δυσκαμψίες στην αγορά εργασίας και αύξηση του κόστους της εργασίας. Έτσι, οι επιχειρήσεις έχουν κίνητρα να αναζητήσουν ανειδίκευτη εργασία στη δευτερεύουσα αγορά εργασίας (Τότσης, 2013).

4) Θεσμικοί περιορισμοί ή έλεγχοι

Οι θεσμικοί περιορισμοί ή έλεγχοι που επιβάλλονται στις οικονομικές δραστηριότητες μπορούν από μόνοι τους να ωθήσουν τα άτομα στην παραοικονομία. Γιατί, ακόμη και αν δεν υπήρχε φορολογία, οι διάφοροι θεσμικοί περιορισμοί που επιβάλλονται στις οικονομικές δραστηριότητες για λόγους κοινωνικοοικονομικούς (π.χ. προστασία εργασίας, κατανάλωσης, περιβάλλοντος κ.λπ.) ή γιατί κάποιες δραστηριότητες είναι παράνομες (π.χ. χαρτοπαιξία, τοκογλυφία, λαθρεμπόριο) καθιστούν από μόνες τους τη δραστηριοποίηση στον τομέα της παραοικονομίας ελκυστική (Τότσης, 2013).

5) Το καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης

Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης θεωρούνται ότι αποτελούν πολύ ισχυρό παράγοντα επηρεασμού του μεγέθους της παραοικονομίας. Γιατί όπως η υψηλή φορολογία, έτσι και οι εισφορές που καταβάλλονται από τους εργοδότες και τους εργαζόμενους συμβάλλουν στην ανάπτυξη της παραοικονομίας. Επίσης, το γεγονός ότι το κράτος παρέχει διαφόρων ειδών κοινωνικές παροχές σε άπορους, άνεργους και γενικά σε άτομα που έχουν χαμηλό εισόδημα δίνει κίνητρο σε πολλούς να παρουσιάζονται εικονικά ως δικαιούχοι αυτών των κοινωνικών παροχών, χωρίς στην πραγματικότητα να τις δικαιούνται. Συνεπώς, ένας αριθμός πολιτών έχει κίνητρο να δραστηριοποιηθεί στην παραοικονομία και να δηλώσει γενικά χαμηλότερο εισόδημα προκειμένου να επωφεληθεί των κοινωνικών παροχών (Τότσης, 2013).

6) Ο ρόλος του κράτους και οι δυνατότητες περιορισμού της φοροδιαφυγής και της εισφοροδιαφυγής

Η τάση των ατόμων να αναπτύξουν δραστηριότητες στην παραοικονομία δεν εξαρτάται μόνο από το ύψος της φορολογικής τους επιβάρυνσης και το επίπεδο φορολογικής ηθικής, αλλά και από τις δυνατότητες που τους παρέχει το ισχύον σύστημα και ο υπάρχον διοικητικός μηχανισμός να αναπτύξουν αυτές τις δραστηριότητες και τον κίνδυνο που έχουν να αποκαλυφθούν. Γιατί, όσο και αν ευνοούν ή ενθαρρύνουν το φορολογικό και το ασφαλιστικό σύστημα τη δραστηριοποίηση των ατόμων στον τομέα της παραοικονομίας, αν οι μηχανισμοί ελέγχου είναι αποτελεσματικοί σχετικά λίγοι θα είναι τελικά αυτοί που θα το αποτολμήσουν (Τότσης, 2013).

Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι το κράτος πολλές φορές ενισχύει το φαινόμενο της παραοικονομίας είτε γιατί εξυπηρετεί τα συμφέροντα κάποιων κοινωνικών ομάδων, είτε γιατί υπάρχει η πεποίθηση ότι η παραοικονομία συμβάλλει βραχυχρόνια στην επίτευξη ορισμένων στόχων οικονομικής πολιτικής, όπως π.χ. στη βελτίωση του ισοζυγίου πληρωμών και στην οικονομική μεγέθυνση. Τέτοιες ενδείξεις του ρόλου αυτού του κράτους διαπιστώνονται στις περιπτώσεις όπου χαλαρώνουν οι κυβερνητικοί μηχανισμοί και οι απαγορεύσεις για κάτι το οποίο σαφώς απαγορεύεται, όπως για παράδειγμα συμβαίνει τελευταία στην Ελλάδα με την περίπτωση της παράνομης και μαζικής μετανάστευσης. Κατά συνέπεια, δεν είναι μόνο το επίπεδο του διοικητικού μηχανισμού αλλά η πολιτική βούληση που επηρεάζουν το μέγεθος της παραοικονομίας (Καστρινός, 2008).

7) Το επίπεδο ανάπτυξης

Ο βαθμός ανάπτυξης μιας οικονομίας θεωρείται ότι συνδέεται θετικά με την ανάπτυξη παραοικονομικών δραστηριοτήτων. Το μεγαλύτερο ποσοστό παραοικονομικών δραστηριοτήτων παρατηρείται στον τομέα των υπηρεσιών, ο οποίος είναι αναπτυγμένος στις οικονομίες που χαρακτηρίζονται από υψηλό βαθμό ανάπτυξης. Έτσι λοιπόν τα άτομα

χαμηλών εισοδημάτων καταφεύγουν στις παραοικονομικές δραστηριότητες του τριτογενή τομέα, επωφελούμενα και των χαλαρών και αναποτελεσματικών μέσων που διαθέτει συχνά το κράτος για την διαπίστωση των παραβάσεων.

Οι μελέτες που έχουν γίνει για τη σχέση ανάμεσα στην παραοικονομία και στην επίσημη οικονομία είναι πολλές και δίνουν διαφορετικά αποτελέσματα. Ορισμένες δείχνουν ότι η παραοικονομία έχει μια θετική σχέση με την επίσημη οικονομία, δηλαδή ότι όσο αυξάνεται η επίσημη οικονομία, αυξάνεται και η παραοικονομία. Άλλες δείχνουν ότι η σχέση με την επίσημη οικονομία είναι αρνητική, δηλαδή ότι η παραοικονομία συμβαδίζει με την ύφεση και τον πληθωρισμό. Ο O'Higgins προχώρησε σε κάποιες εμπειρικές εκτιμήσεις για την πραγματική σχέση παραοικονομίας και επίσημης οικονομίας. Το αποτέλεσμα έδειξε μια θετική σχέση μεταξύ των μεταβολών του ύψους του Α.Ε.Π. και της παραοικονομίας και μια μικρότερη, αλλά θετική σχέση με τον πληθωρισμό (Γκίνογλου, 2004).

8) Διαρθρωτικοί παράγοντες

Οι προσδιοριστικοί παράγοντες της παραοικονομίας που αναφέρθηκαν παραπάνω δεν επηρεάζουν όλα τα άτομα και όλες τις επιχειρήσεις με τον ίδιο τρόπο. Υπάρχουν οικονομικοί τομείς, όπως είναι η βιομηχανία χαμηλής εντάσεως κεφαλαίου και οι αλλοδαποί εργάτες, οι οποίοι πιστεύεται ότι έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες δραστηριοποίησης στην παραοικονομία. Έτσι, αν αυξηθεί η συμμετοχή των παραπάνω στην οικονομική δραστηριότητα, θα αυξηθεί και η παραοικονομία σε σχέση με την επίσημη οικονομία (Τότσης, 2009).

4.4 Μέτρα καταπολέμησης της Παραοικονομίας.

Κατά καιρούς έχουν δημοσιευθεί αρκετά σχέδια από την ελληνική βουλή, προκειμένου να βρουν τους κατάλληλους τρόπους να αντιμετωπίσουν το φαινόμενο της παραοικονομίας. Αρκετοί από αυτούς τους νόμους έχουν τεθεί σε εφαρμογή, ακόμη περισσότεροι όμως έχουν “παγώσει” χωρίς να εφαρμοστούν. Παρακάτω παρουσιάζονται μερικοί από αυτούς:

◆ Κίνητρα εθελοντικής συμμόρφωσης.

Υπάρχουν διάφορες στρατηγικές οι οποίες έχουν ως στόχο την εμπέδωση και υιοθέτηση της φορολογικής συνείδησης από τους φορολογούμενους. Προβλέπεται η διαχρονική αύξηση της εθελούσιας συμμόρφωσης από τους φορολογούμενους, στις φορολογικές αρχές. Με αυτόν τον τρόπο, θα επιτυγχάνεται σταδιακή μείωση του κόστους του φορολογικού ελέγχου και επίσης θα αποκαλύπτονται από τους ίδιους τους

φορολογούμενους, παραβάσεις και παρατυπίες που θα έχουν διαπραχθεί.

◆ Ρυθμίσεις για νέους επιχειρηματίες.

Ένα από τα πιο σημαντικά μέτρα είναι η φορολογικές αρχές να δώσουν ιδιαίτερη βαρύτητα στην δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης ανάμεσα σε φορολογούμενους πολίτες και ιδιαιτέρως σε νέους επιχειρηματίες που εισέρχονται στην αγορά εργασίας . Η εμπειρία δείχνει πως η σωστή εκπαίδευση και καθοδήγηση των νέων επιτηδευματιών , δημιουργεί σε μεγάλο βαθμό οφέλη , και αυξάνει την συμμόρφωσή τους στους κανόνες των φορολογικών – εκλεκτικών αρχών.

◆ Κίνητρα για την αποκάλυψη φαινόμενων παραβατικής συμπεριφοράς περί των φορολογικών υποθέσεων.

Θα πρέπει να προβλέπεται η παροχή κινήτρων στους φορολογουμένους , έτσι ώστε να αποκαλύπτουν περιπτώσεις για τις οποίες θα πρέπει να υπάρχουν στοιχεία ότι όντως έλαβε χώρα και είναι υπαρκτό γεγονός . Οι φορολογούμενοι θα απαλλάσσονται από πρόστιμα , κυρώσεις και ότι άλλο προβλέπει ο νόμος για την συγκάλυψη .

◆ Εκπτώσεις δαπανών από το εισόδημα του φορολογούμενου.

Στον τομέα αυτό θα πρέπει 'ότι νόμιμες εκπτώσεις ή απαλλαγές προβλέπει ο νόμος για τους φορολογούμενους να μην αποκρύπτονται, αλλά να δίνονται και να μπορέσουν οι φορολογούμενοι και το κράτος να χτίσουν σχέσεις εμπιστοσύνης .

◆ Αποκατάσταση σχέσεις εμπιστοσύνης και συνεργασίας μεταξύ φορολογουμένων και κράτους.

Είναι ιδιαίτερα σημαντικό να ανακτηθεί η αμοιβαία εμπιστοσύνη σε κράτος και φορολογούμενους η οποία με την πάροδο των χρόνων έχει κλονιστεί σημαντικά, Για να αποκατασταθεί το πνεύμα συνεργασίας και να χτίσουμε νέες βάσεις.

◆ Ορθή φορολογική επιβάρυνση.

Είναι αναγκαίο να υφίσταται δίκαιη φορολόγηση και το φορολογικό βάρος , να ανταποκρίνεται και να είναι σύμφωνα , με τα πραγματικά δεδομένα της οικονομίας.

◆ Ελεγκτικοί μηχανισμοί .

Το κράτος πρέπει να στοχεύσει στην ενίσχυση των ελεγκτικών μηχανισμών , με την συμμετοχή διαφόρων αντιπροσώπων , οι οποίοι θα εποπτεύουν και θα ελέγχουν την σωστή τήρηση του νόμου.

◆ Συχνοί έλεγχοι

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

Ένα μέτρο που θα ήταν αρκετά αποδοτικό , είναι η πραγματοποίηση συχνών ελέγχων από τα αρμόδια τμήματα χ.Σ.Δ.Ο.Ε , για την καλύτερη αντιμετώπιση του φαινομένου.

◆ Παιδεία.

Όπως για την φοροδιαφυγή έτσι και για την παραοικονομία , μεγάλη σημασία έχει η παιδεία , όπου θα μπορούσαν να δημιουργηθούν φορολογικά μαθήματα σε όλες της βαθμίδες της εκπαίδευσης , έτσι ώστε από μικρά τα παιδιά να αποκτήσουν ένα πνεύμα φορολογικής συνείδησης. Η παρακολούθηση διαφόρων μεταπτυχιακών μαθημάτων περί χρηματοοικονομικής και λογιστικής , θα συντελούσε θετικά σε όσους θα ήθελαν να ασχοληθούν με το θέμα της φορολογίας .

◆ Σύγχρονη τεχνολογία

Εξίσου σημαντικό είναι να χρησιμοποιείται σύγχρονη τεχνολογία , για να υπάρχει ένα σύστημα συνολικής παρακολούθησης των περιουσιακών στοιχείων των φορολογούμενων

◆ Αύξηση της παραγωγικότητας.

Στο σημείο αυτό γίνεται αναφορά στην ανάγκη για αύξηση της παραγωγικότητας , ολόκληρου του Δημοσίου Τομέα και όχι μόνο των φορολογικών αρχών , με την βελτίωση των μεθόδων οργάνωσης και διοίκησης του , όπως επίσης και με την βελτίωση της ποιότητας και των ρυθμών χρήσης των εισροών .

◆ Καταγραφή αλλοδαπών – μεταναστών .

Θα πρέπει να υπάρξει αυστηρή καταγραφή των αλλοδαπών, καθώς είναι γενικώς αποδεκτό πως το μεγαλύτερο ποσοστό των εργαζομένων που απασχολείται χωρίς ασφάλιση, είναι μετανάστες. Αυτό συμβαίνει διότι είναι επικερδές για τους επιχειρηματίες, καθώς προσφέρουν αρκετά χαμηλό μισθό, που δεν ανταποκρίνεται στην δουλειά που μπορεί να αποδίδουν οι εργαζόμενοι, είτε στις ώρες που μπορεί να εργάζονται στην επιχείρησή του. Από την άλλη πλευρά, επωφελούνται και οι αλλοδαποί μετανάστες, διότι μπορούν να εργαστούν χωρίς άδεια παράνομης, έχοντας εξασφαλίσει ένα μικρό εισόδημα για να μπορέσουν να καλύψουν τις πρώτου είδους ανάγκες (π.χ.στέγαση, τροφή, ενδυμασία, κ.α.).

Θα πρέπει οι επιχειρηματίες να γίνουν πιο ευαισθητοποιημένοι, ώστε να μην καταφεύγουν στην παράνομη απασχόληση αλλοδαπών, αλλά να είναι αντίθετοι και να αποφεύγεται ή παραοικονομία. Η στήριξη από το κράτος και κίνητρα που θα τους δώσει θα βοηθήσει σε αυτό.

4.4.1 Ομάδα Κρατών κατά της Διαφθοράς (Group of States Against

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

Corruption – GRECO).

Η διαφθορά, η φοροδιαφυγή, η παραοικονομία είναι λέξεις και έννοιες καταστροφικές τόσο για την Ελλάδα όσο και για τις υπόλοιπες χώρες εντός και εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιβραδύνουν τους ρυθμούς ανάπτυξης των χωρών τον ανταγωνισμό τους και ανακόπτουν την δημιουργία και εξέλιξη των οικονομικών δραστηριοτήτων.

Στοιχεία για τη διαφθορά στην Ελλάδα είναι διαθέσιμα όχι μόνο από κυβερνητικές οργανώσεις, όπως η Διεθνής Διαφάνεια, το σχέδιο δράσης του ΟΟΣΑ και το σχέδιο δράσης της Ε.Ε. αλλά και από κυβερνητικούς διεθνείς οργανισμούς όπως το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Ομάδα Κρατών κατά της Διαφθοράς (Group of States Against Corruption – GRECO). Ο σκοπός της GRECO είναι η παρακολούθηση, συλλογή πληροφοριών και στοιχείων και η εκτέλεση των ελέγχων έτσι ώστε να επιτευχθεί το βέλτιστο αποτέλεσμα κατά της διαφθοράς των κρατών με τη δημιουργία νόμων εφαρμόσιμων από όλα τα κράτη. Η GRECO ορίζει τους αρμόδιους ελεγκτές για να αξιολογήσουν κάθε μέλος σε κάθε γύρο αξιολόγησης. Τα εργαλεία που χρησιμοποιούν οι ελεγκτές είναι : ερωτηματολόγια, περαιτέρω πληροφορίες τις οποίες ζητούν είτε γραπτώς είτε προφορικά είτε επιτόπιοι έλεγχοι που θα γίνουν στις χώρες – μέλη της Ε.Ε. να οργανώσουν εκθέσεις αξιολόγησης για να συζητηθούν κατά της συνόδους ολομέλειας. Οι εκθέσεις αξιολόγησης δεν δημοσιοποιούνται παρά μόνο εάν η ίδια η χώρα συμφωνήσει για τη δημοσίευσή τους. Μόλις η έκθεση γίνει γνωστή στο ευρύ κοινό, είναι διαθέσιμη στη ιστοσελίδα του GRECO. Η έκθεση συμμόρφωσης και η αξιολόγηση για την Ελλάδα παρέμεινε μέχρι πρόσφατα εμπιστευτική.

4.5 Ποσοστά παραοικονομίας στην Ελλάδα και στην Ευρώπη των 28 από το 2003 έως το 2017.

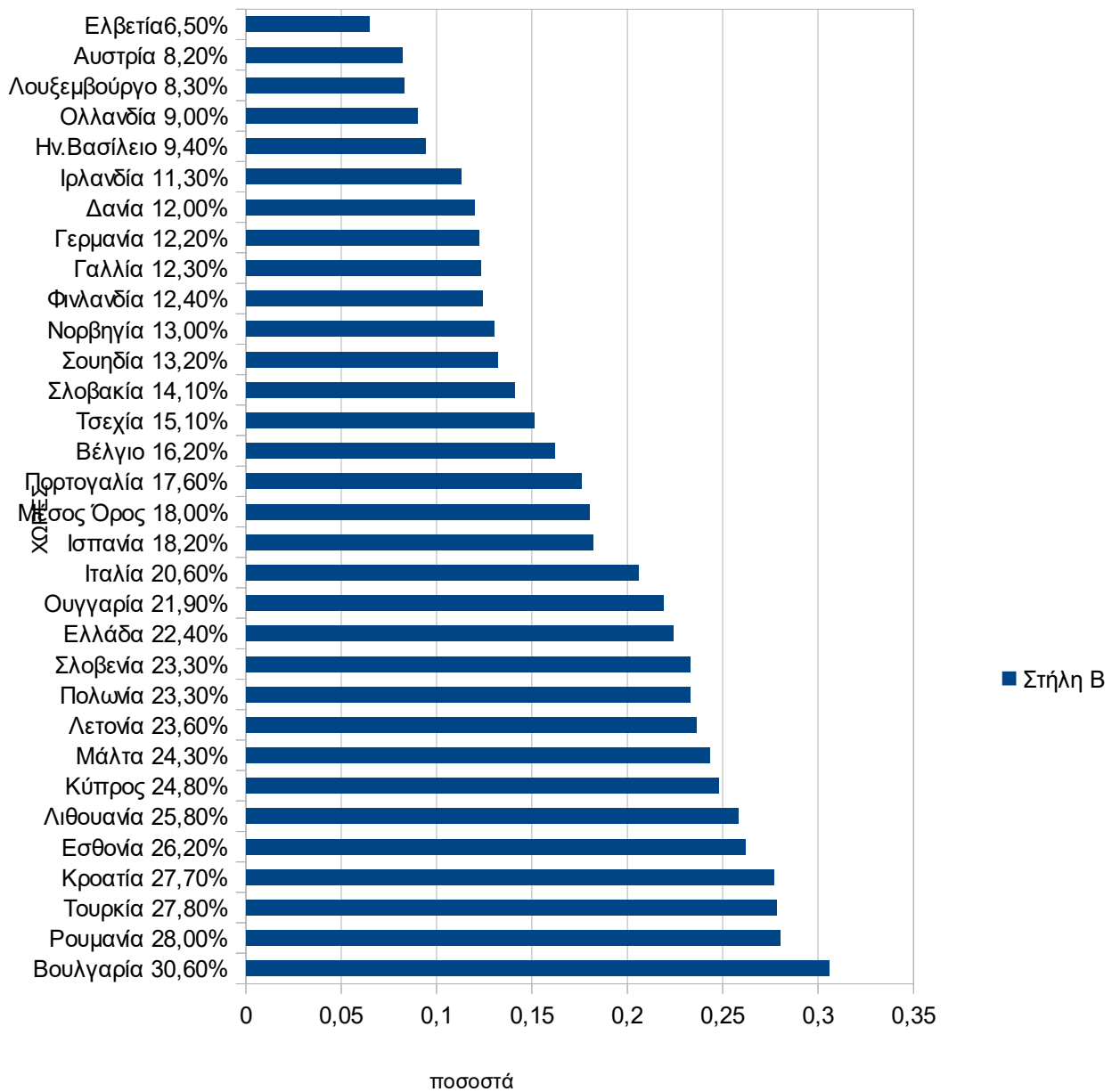
Πηγή: Καθηγητής οικονομικών Friedrich Schneider.

Στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε τα ποσοστά της παραοικονομίας των 28 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα έτη 2003- 2014, και τον μέσο όρο του κάθε έτους.

Από το έτος 2005 βρίσκεται σε πτώση το ποσοστό της παραοικονομίας στην Ελλάδα με μία αύξηση τα έτη 2009, 2010 και στη συνέχεια υποχωρεί μέχρι και το 2014 στο 23,3%. Τα ποσοστά της παραοικονομίας της Ελλάδας παρ' όλα αυτά είναι αρκετά πιο υψηλά από τον μέσο όρο της Ευρώπης.

Χώρες/Έτος	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Αυστρία	10,8	11	10,3	9,7	9,4	8,1	8,5	8,2	7,9	7,6	7,5	7,8
Βέλγιο	21,4	20,7	20,1	19,2	18,3	17,5	17,8	17,4	17,1	16,8	16,4	16,1
Βουλγαρία	35,9	35,3	34,4	34	32,7	32,1	32,5	32,6	32,3	31,9	31,2	31
Κροατία	32,3	32,3	31,5	31,2	30,4	29,6	30,1	29,8	29,5	29	28,4	28
Τσεχία	19,5	19,1	18,5	18,1	17	16,6	16,9	16,7	16,4	16	15,5	15,3
Δανία	17,4	17,1	16,5	15,4	14,8	13,9	14,3	14	13,8	13,4	13	12,8
Εσθονία	30,7	30,8	30,2	29,6	29,5	29	29,6	29,3	28,6	28,2	27,6	27,1
Φιλανδία	17,6	17,2	16,6	15,3	14,5	13,8	14,2	14	13,7	13,3	13	12,9
Γαλλία	14,7	14,3	13,8	12,4	11,8	11,1	11,6	11,3	11	10,8	9,9	10,8
Γερμανία	17,1	16,1	15,4	15	14,7	14,2	14,6	13,9	13,2	12,9	12,4	12,2
Ελλάδα	28,2	28,1	27,6	26,2	25,1	24,3	25	25,4	24,3	24	23,6	23,3
Ουγγαρία	25	24,7	24,5	24,4	23,7	23	23,5	23,3	22,8	22,5	22,1	21,6
Ιρλανδία	15,4	15,2	14,8	13,4	12,7	12,2	13,1	13	12,8	12,7	12,2	11,8
Ιταλία	26,1	25,2	24,4	23,2	22,3	21,4	22	21,8	21,2	21,6	21,1	20,8
Λετονία	30,4	30	29,5	29	27,5	26,5	27,1	27,3	26,5	26,1	25,5	24,7
Λιθουανία	32	31,7	31,1	30,6	29,7	29,1	29,6	29,7	29	28,5	28	27,1
Λουξεμβούργο	9,8	9,8	9,9	10	9,4	8,5	8,8	8,4	8,2	8,2	8	8,1
Μάλτα	26,7	26,7	26,9	27,2	26,4	25,8	25,9	26	25,8	25,3	24,3	24
Ολλανδία	12,7	12,5	12	10,9	10,1	9,6	10,2	10	9,8	9,5	9,1	9,2
Πολωνία	27,7	27,4	27,1	26,8	26	25,3	25,9	25,4	25	24,4	23,8	23,5
Πορτογαλία	22,2	21,7	21,2	20,1	19,2	18,7	19,5	19,2	19,4	19,4	19	18,7
Ρουμανία	33,6	32,5	32,2	31,4	30,2	29,4	29,4	29,8	29,6	29,1	28,4	28,1
Σλοβενία	26,7	26,5	26	25,8	24,7	24	24,6	24,3	24,1	23,6	23,1	23,5
Κύπρος	28,7	28,3	28,1	27,9	26,5	26	26,5	26,2	26	25,6	25,2	25,7
Ισπανία	22,2	21,9	21,3	20,2	19,3	18,4	19,5	19,4	19,2	19,2	18,6	18,5
Σλοβακία	18,4	18,2	17,6	17,3	16,8	16	16,8	16,4	16	15,5	15	14,6
Σουηδία	18,6	18,1	17,5	16,2	15,6	14,9	15,4	15	14,7	14,3	13,9	13,6
Ην.Βασίλειο	12,2	12,3	12	11,1	10,6	10,1	10,9	10,7	10,5	10,1	9,7	9,6
Μέσος όρος	22,6	22,3	21,8	21,1	20,3	19,6	20,1	19,9	19,6	19,3	18,8	18,6

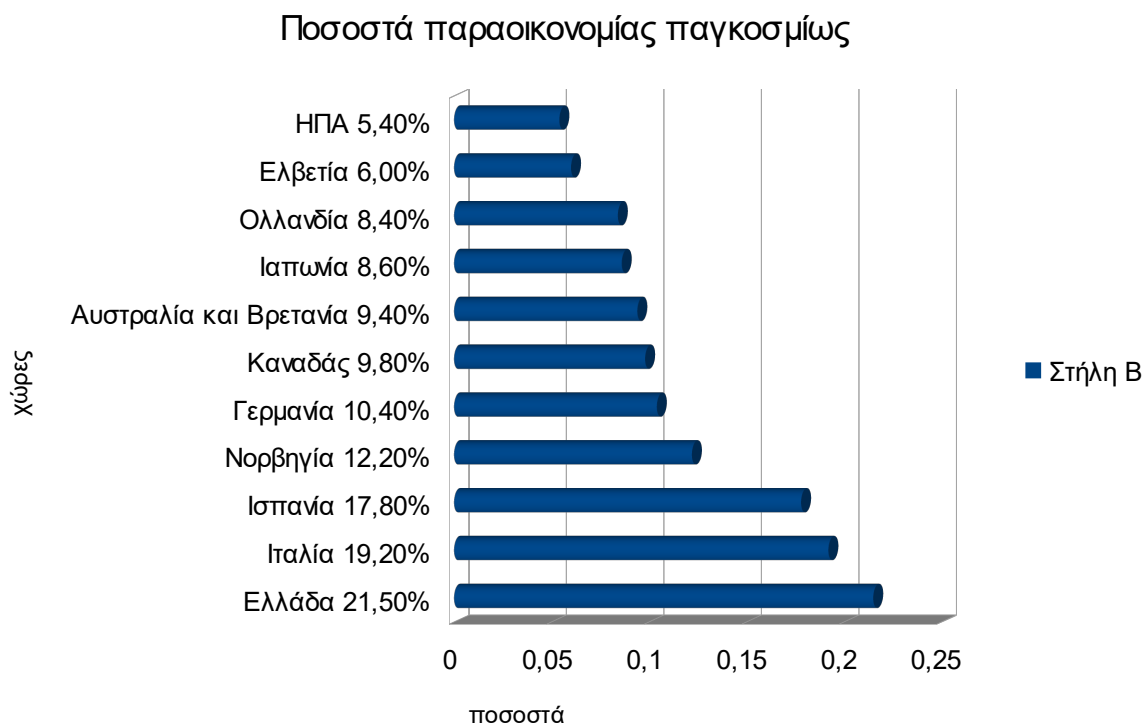
Ποσοστά παραοικονομίας στις 31 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Πηγή : Καθηγητής Οικονομικών Friedrich Schneider.

Υπάρχει και το 2015 πτώση της παραοικονομίας στην Ελλάδα στο 22,4 % σχεδόν 1 μονάδα σε σχέση με το 2014. Και πάλι είναι αρκετά πιο υψηλό το ποσοστό από το μέσο όρο της Ευρώπης που είναι στο 18 %.

Παρακάτω θα δούμε ότι σύμφωνα με την έρευνα του Ινστιτούτου Εφαρμοσμένων Οικονομικών Ερευνών του γερμανικού Πανεπιστημίου Τίμπινγκεν, η “σκιώδης οικονομία” στη χώρα μας διαμορφώνεται στο 21,5 % του ελληνικού ΑΕΠ για το 2017 μειωμένη κατά 0,9 % σε σχέση με το 2015. παρακάτω ακολουθούν :

Η Ελλάδα στα χρόνια των μνημονίων κατάφερε να μειώσει το ποσοστό της παραοικονομίας αφού από το 25,4 % του ΑΕΠ το 2010, έχει υποχωρήσει στο 21,5 % ωστόσο βρίσκεται μακριά ακόμα από το μέσο ευρωπαϊκό όρο ο οποίος στις αρχές του έτους βρισκόταν στο 18,3 %. Είναι προφανές ότι την παραοικονομία την συντηρούν οι υψηλοί φόροι, σε συνδυασμό με τη συνεχομένη μείωση του ονομαστικού εισοδήματος και την αύξηση της ανεργίας.

4.6 Ποσοστά αδήλωτης εργασίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που τηρούνται στην Κ.Υ. Του Σ.ΕΠ.Ε. Από τους ελέγχους που πραγματοποίησαν ελεγκτικοί φορείς του Υπουργείου Εργασίας(ΣΕΠΕ και ΕΥΠΕΑ), η αδήλωτη εργασία στους κλάδους υψηλής παραβατικότητας καταγράφονται ως εξής :

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

Για τον μήνα Απρίλιο 2015 στο 23,05%
 Μάιο 2015 στο 15,25%
 Ιούνιο 2015 στο 13,68%
 Ιούλιο 2015 στο 11,17% (το οποίο είναι το χαμηλότερο ποσοστό
αδήλωτης εργασίας που καταγράφεται μέχρι σήμερα).

Για το χρονικό διάστημα 01/01/2015 – 31/10/2015 πραγματοποιήθηκαν συνολικά 11.732 εργατικές διαφορές από τις οποίες επιλύθηκαν οι 5.541 και στις οποίες καταβλήθηκαν στους εργαζομένους οφειλόμενες αποδοχές συνολικού ποσού 10.848.207€.

Στο 12,4% έχει μειωθεί το ποσοστό αδήλωτης εργασίας στους κλάδους υψηλής παραβατικότητας, το 2017, από 13,58% το 2016, 16,48% το 2015 και 19,17% το 2014, όπως προέκυψε από τους στοχευμένους ελέγχους. Αυτό είναι ένα από τα βασικά αποτελέσματα την ελεγκτικής δράσης του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.) και του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ) για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας σε όλη τη χώρα, το διάστημα 01/01/2017 – 31/12/2017, που αποτυπώνει η έκθεση του επιχειρησιακού σχεδίου “ARTEMIS”. Οι έλεγχοι πραγματοποιούνται α) σε όλους τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, στο πλαίσιο του προγραμματισμού των υπηρεσιών ή καταγγελιών που δέχονται και β) σε κλάδους οικονομικής δραστηριότητας που παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά παραβατικότητας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία, το 2017, εντατικοποιήθηκαν οι έλεγχοι του Σ.ΕΠ.Ε και του ΕΦΚΑ με το νέο επιχειρησιακό μοντέλο για την καταπολέμηση της αδήλωτης εργασίας. Σε όλους τους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας ελέγχθηκαν 36.683 επιχειρήσεις. Εξ αυτών των επιχειρήσεων, βρέθηκαν να απασχολούν αδήλωτους εργαζόμενους οι 5.357 (ποσοστό 14,60%). Σε σύνολο 139.021 εργαζομένων στις επιχειρήσεις που ελέγχθηκαν, εντοπίστηκαν 8.335 αδήλωτοι εργαζόμενοι (ποσοστό 6,00%), ενώ τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν αποκλειστικά για την αδήλωτη εργασία, ανέρχονται στο ποσό των 88.109.944 ευρώ.

Όπως επισημαίνεται σε σχετική ανακοίνωση του υπουργείου Εργασίας, το 2016, είχαν ελεγχθεί 34.241 επιχειρήσεις. Εξ αυτών των επιχειρήσεων, είχαν βρεθεί να απασχολούν αδήλωτους εργαζόμενους οι 5.577 (ποσοστό 16,29%). Σε σύνολο 130.608 εργαζομένων στις επιχειρήσεις που είχαν ελεγχθεί, είχαν εντοπιστεί 9.270 αδήλωτοι εργαζόμενοι (ποσοστό 7,10%), ενώ τα πρόστιμα που είχαν επιβληθεί αποκλειστικά για την αδήλωτη εργασία, ανέρχονται στο ποσό των 97.858.466 ευρώ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο : Αντισυνταγματικοί νόμοι και πως επηρεάζουν στην φοροδιαφυγή.

5.1 Έλεγχος συνταγματικότητας των νόμων

Ο όρος έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων αναφέρεται στη δυνατότητα των δικαστηρίων να κρίνουν κατά πόσον ένας νόμος εναρμονίζεται με το Σύνταγμα.

Σε κάθε σύγχρονη δημοκρατία ισχύει η διάκριση των λειτουργιών: η νομοθετική εξουσία θεσπίζει τους νόμους και η δικαστικός εφαρμόζει κατά την απόδοση δικαιοσύνης. Στις χώρες όμως που υπάρχει Σύνταγμα (στις περισσότερες χώρες του κόσμου) υπάρχει το ενδεχόμενο, η νομοθετική εξουσία να θεσπίσει νόμους που αντιβαίνουν στο Σύνταγμα αυτό. Ο έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων αναφέρεται στη δυνατότητα των δικαστηρίων να κρίνουν κατά πόσον οι νόμοι συμμορφώνονται με τις διατάξεις του Συντάγματος. Το πρόβλημα που ανακύπτει από έναν τέτοιο έλεγχο των νόμων από τα δικαστήρια είναι η ενδεχόμενη κατάργηση της διάκρισης των εξουσιών και το ερώτημα είναι αν και ως ποιον βαθμό μπορεί η δικαστική εξουσία να περιορίζει τη νομοθετική. Αντίστροφα τίθεται το ερώτημα κατά πόσον ο δικαστής οφείλει να εφαρμόζει όλους τους νόμους που ψηφίζει το Κοινοβούλιο, ακόμη κι αν θεωρεί ότι παραβιάζουν το Σύνταγμα, το οποίο είναι ιεραρχικά ανώτερο από τους νόμους και δεσμεύει και τη νομοθετική εξουσία. Αντίστοιχα για τους πολίτες τίθεται το πρόβλημα με ποιον τρόπο θα προστατευτούν απέναντι σε τυχόν αυθαιρεσίες της νομοθετικής εξουσίας που παραβιάζουν το Σύνταγμα.

Κατά την εξέταση του προβλήματος πρέπει να ληφθούν υπ' όψη δύο αντίθετοι παράγοντες. Ο ένας είναι ότι η νομοθετική εξουσία στις αντιπροσωπευτικές δημοκρατίες εκλέγεται απ' ευθείας από το λαό, ενώ οι δικαστές επιλέγονται κατά κανόνα είτε μετά από εξετάσεις και ασκούν το λειτούργημά τους ως κύριο επάγγελμα είτε επιλέγονται από τη νομοθετική ή την εκτελεστική εξουσία (ή συνδυασμό). Η νομιμοποίηση των δικαστών από το λαό είναι πιο περιορισμένη σε σχέση με τα μέλη του Κοινοβουλίου που εκλέγονται άμεσα από τον λαό. Επίσης η λαϊκή εντολή στη νομοθετική εξουσία ανανεώνεται σε περιοδικά χρονικά διαστήματα, ενώ οι δικαστές είναι εξ ορισμού ισόβιοι σε μια δημοκρατία, δεν ελέγχονται δηλαδή από τον λαό. Εκτεταμένη δυνατότητα ελέγχου των νόμων θα οδηγούσε κατά μία άποψη σε κράτος δικαστών. Ο άλλος παράγοντας είναι ότι οι νόμοι είναι επιτακτικοί κανόνες με έννομες συνέπειες, αλλιώς δεν έχουν αξία. Το ίδιο ισχύει (ή θα έπρεπε να ισχύει) και για τον πιο θεμελιώδη και τον ανώτερο όλων των νόμων του κράτους, το Σύνταγμα. Ένα Σύνταγμα του οποίου οι διατάξεις δεν εφαρμόζονται (με άλλα λόγια που οι παραβιάσεις του μένουν χωρίς συνέπειες) είναι απλό ευχολόγιο. Έλλειψη ελέγχου της νομοθετικής εξουσίας θα καθιστούσε κατά μερικούς τον ρόλο του Συντάγματος διακοσμητικό.

Πηγή : ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ

5.2 Αντισυνταγματικοί νόμοι.

- 1) Αντισυνταγματικοί νόμοι για τα εργασιακά αντίθετοι με το Ευρωπαϊκό Δίκαιο (δημοσίευση 01/07/2012).

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

Αντισυνταγματική και αντίθετη στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Ε.Σ.Δ.Α.), αλλά και αντίθετη στις Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας κρίθηκαν με την απόφαση των Πολιτικών Δικαστηρίων που ανατρέπουν τα έως σήμερα δεδομένα. Οι δύο μνημονιακοί νόμοι 3833/2010 και ο 3845/2012 που επέβαλλαν μείωση των αποδοχών, των επιδομάτων, κλπ. των εργαζομένων στον Δημόσιο Τομέα.

Ο νόμος 3833/2010 αφορά τα μέτρα αντιμετώπισης της δημοσιονομικής κρίσης και ο νόμος 3845/2012 αφορά μέτρα στήριξης της Ελληνικής Οικονομίας από τα κράτη της Ευρωζώνης, και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.) είναι αντίθετοι στα άρθρα 4, 22, 23, 25, 28 και 106 του συντάγματος στο άρθρο 11 της Ε.Σ.Δ.Α όπως επίσης και στις Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας.

Άρθρο 4 του συντάγματος “Περί ισότητας”. Η παραβίαση του άρθρου είχε αποτέλεσμα να γίνει μείωση του ίδιου ύψους στις αποδοχές των εργαζομένων, τόσο των υψηλόμισθων όσο και των χαμηλόμισθων.

2) Αντισυνταγματικός νόμος για τις άδειες των καναλιών (Τηλεοπτικές).

Ο νόμος Παππά για τις τηλεοπτικές άδειες κρίθηκε αντισυνταγματικός από το Συμβούλιο της Επικρατείας χωρίς να δοθεί χρόνος στο Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (Ε.Σ.Ρ.) να προβεί σε διορθωτικές κινήσεις. Έτσι φαινόταν πως τα κανάλια που εκπέμπουν χωρίς άδεια, θα συνεχίσουν να εκπέμπουν, τα χρήματα που έχουν δοθεί πρέπει να επιστραφούν και οι άδειες που έχουν δοθεί είναι στον αέρα.

3) Καθολική δέσμευση της εθνικής περιουσίας, όρος του μνημονίου.

Αυτό απαγορεύεται από το διεθνές δίκαιο και είναι καθαροί παραίτηση από τις ασυλίες του διεθνούς δικαίου και από την Εθνική Κυριαρχία.

4) Άκυρα το πρώτο και το δεύτερο μνημόνιο.

Καθώς δεν επικυρώθηκαν από την Βουλή με αυξημένη πλειοψηφία της Βουλής των 2/3 όπως προβλέπεται για τις διεθνείς συμβάσεις. “Από τη στιγμή που ένα μνημόνιο υπογράφεται είναι διεθνής σύμβαση. Οι συμβάσεις είναι άκυρες όταν δεν εγκριθούν από τα αρμόδια όργανα, δηλαδή το Κοινοβούλιο. Μάλιστα αφού οι προηγούμενες συμβάσεις παρέδιδαν και κυριαρχικά δικαιώματα, έπρεπε να επικυρωθούν με τα 2/3 της Βουλής” (Συνέντευξη 03/06/2015 Κασιμάτης Γεώργιος, καθηγητής Συνταγματικού δικαίου στο Πανεπιστήμιο Αθηνών).

5) Δέσμευση λογαριασμών και της κατάσχεσης των ποσών που βρίσκονται ή θα κατατεθούν σε αυτούς για την εξόφληση των “οφειλομένων φόρων”.

Οι αποφάσεις του Συμβουλίου της Επικρατείας 3316/2014 και 1260/2015 έχουν κρίνει οριστικά και αμετάκλητα, ότι η δέσμευση τραπεζικών λογαριασμών είναι αντισυνταγματική και παράνομη.

Επίσης, σύμφωνα με τον Κ.Ε.Δ.Ε. Ακατάσχετα είναι εκτός από τα ποσά που αφορούν μισθούς, συντάξεις και επιδόματα, και τα μέσα τα εργαλεία που είναι απαραίτητα για την εκτέλεση του επαγγέλματος, επειδή διά' αυτών παράγεται

εισόδημα δια να εξοφλούνται και οι προς το δημόσιο υποχρεώσεις του κάθε κλάδου επαγγελματιών. Από τη στιγμή που έχει γίνει υποχρεωτική η κίνηση των χρημάτων δια την οποιαδήποτε επαγγελματική δραστηριότητα μέσω τραπεζικού λογαριασμού, αυτό σημαίνει με απλά λόγια ότι και ο τραπεζικός λογαριασμός είναι πλέον μέσον και εργαλείο της επαγγελματικής δραστηριότητας και η δέσμευση αυτού, όπως και η κατάσχεση των ποσών που διακινούνται μέσω αυτό.

5.3 Σχέση αντισυνταγματικότητας και φοροδιαφυγής.

Οι πολίτες βλέποντας άδικους νόμους να ψηφίζονται αντιδρούν με διάφορους τρόπους όπως : απεργίες, απόκρυψη εισοδημάτων τους, επιλεκτική πληρωμή των οφειλών τους προς το Δημόσιο, κλπ. Επίσης δημιουργούνται αρνητικά συναισθήματα θυμού, φόβου, προδοσίας, ανασφάλειας, αγανάκτησης κλπ.

Μέχρι να αποδειχθεί η αντισυνταγματικότητα του εκάστοτε νόμου από το Συμβούλιο της Επικρατείας περνάει ένα μεγάλο χρονικό διάστημα που είναι εις βάρος του κράτους αλλά και των Ελλήνων φορολογουμένων. Οι πολίτες που τους αφορά ο νόμος παραμένουν σε αδράνεια και παύσει πληρωμών, το δε κράτος χάνει έσοδα.

Παραδείγματα :

Α παράδειγμα : Η επιστροφή χρημάτων από το κράτος στους συνταξιούχους μετά τις αντισυνταγματικές περικοπές που είχαν υποστεί.

Β παράδειγμα : Είσπραξη μέσω της ΔΕΗ το έκτακτο ειδικό τέλους ηλεκτροδοτημένων δομημένων επιφανειών (χαράτσι), το οποίο επιβλήθηκε το 2011 στους ιδιοκτήτες ακινήτων.

Το 2014 το Δ' τμήμα του Αρείου Πάγου το έκρινε αντισυνταγματικό και αντίθετο στην ευρωπαϊκή σύμβαση δικαιωμάτων των ανθρώπων (ΕΣΔΑ) χαράτσι που εισπράττεται μέσω των λογαριασμών της Δ.Ε.Η .

Το Δ' τμήμα με πλειοψηφία 3προς 2 κατατάχθηκε με την υπ'αρ. 293/2014 απόφαση του υπέρ της αντισυνταγματικότητας και λόγω της διαφοράς μιας ψήφου αναγκαστικά παραπέμφθηκε στην ολομέλεια για οριστική κρίση .

Έκριναν ότι επιβάλλεται με βάση το κάθε ακίνητο (τετραγωνικά κ.λ.π.) και όχι σύμφωνα με την οικονομική κατάσταση του κάθε φορολογούμενου , ο οποίος έχει δεχθεί μειώσεις αποδοχών και συντάξεων αλλά και μεγάλες φορολογικές επιβαρύνσεις.

Η όλη αυτή επιβάρυνση που έχουν δεχθεί οι φορολογούμενοι , έχει ως αποτέλεσμα να θίγεται η οικονομική και οικογενειακή κατάσταση των πολιτών , όπως και το επίπεδο αξιοπρεπούς διαβίωσής τους.

Παράλληλα κρίθηκε πως το χαράτσι δεν είναι τέλος απλά φόρος ενώ η επιβολή του παραβιάζει το πρωτόκολλο της (ΕΣΔΑ)

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

Ακόμη υπογραμμίζουν οι Αρεοπαγίτες ότι το χαράτσι παραβιάζει πλειάδα συνταγματικών διατάξεων όπως είναι :

- Το άρθρο 2 που προστατεύει το σεβασμό και την αξία των πολιτών
- Το άρθρο 4 που επιβάλλει την ισότητα μεταξύ των πολιτών
- Το άρθρο 20 που προστατεύει τα δικαιώματα των πολιτών να προσφεύγουν στα δικαστήρια
- Το άρθρο 21 που προστατεύει την οικογένεια
- Το άρθρο 78 που ξεκαθαρίζει ότι ο φόρος εισπράττεται μόνο εφόσον προβλέπεται από το νόμο.

Το 2016 η ολομέλεια του συμβουλίου ανέτρεψε με ψήφους 18 υπέρ και 2 κατά ως εσφαλμένη την πρωτόδικη απόφαση πως δεν πρόκειται για ανταποδοτικό τέλος αλλά για έκτακτο φόρο 2ετούς διάρκειας , που επιβλήθηκε για σοβαρούς λόγους δημοσίου συμφέροντος , όμως το μέτρο αυτό μόνο έκτακτο που δεν αποδείχθηκε , επαναλήφθηκε με άλλη ονομασία (ΕΕΤΑ) και τελικά ενσωματώθηκε στο νέο φόρο με μετονομασία (ΕΝΦΙΑ) που εξακολουθεί να ισχύει μέχρι και σήμερα 2018.

Τα συμπεράσματα δικά σας.....

Με όλες αυτές τις αλλαγές που υπέστησαν οι Έλληνες φορολογούμενοι μόνο απέχθεια προς το κράτος αποκόμισαν και αύξηση της παραβατικής συμπεριφοράς τους, το δε κράτος έχασε χρόνο ίσως και χρήματα μέχρι να αποφασίσει για ένα άδικο φόροεισπρακτικό νόμο πως τελικά θα τον νομιμοποιήσει.

5.4 Κράτος δικαίου

Σύμφωνα με τον ορισμό του Παγκόσμιου Προγράμματος Δικαιοσύνης το **κράτος δικαίου** είναι ένα σύστημα που ακολουθεί τέσσερις οικουμενικές αρχές. Σύμφωνα με αυτές τις αρχές «αρχικά η κυβέρνηση, οι αξιωματούχοι και οι κρατικοί παράγοντες είναι υπόλογοι σύμφωνα με τον νόμο. Κατόπιν οι νόμοι είναι σαφείς, δημοσιοποιούνται και εφαρμόζονται ομοιόμορφα και προστατεύουν θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, στα οποία συμπεριλαμβάνεται η ασφάλεια των ατόμων και των αγαθών. Η διαδικασία με την οποία θεσπίζονται και επιβάλλονται οι νόμοι είναι προσβάσιμη, δίκαιη και αποτελεσματική. Τέλος, η δικαιοσύνη αποδίδεται έγκαιρα από ικανούς, ηθικούς, και ανεξάρτητους εκπροσώπους σε ικανό αριθμό, οι οποίοι διαθέτουν επαρκείς πόρους και αντικατοπτρίζουν την κοινότητα που υπηρετούν». Η έννοια, αν όχι η φράση συνολικά, ήταν γνωστή σε αρχαίους φιλοσόφους όπως ο Αριστοτέλης, ο οποίος έγραψε ότι «θα έπρεπε να κυβερνά ο νόμος».

Με τον συγκεκριμένο όρο εννοείται ότι κυρίαρχος είναι ο νόμος και όχι ο άνθρωπος, ή αλλιώς, οι νομικοί κανόνες και όχι τα πρόσωπα. Δηλαδή κράτος δικαίου έχουμε, για

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

παράδειγμα, όταν η ερμηνεία των νόμων δεν επαφίεται στην διακριτική ευχέρεια των δικαστών και η εφαρμογή των νόμων δεν επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια της διοίκησης (εκτελεστικής εξουσίας) αλλά βασίζεται σε σαφείς και καθορισμένους από πριν νομικούς κανόνες. Αυτό σημαίνει ότι η επιλογή μεταξύ δύο διαφορετικών λύσεων σε ένα νομικό πρόβλημα δεν αποτελεί προσωπική επιλογή προτίμησης του δικαστή αλλά καθορίζεται από αυστηρή λογική αιτιολόγηση με βάση καθορισμένα κριτήρια του τι ισχύει ως νόμος. Αναφέρεται κύρια στην επιρροή και την εξουσία του νόμου σε κάθε κοινωνία, ιδιαίτερα ως περιορισμός στη συμπεριφορά, συμπεριλαμβανομένης της συμπεριφοράς των αξιωματούχων ενός κράτους.

Γενικότερα σημαίνει ότι, είτε το πολιτειακό καθεστώς είναι απολυταρχικό, ο νόμος είναι υπεράνω του ανώτατου άρχοντα, είτε είναι δημοκρατικό και πάλι ο νόμος θέτει κάποιους περιορισμούς στη βούληση του λαού. Στην πράξη, η αρχή του κράτους δικαίου σχετίζεται με τη διάκριση εξουσιών και με την ύπαρξη συντάγματος το οποίο κατοχυρώνει ένα πλαίσιο ατομικών δικαιωμάτων, όπως για παράδειγμα το δικαίωμα στην ιδιοκτησία, και προστατεύει το άτομο περιορίζοντας την ισχύ, για παράδειγμα, της εκτελεστικής εξουσίας. Κατ' αυτό τον τρόπο, οι πράξεις της κρατικής διοίκησης ή οποιουδήποτε διαθέτει πολιτική εξουσία ή άλλης μορφής πολιτική ή οικονομική ισχύ, ελέγχονται από ανεξάρτητες δικαστικές αρχές. Η έννοια του κράτους δικαίου συνδέεται άμεσα με την αρχή της νομιμότητας (principle of legality) σύμφωνα με την οποία οι αποφάσεις αυτών που έχουν κρατική εξουσία πρέπει να βασίζονται σε σαφείς νομικούς κανόνες που έχουν καθοριστεί από πριν, και δεν μεταβάλλουν εκ των υστέρων και κατά περίπτωση τους νομικούς κανόνες.

Πηγή : ΒΙΚΙΠΑΙΔΕΙΑ

Β' ΜΕΡΟΣ : ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο : ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1 Ορισμός έρευνας.

Έρευνα είναι η συστηματική διαδικασία κατά την οποία γίνεται συλλογή δεδομένων και ανάλυση πληροφοριών προκειμένου να αυξηθεί ο βαθμός κατανόησης, επί ενός ζητήματος ή φαινομένου.

Στα βασικά βήματα της συστηματικής αυτής διαδικασίας περιλαμβάνονται :

- ένα ερώτημα ή περισσότερα ερωτήματα.
- Η συλλογή δεδομένων ώστε να απαντηθούν τα ερωτήματα που τέθηκαν.
- Η παρουσίαση της απάντησης στο ερώτημα.

Η έρευνα για να κριθεί ως επιστημονική θα πρέπει να βασίζεται στην ορθολογική συστηματική και επιστημονική προσέγγιση και να αποβλέπει στην αλήθεια μέσω της αποκαλύψεως των αιτιών και των νόμων που χαρακτηρίζουν την εμφάνιση ή την εξέλιξη των υπό μελέτη φαινομένων.

Οι μέθοδοι έρευνας εκφράζονται και γίνονται πράξη μέσα από επιμέρους τεχνικές, οι οποίες με τη σειρά τους αξιοποιούν διάφορα μέσα, υλικά και εργαλεία έρευνας.

6.2 Συλλογή δεδομένων και χαρακτηριστικοί τύποι ερωτήσεων.

Στα ερωτηματολόγια μπορεί να γίνει συλλογή δεδομένων με τους εξής τρόπους :

- μέσω ταχυδρομείου
- μέσω τηλεφώνου
- με προσωπική συνέντευξη
- μέσω του διαδικτύου και
- με άμεση παράδοση και παραλαβή.

Χαρακτηριστικοί τύποι ερωτήσεων με την θετική ή την αρνητική έννοια που μπορούν να χρησιμοποιηθούν στα ερωτηματολόγια :

- Ερωτήσεις ανοιχτού τύπου : κυρίως χρησιμοποιούνται κυρίως σε μη δομημένες και ημι – δομημένες συνεντεύξεις. Αφήνουν τον ερωτώμενο ελεύθερο να αναπτύξει την

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

απάντηση του χωρίς προκαθορισμούς.

- Ερωτήσεις κλειστού τύπου : (με περαιτέρω υποκατηγορίες : διχοτομικές, βαθμονόμησης, κατάταξης, διαβαθμισμένης κλίμακας, πολλαπλής επιλογής) χρησιμοποιούνται κυρίως σε αυστηρά δομημένες συνεντεύξεις. Οι πιθανές απαντήσεις προβλέπονται από τον ερευνητή.
- Μικτές ερωτήσεις : συνδυάζουν τα χαρακτηριστικά των δύο προηγούμενων τύπων ερωτήσεων.
- Καθοδηγητικές ερωτήσεις : Καθοδηγούν έμμεσα τον ερωτώμενο να ανταποκριθεί με τέτοιο τρόπο που να συμφωνεί με την άποψη του ερευνητή. Αυτού του είδους οι ερωτήσεις πρέπει να αποφεύγονται αυστηρά, διότι διαστρεβλώνουν τις πραγματικές απόψεις των ερωτώμενων.
- Υποθετικές ερωτήσεις : Στοχεύουν στην άντληση πληροφορίας από τον ερωτώμενο για υποθετικές καταστάσεις και φαινόμενα που μπορεί να λάβουν χώρα στο μέλλον.
- Ερωτήσεις – γέφυρα : οδηγούν από το ένα θέμα στο άλλο.
- Και άλλες.

Είδη ερωτήσεων :

- Ερωτήσεις γεγονότων : Αναφέρονται στις γνώσεις και στα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τα υποκείμενα της έρευνας. Ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει για συγκεκριμένα πράγματα τα οποία γνωρίζει καλά ή μπορεί να εκτιμήσει με αρκετή ακρίβεια και ευκολία. Είναι συγκεκριμένες, εύκολες και απαραίτητες για την ταξινόμηση των απαντήσεων.
- Ερωτήσεις γνωμών ή προθέσεων : πρόκειται για ερωτήσεις με τις οποίες ο ερωτώμενος καλείται να απαντήσει πως σκέπτεται ή αισθάνεται και όχι τι γνωρίζει ή πράττει.
- Ερωτήσεις επεξηγηματικές ή ερμηνευτικές : αποσκοπούν στο να ωθήσουν τον ερωτώμενο να δώσει εξηγήσεις για τις γνώμες του και γενικά για την συμπεριφορά του.
- Ερωτήσεις διηθητικές : οι ερωτήσεις που αφορούν το ίδιο θέμα ή την ίδια όψη του προβλήματος που μελετάται με το ερωτηματολόγιο παρουσιάζονται ομαδοποιημένες.

Στην έρευνα μας η συλλογή των δεδομένων έγινε με δύο τρόπους : α) μέσω διαδικτύου, στείλαμε με e-mail το ερωτηματολόγιο και μας έστειλαν την απάντηση με τον ίδιο τρόπο και β) με άμεση παράδοση και παραλαβή, σε κάποιες περιπτώσεις το αφήσαμε και το πήραμε συμπληρωμένο μετά από μερικές ημέρες, και σε άλλες περιπτώσεις μας το

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

απάντησαν αμέσως.

Στο ερωτηματολόγιο χρησιμοποιήσαμε τις ερωτήσεις ανοιχτού τύπου. Συγκεκριμένα ήταν δύο ερωτήσεις επεξηγηματικές, όπου αφήναμε ελεύθερο τον κάθε ερωτώμενο να απαντήσει πως πράττει ο ίδιος και να μας εξηγήσει για ποιους λόγους το κάνει αυτό. Τα ερωτήματα που θέσαμε είναι τα εξής :

Ερώτηση 1 : ΕΧΕΤΕ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΕΙ ΠΟΤΕ; ΑΝ ΝΑΙ ΣΕ ΠΟΙΕΣ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΓΙΑΤΙ.

Ερώτηση 2 : ΥΠΟ ΠΟΙΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΔΕΝ ΘΑ ΦΟΡΟΔΙΑΦΕΥΓΑΤΕ; ΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΑΛΛΑΞΕΙ;

6.3 Σκοπός και στόχοι της έρευνας.

Ο σκοπός που πραγματοποιήσαμε αυτή την έρευνα είναι για να δούμε αν συγκλίνουν οι απόψεις των πολιτών βάση των πληροφοριών που παρουσιάσαμε στο θεωρητικό μέρος της εργασίας μας. Επίσης να διερευνηθούν οι δυσκολίες και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα φυσικά πρόσωπα, επιχειρήσεις και όλος ο δημόσιος φορέας από τη νομοθεσία , το φορολογικό καθεστώς και την μείωση των αποδοχών.

Ως επιμέρους στόχοι της έρευνας είναι να μάθουμε τι ωθεί τους πολίτες ώστε να συμμετέχουν στο παιχνίδι της φοροδιαφυγής. Άλλος ένας στόχος είναι η δική τους γνώμη για το ποιες διαρθρωτικές αλλαγές θα πρέπει να γίνουν ώστε να υπάρξει ευημερία και ανάπτυξη οικονομική στο Ελληνικό Κράτος και κατ' επέκταση στον Έλληνα φορολογούμενο.

6.4 Είδος της έρευνας – Ερευνητική στρατηγική.

Το ερευνητικό μέρος της παρούσας πτυχιακής διεξήχθη χρησιμοποιώντας την ποιοτική έρευνα. Η ποιοτική έρευνα δεν βασίζεται στην μετατροπή της πληροφορίας σε αριθμό, δεν έχει ως προαπαιτούμενο την στατιστική ανάλυση της πληροφορίας και εστιάζει “σε βάθος” ανάλυση του πρωτότυπου ανοιχτού ερευνητικού υλικού που συλλέγετε από μικρότερα (ποιοτικά) δείγματα.

Το θέμα της παρούσας πτυχιακής αποτελεί μια μελέτη εκτίμησης των συνθηκών κάτω από τις οποίες οι φορολογούμενοι πολίτες εξαιτίας της οικονομικής κρίσης και της αυξημένης φορολογίας επηρεάζονται ώστε να φοροδιαφεύγουν. Για το λόγω αυτό η ποιοτική έρευνα μπορεί να χαρακτηριστεί ως η ιδανική μέθοδος άντλησης αντιπροσωπευτικών στοιχείων των παραπάνω δεδομένων, καθώς ο σκοπός της πτυχιακής είναι να εντυπώσει στα δεδομένα αυτά από την σκοπιά των πολιτών, αφού η εγκυρότητα

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

των αποτελεσμάτων της έγκειται στο ότι οι εμπειρίες των ανθρώπων είναι πολύ σημαντικές για να υποκατασταθούν από κάποιον “αντικειμενικά” μετρήσιμο δείκτη.

6.5 Διαδικασία και ορισμός του δείγματος – Δειγματοληψία.

Το δείγμα μας αποτελείται από φορολογούμενους πολίτες του νομού Ηρακλείου. Οι φορολογούμενοι πολίτες επιλέχθηκαν τυχαία άντρες και γυναίκες, η επαγγελματική τους δραστηριότητα είναι ποικίλη : συνταξιούχοι, άνεργοι, ελεύθεροι επαγγελματίες, ιδιωτικοί και δημόσιοι υπάλληλοι.

Το δείγμα το πολιτών που συνεργαστήκαμε αποτελείται από άντρες και γυναίκες. Οι ηλικίες κυμαίνονται από 24 έως 58 έτη. Παρακάτω θα αναφερθούν αναλυτικά το προφίλ και οι απαντήσεις του κάθε ερωτηθέντα. Στην προσέγγιση του δείγματος μας βοήθησε ότι γνωρίζαμε τους ερωτηθέντες, είτε είχαμε εργαστεί μαζί τους παλαιότερα, είτε ήτανε γνωστοί μας αλλά ακόμη κάποιοι είναι και συγγενείς.

Η μορφή της έρευνας μας δεν μας επέτρεψε να λάβουμε αντιπροσωπευτικό δείγμα των φορολογούμενων αριθμητικά. Εξάλλου στην ποιοτική έρευνα έχουν μεγαλύτερη βαρύτητα τα χαρακτηριστικά του δείγματος των ερωτηθέντων και όχι η ποσότητα τους (Ράτσικα Ν., 2013).

6.6 Ανάλυση και επεξεργασία αποτελεσμάτων.

Η ανάλυση των ερωτήσεων πραγματοποιήθηκε με τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου. Η μέθοδος αυτή μετατρέπει υλικό ποιοτικής κυρίως φύσης σε μορφή ποσοτικών/ποιοτικών δεδομένων.

Αποτελεί μια συστηματική αναπαράξιμη τεχνική “ συμπίεσης – μετατροπής ” του πλήθους των λέξεων ενός κειμένου σε λιγότερες κατηγορίες περιεχομένου, οι οποίες βασίζονται σε συγκεκριμένους κανόνες κωδικοποίησης. Χρησιμοποιεί συγκεκριμένους κανόνες για την εξαγωγή έγκυρων συμπερασμάτων από την ανάλυση των κειμένων. Οι κανόνες αυτοί διαφέρουν ανάλογα με το θεωρητικό υπόβαθρο και το υπό έρευνα θέμα.

Η συστηματική διερεύνηση του κειμένου αποτελεί πρωταρχικό στόχο της ανάλυσης περιεχομένου. Η μέθοδος της κατηγοριοποίησης αποτελεί τον κύριο κορμό της ανάλυσης περιεχομένου, καθώς αποτελεί τη διαδικασία κωδικοποίησης των δεδομένων

Για το λόγω αυτό οι κατηγορίες στις οποίες θα κωδικοποιηθεί το κείμενο της έρευνας θα πρέπει να είναι σαφές, να εξυπηρετούν τους ερευνητικούς σκοπούς να είναι αμοιβαία αποκλειόμενες, έτσι ώστε το υπό εξέταση κείμενο να μπορεί να κωδικοποιηθεί μονοσήμαντα και χωρίς τον κίνδυνο παρερμηνειών από τους ερευνητές.

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

6.7 Δυσκολίες κατά τη διεξαγωγή της έρευνας – Αντιμετώπισή τους.

Δυσκολίες :

1. Κάποιοι από τους ερωτούμενους δεν ήθελαν στην αρχή να απαντήσουν στα ερωτήματα γιατί είτε δεν ήθελαν να γράψουν ότι φοροδιαφεύγουν είτε ντρεπόντουσαν. Ένας μάλιστα δεν ήθελε να το συμπληρώσει γιατί θα φαινόταν ο γραφικός του χαρακτήρας.
2. Μερικοί καθυστέρησαν να τα συμπληρώσουν για να περάσουμε να τα πάρουμε, μας τα καθυστέρησαν από 10 μέρες μέχρι και ένα μήνα.

Αντιμετώπιση :

1. Τους διαβεβαιώσαμε ότι είναι ανώνυμα και τότε καθυσήχασαν και τα συμπλήρωσαν.
2. Τους παίρναμε τηλέφωνο για να τους το υπενθυμίσουμε και να τους πούμε ότι έπρεπε να τα απαντήσουν γιατί τα χρειαζόμαστε για να ξεκινήσουμε την ανάλυσή τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο : ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

7.1 Εισαγωγή

Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιαστούν τα αποτελέσματα της έρευνας από τα ερωτηματολόγια που δόθηκαν. Απάντησαν σε δύο ερωτήσεις σχετικά με το αν φοροδιαφεύγουν και ποια είναι η δική τους άποψη για το τι πρέπει να γίνει ώστε να μειωθεί το φαινόμενο της φοροδιαφυγής.

Οι δύο ερωτήσεις που τέθηκαν ήταν οι εξής :

ΕΡΩΤΗΣΗ 1 : Έχετε φοροδιαφύγει ποτέ; Αν ναι σε ποιες περιπτώσεις και γιατί;

ΕΡΩΤΗΣΗ 2 : Υπό ποιες συνθήκες δεν θα φοροδιαφεύγατε; Τι πρέπει να αλλάξει;

Επειδή δεν θα αναφερθούν τα ονόματά τους, θα αριθμηθούν (π.χ. “Ερωτώμενος 1”).

7.2 Απαντήσεις ερωτώμενων.

Το προφίλ του δείγματος αφορά την ηλικία, το φύλο και το επάγγελμα. Το δείγμα αποτελείται από 3 άντρες και 11 γυναίκες. Οι ηλικίες τους κυμαίνονται από 21 έως 58 έτη. Στην πλειοψηφία τους είναι εργαζόμενοι, εκτός από έναν ο οποίος είναι άνεργος, ένας φοιτητής και ένας συνταξιούχος.

“Ερωτώμενος 1” :

Φύλο : Γυναίκα

Ηλικία : 39

Επάγγελμα : Ιατρός

Απάντηση 1 :

Ναι υπάρχουν φορές που φοροδιαφεύγω γιατί το σύστημα δεν είναι δίκαιο κυρίως με τους ελεύθερους επαγγελματίες “ τιμωρείται” από το κράτος. Οι περιπτώσεις είναι διάφορες είτε ως επαγγελματίας είτε ως αγοραστής.

Απάντηση 2 :

Δεν θα φοροδιέφευγα εάν το σύστημα ήταν πιο δίκαιο και εφόσον ο φόρος ήταν πιο ανεκτός από οποιοδήποτε φορολογούμενο. Πρέπει να αλλάξει πρώτον η λογική ότι όλα τα έσοδα του κράτους “πρέπει” να προέρχονται από τους φόρους και επίσης πρέπει ο φορολογούμενος να γεύεται τα καλά που θα προέρχονται από τις εισφορές του στο κράτος. Δεν φταίει πάντα αυτός που παρανομεί φταίει και αυτός που νομοθετεί.

Τρύπες και ελλείψεις υπάρχουν παντού στο κράτος ας κοιτάξουμε όλες τις

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

παραμέτρους όλα τα προβλήματα του κόσμου και ας σκεφτούμε όλων τα προβλήματα. Κοινωνικό κράτος δεν είναι μόνο αυτό κοιτάει μόνο τους άνεργους είναι και αυτό που κοιτάει και τους εργαζόμενους και τους επιχειρηματίες. Γιατί αν η φορολογία δεν ήταν δυσβάσταχτη τότε ίσως οι επιχειρήσεις να δημιουργούσαν περισσότερες θέσεις εργασίας.

“Ερωτώμενος 2” :

Φύλο : Γυναίκα

Ηλικία : 38

Επάγγελμα : Δημόσιος Υπάλληλος

Απάντηση 1 :

Θετικό. Στο παρελθόν σε περιπτώσεις που η φοροδιαφυγή δεν αποτελούσε κύρια μέριμνα του κρατικού μηχανισμού και το οικονομικό έγκλημα δεν τιμωρούνταν. Σήμερα όπου η πάταξη της φοροδιαφυγής αποτελεί προτεραιότητα του κράτους και η τιμωρία ακόμα και στα ανώτερα οικονομικά στρώματα είναι προτεραιότητα και διαφανής, ακόμα και η μείωση του βασικού μισθού όπου ρίχνει τον οικογενειακό προϋπολογισμό με ωθεί προσωπικά σε αποφυγή της φοροδιαφυγής.

Απάντηση 2 :

Ακριβώς σε ένα κράτος δικαίου όπου η διαφθορά είχε εξαλειφθεί μέσω του κρατικού μηχανισμού όπου δεν θα βάλονται μόνο τα κατώτερα κοινωνικά και οικονομικά στρώματα αλλά η πάταξη του οικονομικού εγκλήματος αφορούσε και τους μεγαλο-εισοδηματίες, η φοροδιαφυγή θα αποφεύγοντα από όλους τους πολίτες.

Κύρια μέριμνα πάντα να αποτελεί ο τομέας υγείας και παιδείας έτσι ώστε το κάθε νοικοκυριό να μπορέσει μέσα από τον βασικό κύριο μισθό να ανταποκριθεί επαρκώς σε όλες του τις ανάγκες. Όχι μόνο τις βασικές αλλά και εκείνες που θα καλύπτουν τη μόρφωση και την πρόληψη.

Εν ολίγης, η εξάλειψη της ανεργίας, η τόνωση των ταμείων παιδείας και υγείας, η υπάρξει κοινωνικών κριτηρίων για παροχή διευκολύνσεων – μερισμάτων παροχών, η διαφάνεια, η ουσιαστική πάταξη του οικονομικού εγκλήματος στα ανώτερα στρώματα και όχι μόνο στους μικροεισοδηματίες. Θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε ένα σύστημα όπου οι πολίτες της με αίσθημα δικαιοσύνης θα υποστήριζαν τον κρατικό μηχανισμό και θα του ενίσχυαν κιόλας ακόμα και με την αποφυγή φοροδιαφυγής.

“Ερωτώμενος 3” :

Φύλο : Άντρας

Ηλικία : 34

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

Επάγγελμα : Ελεύθερος Επαγγελματίας

Απάντηση 1 :

Ναι έχω φοροδιαφύγει στο παρελθόν, σε περιπτώσεις καθημερινών αναγκών, όπως γιατρούς, έξοδα σπιτιού και προσωπικής φροντίδας με τη μη χορήγηση απόδειξης παροχής υπηρεσιών μειώνοντας το ποσό πληρωμής προς αυτούς.

Ο λόγος είναι απλός, με την τόσο μεγάλη τιμή του ΦΠΑ ακόμα και σε είδη πρώτης ανάγκης. Ο οποιοσδήποτε πιστεύω θα έκανε το ίδιο για να εξοικονομήσει όσα χρήματα μπορεί περισσότερο....

Απάντηση 2 :

Εάν υπήρχε αύξηση μισθών και μείωση ΦΠΑ ή έστω η μείωση ΦΠΑ τότε η φοροδιαφυγή θα ήταν πολύ μικρότερη κατά την γνώμη μου.

Όσο δε για την πλήρη εξάλειψη της, θεωρώ ότι όσο υπάρχουν κενά στο σύστημα του Ελληνικού Κράτους που αφορούν οικονομικά – κληρονομικά – περιουσιακά θέματα χωρίς ιδιαίτερο κέρδος στα έσοδα των πολιτών δεν υπάρχει περίπτωση αλλαγής πρόθεσης από τους πολίτες.

“ Ερωτώμενος 4”

Φύλο : Άντρας

Ηλικία : 55

Επάγγελμα : Γεωργός

Απάντηση 1 :

Ως νεαρός, ξεκίνησα την επαγγελματική μου δραστηριότητα, με την πεποίθηση ότι η γενιά μου θα αλλάξει όλα τα κακώς κείμενα στην πατρίδα μου. Ήταν μια γενιά στο χωριό μου, αλλά και στα γύρω χωριά με φιλότιμο, με ηθικές αξίες (πλην ελάχιστων εξαιρέσεων), με υψηλό αίσθημα του δικαίου, με λογική, με απλή σκέψη, ολιγάρκεια, ρομαντισμό. Όποιοι φοροδιέφευγαν, τους προτρέπαμε να μην το κάνουν, επειδή δεν ήταν δίκαιο για τους υπόλοιπους που θα πλήρωναν και γι' αυτούς. Η κλασική απάντηση όλων ήταν : “ Αφού όλοι κλέβουν”. Περνώντας τα χρόνια, οι αξίες των συνομηλίκων μου άρχισαν να χαλαρώνουν ή και να χάνονται. Οι πιο πολλοί παρασύρθηκαν από το ποτάμι που έρρεε προς μια κατεύθυνση. Ο ρομαντισμός είχε πλέον χαθεί. Ταυτόχρονα έβλεπα ότι η αλλοίωση της κοινωνίας ανεχόταν από τις κυβερνήσεις, ή ακόμα προτρεπόταν απ' αυτές! Άρχισα να διαβάζω νομοθεσίες που ψηφίζονταν, πρακτικά της Βουλής, ΦΕΚ, και άλλα έγγραφα που αποδείκνυαν παιγνίδια εξουσίας στην πλάτη των πολιτών που για να τα ανεχτούν έπρεπε να υπάρχει αλλοίωση. Όταν διάβασα το καταστατικό ίδρυσης της Α.Α.Δ.Ε. και διαπίστωσα ότι δεν υπάγεται στο Υπουργείο Οικονομικών, παράλληλα άκουσα συνέντευξη του Βαρουφάκη ως υπουργός οικονομικών στον Παπαχελά ότι δεν υπάγεται στο υπουργείο η ανεξάρτητη

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

αυτή αρχή (άραγε σε ποιον ανήκει;), τότε προχώρησα σε καταγγελία στην εισαγγελία Ρεθύμνου, όπου δεν αναγνωρίζω τέτοιου τύπου εισπρακτικές υπηρεσίες, δεν πληρώνω άμεσους και έμμεσους φόρους, δεν αναγνωρίζω κατοχικές κυβερνήσεις και τις υπηρεσίες τους, δήλωσα πολιτική ανυπακοή και θα πολεμήσω όπως μπορώ τα εκτρώματα αυτά. Και στο εξής όταν πίνω καφέ ή ψωνίζω κάτι ξεκαθαρίζω από την αρχή : “ Αν μου κόψεις απόδειξη δεν πληρώνω”!

Απάντηση 2 :

Όταν όλοι αυτοί οι γερμανοτσολιάδες που το παίζουν κυβερνήτες, εφοριακοί, τραπεζίτες, αξιωματούχοι, εκβιαζόμενοι ή εξαρτώμενοι, βολεψάκιδες ή κομπλεξικοί, αναλογιστούν ότι συνετέλεσαν, συναίνεσαν, αποδέχτηκαν και ανεχτήκαν την κατάλυση του Συντάγματος, (Α' 2551) την κατάλυση του δημοσιοϋπαλληλικού κώδικα (24 = 25) και λαμβάνουν και εφαρμόζουν εντολές αυτών που δεν είναι εντολείς τους και όχι τις εντολές των Ελλήνων πολιτών, λογοδοτήσουν στη “ Δικαιοσύνη” με την πραγματική έννοια της λέξης, τιμωρηθούν με την ποινή που τους αρμόζει για την εσχάτη προδοσία που διέπραξαν, όταν αποκατασταθεί μέσα μου το αίσθημα του δικαίου, όταν η Ελλάδα θα κυβερνάται πλέον από Έλληνες, όταν θα λειτουργούν οι υπηρεσίες από ανθρώπους που θα πράττουν το καθήκον τους και θα τηρούν τους όρκους τους, ξέροντας ότι αν δεν το πράξουν θα λογοδοτήσουν, όταν η κάθε υπηρεσία με τις υπηρεσιακές της ενέργειες θα διασφαλίζει τις αξίες του ανθρώπου όπως ρητά αναφέρει το Σύνταγμα της Ελλάδος, ο ανώτατος νόμος της πατρίδος μας που δεν επιδέχεται αμφισβήτηση, όταν σταματήσει επιτέλους η γενοκτονία εναντίον των Ελλήνων, τότε είναι αυτονόητο ότι θα πράξω το καθήκον μου ως Έλληνας όπως το πράττω και σήμερα και θα συνεισφέρω, οικονομικά, ηθικά και εθελοντικά προσφέροντας και την ίδια τη ζωή μου προς όφελος της πατρίδος μου όπως το Σύνταγμα της Ελλάδος, η συνείδηση και η αξιοπρέπεια μου επιβάλλουν!

“ Ερωτώμενος 5 ”

Φύλο : Γυναίκα

Ηλικία : 24

Επάγγελμα : Κοινωνική Λειτουργός

Απάντηση 1 :

Ανήκω σε μια οικογένεια που έχει πληγεί από την οικονομική κρίση και αυτό με επηρεάζει σε πολλούς τομείς της καθημερινότητάς μου. Με λίγα λόγια, παρά το νεαρό την ηλικίας μου έχω επίγνωση της παρούσας κατάστασης. Πριν έναν χρόνο πήρα το πτυχίο μου και έπαψα πλέον να είμαι φοιτήτρια / προστατευόμενο μέλος, άρα ξεκίνησα να είμαι εδώ και έναν χρόνο φορολογούμενη πολίτης. Συνεπώς, δεν έχω «προλάβει» να διαπράξω φοροδιαφυγή. Παρόλο που δηλώνω ότι έχω επίγνωση της κατάστασης, συνειδητοποίησα την διάσταση αυτής τον τελευταίο χρόνο. Την υπερφορολόγηση στα βασικά αγαθά για την

επιβίωση του ανθρώπου, (ηλεκτροδότηση, ύδρευση, ιατρική και φαρμακευτική περίθαλψη) αλλά και στα μη βασικά, η έλλειψη των οποίων όμως επηρεάζουν το ευ ζην του ανθρώπου, της κοινότητας και της κοινωνίας. Όλα αυτά, παράλληλα με τη λήψη παράλογων από τη κυβέρνηση μέτρων ενάντια στη βελτίωση αυτής της κατάστασης, και με τον εξωφρενικά χαμηλό βασικό μισθό. Εφόσον λοιπόν δεν υπάρχει πρόνοια και στήριξη από το κράτος αλλά το αντίθετο, καταλήγω στο ότι κατανοώ πλήρως εκείνους που φοροδιαφεύγουν καθώς τίθεται θέμα επιβίωσης και όχι απλά ιδεολογίας, και δεν αποκλείω ότι ίσως και εγώ να είμαι ένας από αυτούς στο μέλλον.

Απάντηση 2 :

Δεν θα έδειχνα κατανόηση στη φοροδιαφυγή, καθώς δεν φοροδιαφεύγω η ίδια, εάν η φορολόγηση βρισκόταν σε αντικειμενικά λογικά πλαίσια. Εάν δηλαδή το εισόδημα του Έλληνα φορολογούνταν με μια αποδεκτή αναλογία και τα κριτήρια φορολόγησης να ήταν περισσότερο λογικά. Για παράδειγμα μια περίπτωση στην οποία υπάρχει κάποια ιδιοκτησία να ερευνείται περισσότερο για το πόσο και εάν πρέπει να φορολογηθεί για αυτή. Ένας ακόμη παράγοντας είναι η πλήρης ανάλυση των οικονομικών της χώρας από την εκάστοτε κυβέρνηση στους πολίτες. Να γνωρίζουν οι πολίτες ότι τα ταμεία και τα χρήματα που φορολογούνται διατίθενται για τους εκάστοτε σκοπούς, ποιοι είναι αυτοί, πόσα και ποια είναι τα δάνεια της χώρας, κ.ο.κ. Κάτι που δεν μπορώ να ανακαλέσω ότι έχει συμβεί. Επιπλέον, για να επιλέξει ο πολίτης να μη φοροδιαφεύγει, θα πρέπει να έχει δωρεάν και ποιοτική εκπαίδευση όπως και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, εξοπλισμένες και επανδρωμένες δημόσιες υπηρεσίες για την καλύτερη εξυπηρέτησή του, οργανωμένες ενδοϋπηρεσιακές σχέσεις ούτως ώστε να διευκολύνονται οι γραφειοκρατικές διαδικασίες και η λίστα συνεχίζεται. Άρα πιο εύκολο είναι να απαντήσουμε στο ερώτημα τι δεν πρέπει να αλλάξει, παρά στο αντίθετο.

“ Ερωτώμενος 6”

Φύλο : Γυναίκα

Ηλικία : 39

Επάγγελμα : Δημόσιος Υπάλληλος

Απάντηση 1 :

Αναφορικά με τις μισθοδοτικές αποδοχές μου δεν έχω ποτέ φοροδιαφύγει. Αφενός μεν τα τελευταία 10 χρόνια εργάζομαι στον Δημόσιο Τομέα, οπότε η παρακράτηση φόρου γίνεται απευθείας από την υπηρεσία μου, αφετέρου δε και τα 6 – 7 έτη οπότε εργαζόμουν στον Ιδιωτικό Τομέα δήλωνα εις ολόκληρη το εισοδήματά μου. Επομένως δεν έχω φοροδιαφύγει άμεσα, όμως έμμεσα θεωρώ το έχω κάνει, αφού δεν είναι λίγες οι φορές που δεν έλαβα απόδειξη σε αγορές μου, είτε επειδή ο/η καταστηματούχος δεν μου έδωσε (δεν εξέδωσε απόδειξη, χωρίς να το έχει δηλώσει πρώτα) είτε επειδή χωρίς την έκδοση

απόδειξης, αγόρασα το προϊόν σε πιο συμφέρουσα τιμή.

Επομένως κατά τη γνώμη μου, είναι λεπτό το όριο, του αν κάποιος/-α μπορεί με σαφήνεια να δηλώσει αν έχει φοροδιαφύγει ή όχι.

Απάντηση 2 :

Ο τρόπος ζωής μου και της οικογένειάς μου είναι τέτοιος που δεν νομίζω ότι έχουμε την ανάγκη ή την πρόθεση, ακόμα και τη δυνατότητα, να φοροδιαφύγουμε. Υπάρχει πλήρης διαφάνεια πηγών εισοδήματος.

Εντούτοις, εν μέρει κατανοώ πως σε πολλές περιπτώσεις φοροδιαφυγής αιτία είναι η δυσβάσταχτη φορολογία, η οποία οδηγεί σε οικονομικό αδιέξοδο, κυρίως τους μικρό - μεσαίους επιχειρηματίες.

Απ' την άλλη, ακριβώς αυτή η φοροδιαφυγή, μικρό – μεσαίων, αλλά και μεγαλύτερων επιχειρηματιών, έχει οδηγήσει στη λήψη αυστηρών μέτρων, για την εξάλειψή της.

“ Ερωτώμενος 7 ”

Φύλο : Γυναίκα

Ηλικία : 29

Επάγγελμα : Άνεργος

Απάντηση 1 :

Όχι γιατί ζούσα και εργαζόμουν στην Αγγλία όπου η εταιρεία που δούλευα αναλάμβανε τη φορολογία του εισοδήματός μου να πηγαίνει αυτόματα στο κράτος. Έτσι γίνεται από όλες τις εταιρείες και δεν μπορεί να φοροδιαφύγεις εκτός και αν είσαι ελεύθερος επαγγελματίας.

Δεν γίνεται φορολογική δήλωση στην Αγγλία, αλλά αυτόματα κάθε μήνα πληρώνονται οι εισφορές και μία φορά το χρόνο ο εργαζόμενος λαμβάνει το εκκαθαριστικό από την εταιρεία του.

Απάντηση 2 :

Εάν υπήρχε πιθανότητα να φοροδιαφύγω δεν θα το έκανα εάν ήξερα ότι γίνονται τακτικοί έλεγχοι και το πρόστιμο είναι υψηλό.

Ως αποτέλεσμα η πιθανότητα να φοροδιαφύγω θα μειωνόταν αρκετά εάν ήξερα ότι το ποσοστό φοροδιαφυγής έχει μειωθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια και είναι πολύ μικρό. Αυτό στηρίζεται στο ότι όταν στην Ελλάδα όλοι φοροδιαφεύγουν, αισθάνεσαι κοροϊδο όταν δεν φοροδιαφεύγεις εσύ. Στην Αγγλία που δεν φοροδιαφεύγουν πράττεις και εσύ ανάλογα και νιώθεις ότι υπάρχει αξιοκρατία.

Βέβαια η ολοένα και αυξανόμενη φορολογία στην Ελλάδα καταστά σχεδόν αδύνατη Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

την κερδοφορία μίας επιχειρήσεις χωρίς αυτή να φοροδιαφεύγει.

“ Ερωτώμενος 8 ”

Φύλο : Γυναίκα

Ηλικία : 58

Επάγγελμα : Συνταξιούχος

Απάντηση 1 :

Δεν έχω φοροδιαφύγει ποτέ γιατί είμαι συνταξιούχος και δεν μπορώ. Αν όμως μπορούσα, θα το έκανα!!! Έχω φοροδιαφύγει έμμεσα μην παίρνοντας απόδειξη από είδη που αγοράζω από κάποιο κατάστημα γιατί πληρώνω λιγότερα χρήματα.

Απάντηση 2 :

Το ΦΠΑ δεν θα έπρεπε να είναι τόσο αυξημένο, η φορολογία εισοδήματος θα μπορούσε να είναι πιο χαμηλή. Έχω ένα σπίτι στο οποίο έχω πληρώσει φόρο για να το αγοράσω, γιατί να ξαναπληρώνω τον ΕΝΦΙΑ;

“Ερωτώμενος 9”

Φύλο : Γυναίκα

Ηλικία : 49

Επάγγελμα : Ιατρός

Απάντηση 1 :

Έχω φοροδιαφύγει μη κόβοντας αποδείξεις σε πελάτες μου με συνεννόηση μαζί τους. Οι περισσότεροι προτιμούν να μην παίρνουν αποδείξεις διότι πλέον δεν τους χρησιμεύουν ώστε να εκπίπτει το ποσό της επίσκεψης από τη φορολόγηση τους όπως γινόταν παλαιότερα. Δεν κόβω αποδείξεις διότι η φορολογία είναι πολύ υψηλή.

Απάντηση 2 :

Πρέπει να μειωθεί η προκαταβολή φόρου. Εάν το ποσό της επίσκεψης μπορούσε να υποβληθεί στη φορολογική δήλωση των πελατών μου, όλοι θα ζητούσαν απόδειξη.

“ Ερωτώμενος 10 ”

Φύλο : Γυναίκα

Ηλικία : 39

Επάγγελμα : Τελωνιακός

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

Απάντηση 1 :

Αρκετές φορές, όταν δεν ζητάω απόδειξη, προκειμένου να γλυτώσω κάποια χρήματα. Ή μη δηλώνοντας χρήματα από ενοίκια, που δεν φαίνονται πουθενά. Η φορολόγηση είναι πολύ μεγάλη και τα χρήματα που λαμβάνουμε ως οικογένεια είναι λίγα και δεν επαρκούν για τα έξοδα μας.

Απάντηση 2 :

Μείωση του ΦΠΑ σε όλα τα προϊόντα και υπηρεσίες. Έτσι θα είναι πιο εύκολο σε όλους να πληρώνουν και να αποδίδουν το ΦΠΑ. Αν είναι πιο φτηνά, τότε θα ζητάς την απόδειξη με το ΦΠΑ, θα ανέβει η αγορά, θα ανοίξει η αγορά εργασίας, θα βρουν δουλειά αρκετοί ώστε να αυξηθεί το εισόδημα τους και στη συνέχεια να αυξηθεί η κίνηση στις αγορές. Αλυσίδα είναι όλα αυτά !!!

“ Ερωτώμενος 11 ”

Φύλο : Γυναίκα

Ηλικία : 46

Επάγγελμα : Ελεύθερος Επαγγελματίας

Απάντηση 1 :

Έχω φοροδιαφύγει μέσω της μη έκδοσης αποδείξεων στο κατάστημά μου (είδη ένδυσης). Γίνεται στις περιπτώσεις που και ο πελάτης είναι σύμφωνος είτε με μη έκδοση απόδειξης ή με έκδοση απόδειξης μικρότερου ποσού. Ο βασικός λόγος είναι η υψηλή φορολογία σε συνδυασμό με την ταυτόχρονη μείωση των πωλήσεων (λόγω της οικονομικής κρίσης) και επιπλέον γίνεται και για την αύξηση του κέρδους της επιχείρησης προκειμένου να καλυφθούν πάγια έξοδα λειτουργίας.

Απάντηση 2 :

Δεν θα έμπαινα στη διαδικασία της φοροδιαφυγής εάν η φορολογική πολιτική ήταν ευνοϊκότερη για τους επιχειρηματίες. Κατά τη γνώμη μου πρέπει να μειωθεί ο ΦΠΑ, να υπάρχουν μικρότερα επιτόκια δανεισμού καθώς και κίνητρα για την πρόσληψη προσωπικού μέσω επιδοτήσεων από τον ΟΑΕΔ. Τέλος πιστεύω ότι πρέπει να αυξηθούν οι μισθοί των υπαλλήλων (Δημοσίων και Ιδιωτικών) το οποίο θα φέρει αυτόματα αύξηση στην κατανάλωση και κατά συνέπεια καλύτερη και μεγαλύτερη κίνηση στην Αγορά.

“ Ερωτώμενος 12 ”

Φύλο : Γυναίκα

Ηλικία : 27

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

Επάγγελμα : Ιδιωτικός Υπάλληλος

Απάντηση 1 :

Έχω διαφύγει πολλές φορές σε διάφορες περιπτώσεις σε καθημερινή βάση, λόγοι είναι οικονομικοί. Πλέον στη χώρα μας η φορολογική επιβάρυνση είναι μεγαλύτερη από τις εισφορές μας.

Απάντηση 2 :

Δεν θα το έκανα αν υπήρξε μείωση φορολογίας σε όλες τις κοινωνικές μας εισφορές. Πρέπει να παρθούν μέτρα οικονομικά και κοινωνικά ώστε να υπάρχει ίσος καταμερισμός.

“ Ερωτώμενος 13 ”

Φύλο : Άντρας

Ηλικία : 34

Επάγγελμα : Ελεύθερος Επαγγελματίας

Απάντηση 1 :

Ναι, έχω φοροδιαφύγει και άμεσα, μην κόβοντας όλες τις αποδείξεις και τα τιμολόγια, αλλά και έμμεσα μην παίρνοντας αποδείξεις από γιατρούς και καταστήματα διαφόρων ειδών. Έχω προβεί σε αυτές τις ενέργειες γιατί ο ΦΠΑ είναι πολύ υψηλός, έχει αυξηθεί η φορολογία στις επιχ/σεις και δίδεται 100% προκαταβολή του φόρου για την επόμενη χρονιά κάτι που είναι πολύ άδικο και δυσβάσταχτο. Έχω έναν υπάλληλο και είναι πολύ αυξημένο το ΙΚΑ του οπότε αναγκάζομαι να του δίνω όσα δικαιούται σύμφωνα με το νόμο και τα υπόλοιπα μαύρα.

Απάντηση 2 :

Δεν θα φοροδιέφευγα αν άλλαζαν κάποια πράγματα : 1. μείωση του ΦΠΑ 2. μείωση της φορολογίας των επιχειρήσεων 3. να μην δίνεται προκαταβολή φόρου αλλά να πληρώνουμε κανονικά τους φόρους μας σε κάθε φορολογικό έτος αφού έχουμε τα ανάλογα έσοδα 4. να μειωθούν οι κρατήσεις του ΙΚΑ ώστε να μπορούμε να προσλάβουμε περισσότερους υπαλλήλους. Και γενικά να είναι πιο δίκαιο το φορολογικό σύστημα το χρήμα πρέπει να κινείται. Πρέπει να πέσουν χρήματα στην αγορά για να υπάρξει ανάπτυξη. Όταν το κράτος με τη δυσβάσταχτη φορολογία του αναγκάζει τους πολίτες να σκέφτονται μόνο πως θα μαζέψουν χρήματα για να πληρώσουν τους φόρους τους, τους οποίους δεν είναι πάντοτε σε θέση να πληρώσουν εξολοκλήρου, εξού και η φοροδιαφυγή, είναι λογικό να μην κάνουν αγορές και να μειώνονται τα έσοδα των καταστημάτων (άρα και οι φόροι) και ακόμη να κλείνουν καταστήματα. Αλλά δυστυχώς οι κυβερνόντες το βλέπουν διαφορετικά, να πάρουν μόνο αλλά δεν σκέφτονται που θα τα βρύνε οι πολίτες για να τους τα δώσουν.

“ Ερωτώμενος 14 ”

Φύλο : Γυναίκα

Ηλικία : 21

Επάγγελμα : Φοιτήτρια

Απάντηση 1 :

Θεωρώ πως έχω κατά ένα μέρος φοροδιαφύγει έμμεσα με την βοήθεια και την κάλυψη που έχω στα κενά της Ελληνικής νομοθεσίας. Είμαι φοιτήτρια του Οικονομικού Πανεπιστημίου στο τρίτο έτος. Εργάζομαι φέτος εποχιακά σε ένα ξενοδοχείο εκτός Κρήτης και αμείβομαι με τον κατώτατο μισθό βάση της σύμβασης μου, αλλά αυτά τα χρήματα δεν είναι αρκετά για να καλύψω τις βασικές μου ανάγκες και αν δε με στήριζαν οι γονείς μου οικονομικά δεν θα μπορούσα να επιβιώσω. Οπότε καταλαβαίνω αυτούς που μπαίνουν στη διαδικασία να φοροδιαφεύγουν.

Απάντηση 2 :

Δεν έχω μεγάλη εμπειρία στα θέματα της νομοθεσίας ακόμη, λόγω του νεαρού της ηλικίας μου. Εκτιμώ όμως από όσα μαθήματα έχω διδαχθεί έως τώρα στην σχολή μου, αλλά και από οικογενειακά βιώματα πως για να αλλάξει το όλο καθεστώς περί πάταξης της φοροδιαφυγής, θα πρέπει να υπάρξει πρώτα απ' όλα μια κυβέρνηση η οποία να μην την ενδιαφέρει το προσωπικό της όφελος ως κόμμα αλλά το Εθνικό συμφέρον, θεωρώ πως αν θέλει μια κυβέρνηση να λύσει το πρόβλημα αυτό μπορεί να γίνει πολύ άμεσα και αποτελεσματικά. Κατ' επέκταση θα αλλάξει και η νοοτροπία του Έλληνα φορολογούμενου.

7.3 Αποτελέσματα της έρευνας

Τα ερωτηματολόγια δόθηκαν σε 14 φορολογούμενους πολίτες . Το δείγμα μας αποτελείται από τρεις άνδρες και 11 γυναίκες , οι ηλικίες κυμαίνονται από 21 έως 58 έτη. Τα επαγγέλματα τα οποία δήλωσαν είναι τα εξής:

- Ιατροί (2)
- Δημόσιοι Υπάλληλοι (2)
- Ελεύθεροι Επαγγελματίες (3)
- Γεωργός (1)
- Κοινωνική Λειτουργός (1)
- Άνεργος (1)
- Συνταξιούχος (1)

- Τελωνιακός (1)
- Ιδιωτικός Υπάλληλος (1)
- Φοιτήτρια (1)

Το δείγμα της έρευνάς μας, παρότι είναι μικρό και δεν είναι αντιπροσωπευτικό ως ποσοστό του πληθυσμού της Κρήτης αποτελείται όμως από διαφορετικές κατηγορίες επαγγελματιών και διαφορετικές ηλικιακές ομάδες . Αυτό μας δίνει την δυνατότητα να συλλέξουμε πληροφορίες και απόψεις φορολογουμένων πολιτών που βρίσκονται σε διαφορετική οικονομική και κοινωνική θέση . Άλλωστε αυτός είναι και ο σκοπός που επιλέξαμε να κάνουμε ποιοτική έρευνα.

Στην ερώτησή μας “ *Έχετε φοροδιαφύγει ποτέ ;* ” . Οι απαντήσεις ήταν οι εξής:

ΑΜΕΣΑ (9 απαντήσεις)

ΕΜΜΕΣΑ (9 απαντήσεις)

ΠΟΤΕ (2 απαντήσεις)

Όπως φαίνεται στα παραπάνω αποτελέσματα οι απαντήσεις είναι περισσότερες από τους ερωτηθέντες , αυτό συμβαίνει γιατί κάποιοι έδωσαν παραπάνω από μια απάντηση, δηλαδή παραδέχθηκαν ότι έχουν φοροδιαφύγει άμεσα αλλά και 'έμμεσα.

Στη συνέχεια ρωτήσαμε: “ *Σε ποιες περιπτώσεις έχετε φοροδιαφύγει?* ” . Οι απαντήσεις ήταν οι εξής :

Μη έκδοση αποδείξεων- τιμολογίων

Έκδοση αποδείξεων – τιμολογίων με μικρότερο ποσό (σε συνεννόηση με τον πελάτη)

Απόκρυψη εσόδων από ενοίκια (1 άτομο)

Από τις παραπάνω απαντήσεις καταλαβαίνουμε ότι οι περισσότεροι ερωτώμενοι φοροδιαφεύγουν κατά τον ίδιο τρόπο .

Η επόμενη ερώτηση είναι : “ *ποιοι είναι οι λόγοι που φοροδιαφεύγετε ;* ”

Το σύστημα δεν είναι δίκαιο

Αυξημένο Φ.Π.Α

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

Αυξημένη φορολόγηση

Ατιμωρησία

Ένας εξ αυτών , ο ερωτώμενος Νο 04 έδωσε μια διαφορετική διάσταση στην ερώτηση που του έγινε , είπε : “ Όταν διάβασα το καταστατικό ίδρυσης της ΑΑΔΕ και διαπίστωσα ότι δεν υπάγεται στο υπουργείο οικονομικών , παράλληλα άκουσα συνέντευξη του Βαρουφάκη ως υπουργός οικονομικών στον Παπαγελά ότι δεν υπάγεται στο υπουργείο η Ανεξάρτητη αυτή αρχή (άραγες σε ποιόν ανήκει ;) τότε προχώρησα σε καταγγελία στην εισαγγελία Ρεθύμνου , όπου δεν αναγνωρίζω τέτοιου τύπου εισπρακτικές υπηρεσίες, δεν πληρώνω άμεσους και έμμεσους φόρους ” .

Το τελευταίο ερώτημα της ερευνάς μας ήταν : “ Υπό ποιες συνθήκες δεν θα φοροδιαφεύγατε ; ”

Αν το φορολογικό σύστημα ήταν πιο δίκαιο

Αύξηση μισθών

Μείωση Φ.Π.Α

Αντικειμενική φορολόγηση

Υψηλότερα πρόστιμα

Μείωση ή κατάργηση προκαταβολής του φόρου

Να εκπίπτουν οι αποδείξεις

Μείωση των κρατήσεων του Ι.Κ.Α

Ανταποδοτικότητα των φόρων

Να καλυφθούν τα νομοθετικά κενά

Κατάργηση Ε.Ν.Φ.ΙΑ

Μείωση επιτοκίων δανεισμού

Και να υπάρχουν κίνητρα προς τις επιχειρήσεις με την επιδότηση των ανέργων.

Οι επαναλαμβανόμενες απαντήσεις ήταν το φορολογικό σύστημα να γίνει δικαιότερο , μείωση του Φ.Π.Α , να υπάρχει Κράτος Δικαίου , και τέλος να γίνει πιο αντικειμενική η φορολόγηση.

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

Η έρευνα μας αποδεικνύει πως 12 από τους 14 ερωτηθέντες φοροδιαφεύγουν ,τα 2 από τα 14 άτομα τα οποία δηλώνουν πως δεν φοροδιαφεύγουν , ο Νο 05 αποφοίτησε το 2017 από την σχολή του, και ο Νο 07 ερωτώμενος εργαζόταν στην Αγγλία . Οι τρόποι με τους οποίους φοροδιαφεύγουν , είναι 'όμοιοι στις περισσότερες περιπτώσεις . Οι κυριότεροι λόγοι φοροδιαφυγής προκύπτει πως είναι , η μη σωστές νομοθετικές ρυθμίσεις και η υψηλή φορολογία.

Οι απόψεις των περισσότερων ερωτώμενων συγκλίνουν , όσον αφορά της απαντήσεις τους στο κάθε ερώτημα . Αυτό μας δείχνει ότι παρόλο που είναι 14 διαφορετικοί άνθρωποι με διαφορετικές ηλικίες και επαγγελματικό προφίλ έχουν κοινά προβλήματα φορολόγησης , εισπράττουν την ίδια αβεβαιότητα από το κράτος , νιώθουν αγανακτισμένοι και ανήμποροι να ανταπεξέλθουν στους δυσβάσταχτους φόρους. Όλοι εντοπίζουν τα σημεία που χρειάζονται αλλαγές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

8.1 Συμπεράσματα

Συγγενής με την έννοια της φοροδιαφυγής είναι και η έννοια της φοροαποφυγής (tax avoidance). Όπως και η φοροδιαφυγή, η φοροαποφυγή είναι η πλήρης ή μερική αποφυγή του φόρου. Επομένως, ως προς τις οικονομικές τους συνέπειες η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή δεν διαφέρουν καθόλου μεταξύ τους. Διαφέρουν όμως σημαντικά από πολιτική και ηθική άποψη. Γιατί, ενώ στην περίπτωση της φοροδιαφυγής υπάρχει καταστρατήγηση τόσο του γράμματος, όσο και του πνεύματος του νόμου, στην περίπτωση της φοροαποφυγής υπάρχει καταστρατήγηση μόνο του πνεύματος του νόμου. Με άλλα λόγια, στην περίπτωση της φοροαποφυγής οι φορολογούμενοι αποφεύγουν την καταβολή του φόρου με μέσα και διαδικασίες, οι οποίες δε συνεπάγονται ποινές για αυτούς και δεν επιφέρουν νομικές συνέπειες. Για το λόγο αυτό ορισμένοι προτιμούν αντί για τον όρο «φοροαποφυγή» τον όρο «νόμιμη φοροδιαφυγή» (Φλώρος, 2005).

Αν και από όσα αναφέρθηκαν παραπάνω φαίνεται ότι η διάκριση μεταξύ φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής είναι σαφής, σε ορισμένες χώρες η διάκριση μεταξύ τους είναι στην πράξη δύσκολη, γιατί στις χώρες αυτές η καταστρατήγηση του πνεύματος του νόμου ισοδυναμεί με καταστρατήγηση του γράμματος. Το πρόβλημα όμως που φαίνεται ότι δημιουργείται στην πράξη δεν είναι τόσο η διάκριση μεταξύ φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής, όσο η αποσαφήνιση του τι ακριβώς καλύπτεται κάτω από τον όρο «φοροαποφυγή». Γιατί, σύμφωνα με τον ορισμό που δόθηκε παραπάνω, κάτω από τον όρο «φοροαποφυγή» καλύπτεται ένα ευρύτατο φάσμα μέσων και ενεργειών, όπου στο ένα άκρο βρίσκεται ο «φορολογικός σχεδιασμός» (tax planning), ο οποίος είναι φυσιολογικός και καθ' όλα αποδεκτός, και στο άλλο η «σκληρή» φοροαποφυγή, η οποία είναι η ανειλικρινής μεθόδευση ενεργειών με στόχο να δοθεί στις φορολογικές αρχές πλαστή εικόνα της πραγματικότητας και η οποία δεν μπορεί φυσικά να είναι αποδεκτή. Πρέπει κατά συνέπεια να γίνει διάκριση μεταξύ φοροαποφυγής και φορολογικού σχεδιασμού (Καβαλάκης, 2008).

Συμπερασματικά βλέπουμε ότι υφίστατε το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και στην χώρα μας αλλά και σε όλες τις χώρες παγκοσμίως. Σε άλλες χώρες υπάρχει μεν η φοροδιαφυγή είναι όμως ελεγχόμενη από το κράτος, αντιμετωπίζετε με την τήρηση των νόμων και είσπραξη των προστίμων, επίσης υπάρχει μια σταθερότητα στην νομοθεσία αλλά και χαμηλότερο Φ.Π.Α όπως και μειωμένη φορολόγηση του εισοδήματος. Στην Ελλάδα δεν συμβαίνει αυτό, ο Φ.Π.Α έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια 6% (από 18% σε 24%) το αντίστοιχο συμβαίνει και στην φορολόγηση εισοδήματος. Υπάρχουν συχνές αλλαγές και τροποποιήσεις των νόμων όπου σε κάποιες περιπτώσεις είναι αντισυνταγματικοί οπότε δεν υπάρχει εμπιστοσύνη από τους πολίτες προς το κράτος, υπάρχει αβεβαιότητα, αίσθημα ανασφάλειας και μέσα σε ένα τέτοιο κλίμα δεν μπορεί να υπάρξει ανάπτυξη οικονομική αλλά ούτε και επενδύσεις. Βάση όλων των παραπάνω καταλαβαίνουμε πως στην Ελλάδα καμία κυβέρνηση δεν θέλει να αγγίξει το πρόβλημα της φοροδιαφυγής σε βάθος, και ο Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στην Ελλάδα

λόγος είναι πελατειακές σχέσεις που υπάρχουν μεταξύ των πολιτικών και των πολιτών.

8.2 Προτάσεις

Μετά την ολοκλήρωση του θεωρητικού και ερευνητικού μέρους της εργασίας μας παραθέτουμε κάποιες προτάσεις που σχετίζονται με την φοροδιαφυγή – φοροαποφυγή και την αντιμετώπιση τους, ώστε να επιτευχθεί δικαιότερη και αντικειμενικότερη φορολόγηση των πολιτών. Εάν κινηθούμε αποτελεσματικά μέσα σε ένα πλαίσιο γενικότερων μεταρρυθμίσεων και αλλαγών π.χ.:

Μείωση της φορολογίας επιχειρήσεων και φυσικών προσώπων αυτό θα επιφέρει αύξηση των εσόδων τους και μείωση της φοροδιαφυγής.

Εάν υπάρχει ανταποδοτικότητα στους φόρους και τα τέλη θα υπάρξει αίσθημα δικαιοσύνης.

Επίσης να υπάρχει πλήρης διαφάνεια των εσόδων του κράτους οι Έλληνες πολίτες θα εμπιστεύονται το κράτος.

Να υπάρχει ισότητα σε όλους τους τομείς δηλαδή ανάλογα με το τι εισπράττει ο καθένας να πληρώνει το ανάλογο τίμημα (ΕΝΦΙΑ, επιδόματα)

Εισπραξιμότητα διαφόρων ειδών προστίμων αυτό θα επιφέρει αύξηση ρευστότητας στα ταμεία του κράτους.

Να μην υπάρχουν παράθυρα σε κάθε νόμο και τροπολογία που ψηφίζεται. Ο νόμος που πάει προς ψήφιση να έχει ελεγχθεί από τον εκάστοτε νομοθέτη ώστε να μην μπορούν να δίνονται πολλές ερμηνείες.

Από την παιδική ηλικία θα πρέπει να γίνει κατανοητό τι σημαίνει φοροδιαφυγή και ότι δεν είναι απλά μια παραβατική συμπεριφορά αλλά ένα φαινόμενο που μπορεί να εξελιχθεί με ποικίλους τρόπους στην οικονομική και κοινωνική εξάντληση ενός κράτους.

Και τέλος για να ανατραπεί η όλη κατάσταση θα πρέπει κάθε κυβέρνηση να έχει προτεραιότητα το συλλογικό συμφέρον και όχι το ατομικό – κομματικό.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γεωργιάδης, Θ., Μπουνέλος, Π., (2012), Σύγχρονη κωδικοποίηση Κ.Φ.Ε., Κ.Β.Σ., Φ.Π.Α., Εκδόσεις : ΡΙΜ Εργασιακή.
- Γκίνουλου Δ., (2004), Λογιστική Εταιρειών: Φορολογία Εισοδήματος Φυσικών και Νομικών Προσώπων, Εκδόσεις: Rosili
- Δανελάτος, Β., (2000), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, Εκδόσεις : ΑΘ. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ
- Δίκαιος Κ., (2006), Φορολογική Λογιστική, Αθήνα
- Καβαλάκης, Γ., (2008), Κωδικοποίηση φορολογίας εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, Εκδόσεις : ΔΕΔΕΜΑΔΗ
- Καραφας, Γ., (2013), Κώδικας φορολογίας εισοδήματος Ν. 4172/2013. Κώδικας φορολογικών διαδικασιών Ν 4174/2013, Εκδόσεις : ΕΝΤΟΣ
- Καστρινός Σ., (2008), Φορολογική Λογιστική ΙΙ – Φορολογία Εισοδήματος, Ηράκλειο Α.Τ.Ε.Ι. Κρήτης.
- Κορομηλάς, Γ., (2012), Φορολογικές Σημειώσεις, Εκδόσεις : Tax Advisors
- Μητρόπουλος Ι. & Κουνάδης Δ., (2001), Σημειώσεις φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων, Αθήνα
- Σταματόπουλος, Δ., Καραβοκύρης Αν., (2009), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων (άρθρα 1-18, 19-35, 36-81, 82-118, παραρτήματα), Εκδόσεις : ΙΔΙΩΤΙΚΗ
- Τότσης, Χ., (2009), Κώδικας φορολογίας εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, Εκδόσεις: ΠΑΜΙΣΟΣ
- Τσιατούρας, Φ., (2013), Φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων 2013 και κώδικας φορολογικής απεικόνισης συναλλαγών (Κ.Φ.Α.Σ.), Εκδόσεις : ΑΘ. ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ
- Φινοκαλιώτης Κ., (2001), Δημόσια Οικονομικά, Εκδόσεις : Σάκκουλας.
- Φλώρος Α., (2005), Φορολογική Λογιστική : Φορολογία Εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων – Λογιστική & πρακτική αντιμετώπιση, Εκδόσεις : Σύγχρονη Εκδοτική.
- Saaty, T. L., (1997), A scaling method for priorities in hierarchical structures. Journal of mathematical psychology, 15(3), 234-281.
- Έρευνα Διανέοσις (Ιούνιος 2016). Η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα. Αιτίες, έκταση και προτάσεις καταπολέμησης της.
- Χατζητιμοθέου Αικ., Μυλωνάκη Ι., (2016), Σεμινάριο τελειοφοίτων : Φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή.

- Πτυχιακή Εργασία “ Η εξέλιξη του ΦΠΑ στην Ελλάδα σε σύγκριση του ΔΠΑ με αντίστοιχες χώρες της Ευρωζώνης” (Πάτρα 2016). Εισηγητής : Ηλίας Βάσιος, ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας. Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας, τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων. Κουμπούλης Αλέξανδρος, Μπονές Αλέξανδρος – Άγγελος και Πανταζόπουλος Φώτιος.
- Κιτσόπουλος Ηλ., (10 Οκτωβρίου 2016), Ιστορικότητα ΦΠΑ στην Ελλάδα.
- ΑΑΔΕ, Έκθεση Απολογισμού 2015, 2016, 2017. Το επιχειρησιακό σχέδιο για το 2018.
- site : Candiadoc, (15 Μαΐου 2018). <http://www.candiadoc.gr/2018/05/15/>
- site : newsbomb. Άρθρο : Τραπεζικό
- www.markoulakoslaw.gr/el/c/forologikoi-elegxoi-sdoe-kefomep, Φορολογικοί έλεγχοι ΣΔΟΕ – ΚΕΦΟΜΕΠ.
- Καθημερινή Θάνος Τζίρος (1 Νοεμβρίου 2015), Όσο αυξάνονται οι φόροι, τόσο μειώνονται τα έσοδα.
- Πρώτο Θέμα (28 Δεκεμβρίου 2017), Έβαλαν και άλλους φόρους και.....μειώθηκαν τα έσοδα του 2017.
- www.fortunegreece.com/article, “Το σκάνδαλο του αιώνα” και οι αποκαλύψεις σοκ για την φοροδιαφυγή.
- Συντάκτης : Μιχάλης Μπάμπης (11/07/2018), 4 μεγάλες εταιρείες ορκωτών λογιστών.
- <https://www.dianeosis.org/2016/06>, Μερικές χρήσιμες απαντήσεις για τη φοροδιαφυγή.
- Site : <https://www.euretirio.com/paraoikonomia>. Παραοικονομία ορισμός.
- Site : www.taxheaven.gr, Νασόπουλος Α. Αντώνιος, Οικονομολόγος – φοροτεχνικός, άρθρο : το ζήτημα της φοροαποφυγής και της φοροδιαφυγής.
- Site : Η Καθημερινή (10/11/2017) <http://www.kathimerini.gr/933995/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/prwta8lhtria-forodiafyghs-logw-yyhlwn-forwn-h-xwra> ΣΕΒ : Πρωταθλήτρια φοροδιαφυγής λόγω υψηλών φόρων η χώρα.
- Site : www.enet.gr Ελιζαμπέτα Καζαλόττι, Πως ο ΦΠΑ τρύπωσε στη ζωή μας. Έντυπη έκδοση Ελευθεροτυπία, Σάββατο 6 Φεβρουαρίου 2010.
- Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης (2015). Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, σημειώσεις μαθήματος "Μεθοδολογία Κοινωνικής Έρευνας" Ηράκλειο.

